

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 7

ASIA: _____

Lontoossa olevan lähetysten raportti n:o 1.

v. a. Asiamies Pappeli

30/3 1940.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOSSA

ABBEY 4741-2-3.

N° 7718-184

37, SMITH SQUARE,
WESTMINSTER,
S. W. I.

Maaliskuun 30 päivänä

25/12/1940 Pal. 8-40

574-40

Obstid

5 C7

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittaen raportin n:o 1,
jonka otsake on:

Iso-Britannia ja Neuvostoliitto.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Rafael Witting
V.a. Asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,
Ulkoasiainministeriö,
Helsinki.

L O N T O O

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Lontoo ssa 30 p:nä maalisk. kuuta 1940.

25/124 Pal. S - YD.

5/4-40

Asia: Iso-Britannia ja Neuvosto-
liitto.

5 C7

Englantilais-venäläiset diplomaattiset suhteet ovat olleet, niinkuin tunnettua, täydellisesti pysähdyksissä siitä asti kuin Sovietin hyökkäys Suomeen alkoi. Ainakin sotamme ensimmäisen viikon ajan ilmoitettiin soviutilähetystöstä hra Maiskin olevan sairaana eikä siis tavattavissa. Vaikka hän myöhemmin kyllä liikkui kaupungilla, ei hän käynyt Foreign Office'issa, mutta sensijaan hänet nähtiin tavan takaa Alahuoneen diplomaattiaitiossa kuuntelemassa Soviettia koskevia keskusteluja. Viimemainittu sekä myöskin muu suurlähetystön toiminta sodan aikana osoittaa, että Sovietti, mitä valppaimmin seurasi mielialan kehitystä tässä maassa.

Hra Maiski oli myöskin diplomaattiaition etumaisimmassa penkissä tämän kuun 19 päivänä, kun Suomen sotaa koskeva keskustelu Alahuoneessa tapahtui. Tässä keskustelussa ja sanomalehdistössä Sovietista käytetystä ankarasta kielestä huolimatta on hra Maiski heti rauhan Suomen kanssa palattua ryhtynyt sondeeraamaan Sovietin rikkoutuneita suhteita Suur-Britanniaan. Tämän kuun 22 päivänä hän kävi alivaltiosihteeri Butlerin puheilla selostamassa hallituksensa politiikkaa. Eräs tuttavani, jota pidän täysin luotettavana, kertoi minulle itse Mr.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustukseen, mutta ulkossainministeriön tiedoituksiin.

Butlerilta saaneensa selostuksen tästä keskustelusta. Hra Maiski oli ensiksikin avoimesti myöntänyt Sovietin karsineen suuria menetyksiä Suomen sodassa, sanoen niiden käsittävän kaikkiaan parisataatuhatta miestä. Mielenkiintoisinta kertojani mukaan on kuitenkin se, että hra Maiski oli sanonut Sovietin tarkoituksen olleen päästä Narvikiin saakka, mutta että nyt on kuitenkin päätetty tyytyä niihin voittoihin, jotka rauhanteossa Suomen kanssa saavutettiin! - Hra Maiski oli edelleen selittänyt hallituksensa huomion nyt kääntyneen etelään ollen pyrkimyksenä Mustanmeren herruus, mutta lähimpänä tavoitteena tällä hetkellä Bessarabia. Tämän luottamuksellisen keskustelun jälkeen kävi hra Maiski tämän kuun 27 päivänä lordi Halifax'in puheilla. Vaikkakin käynnin aiheena oli vaatia vapautettavaksi kahta Sovietin kauppalaivaa, jotka Englannin laivasto on Kauko-Idän vesillä pidättänyt, niin lienee hra Maiski käyttänyt tilaisuutta hyväkseen myöskin positiivisempaan keskusteluun. Mikäli olen kuullut, hän esitti vakuutuksia, että Neuvostoliitto tulee pysymään nykyisessä suursodassa neutraalina ja näkisi mielellään kauppasuhteitten Ison Britannian kanssa elpyvän.

Näiden tarjousten tarkoitus, koska ne tehtiin juuri kun länsivaltojen Ylin Sotaneuvosto oli koolla Lontoossa, oli nähtävästi osaltaan vaikuttaa Sovietille edullisesti liittovaltoihin varsinkin, koska Pariisissa ei Sovietin lähettilään juuri tultua karkoitetuksi, ollut paljoakaan saavutettavissa.

Kun sitten hra Molotov tämän kuun 29 päivänä

piti tunnetun puheensa niin oli ilmeistä, että Maiskin toiminnan päätarkoitus kuitenkin oli ollut valmistella virallisissa piireissä maaperää tälle puheelle.

Edelläsanotusta ja hra Molotovin puheesta käy mielestäni ilmeiseksi neuvostohallituksen politiikan tarkoituksen tällain olevan seuraavan:

1. Vakuuttaa neutraliteettia ja samalla todistaa, ettei Sovietti asetu missään tapauksessa Saksan puolelle eikä ole kiinnostunut edes sen taloudellisesta auttamisestakaan.
2. Missään tapauksessa Sovietti ei halua toistaiseksi soittaa länsivaltojen kanssa vaan pyrkii palauttamaan englantilais-venäläiset suhteet ainakin sellaisiksi kuin ne olivat ennen hyökkäyksen alkamista Suomeen.

Mikäli hra Maiskin ja Mr. Butlerin keskustelusta saamani selostus on oikea, on tämän keskustelun tarkoitus ilmeisesti ollut käytännöllisesti määritellä Sovietin kaikille hämärän ulkopoliittikan lähimpiä tavoitteita. Sen seikan, että Sovietti nyt tavoittelee lähinnä Bessarabiaa, on nähtävästi tarkoitettu osoittamaan, että se ajaa itsenäistä ulkopoliittikkaa välittämättä Saksasta, jonka on ilmoitettu koettaneen aikaansaada hyökkäämättömyyssopimusta Romanian ja Sovietin välille. Huomattavaa on lisäksi, että jos Romania joutuu ulkopoliittiseen selkkaukseen niin sen vietti Saksaan, jota länsivallat eivät voi estää, pakostakin vähenee.

Tällä hetkellä olisi vielä liian aikaista käydä ennustamaan missä määrin Sovietti täällä politiikassaan onnistuu varsinkaan kun minulla ei ole mitään tietoja sen

vehkeilyistä Saksan kanssa. Pantakoon tässä kuitenkin paperille, että tšekäläisen sanomalehdistön reaktio Molotovin puheeseen on ollut toteamus, että Sovietti pysyy neutraalina, joka sinänsä on Sovietin kannalta positiivinen. Ovatpa lehdet lisäksi olleet toteavinaan, että tämä puhe on tappio Saksalle varsinkin Ribbentropin ajamalle Rooma - Berliini - Moskova "akselipolitiikalle". Asian näin ollen ja erityisesti katsoen englantilais-venäläisten suhteiden huonontilaan, josta tämä diplomaattinen toiminta alkoi, on todettava, että hra Maiski voi olla alkuun tyytyväinen, vaikkakin johtavat lehdet, m.m. "Times" ja "Daily Telegraph" suhtautuvat hra Molotovin puheeseen kylmästi ja välinpitämättömästi.

Tästä näennäisen myötämielisestä alusta huolimatta jää kuitenkin tosiasiaksi, että ensiksikin tšekäläinen hallitus suhtautuu mitä suurimmalla epäilyksellä Sovietin ulkopoliittisiin eleisiin. Näinollen ja koska länsivallat ilmeisesti nyt ovat päättäneet entisestään tiukentaa Saksan saartoa, tulee hallitus mitä kriitillisimmin tutkimaan Sovietin kaupallisia sondeerauksia, jotteivät ne loppujen lopuksi pääse koitumaan Saksan hyödyksi. Toiseksi on Sovietin hyökkäys Suomeen hävittänyt oppositionkin piiristä kaiken luottamuksen Stalinin Venäjään. Työväenpuolueenkin piirissä tullaan siis Maiskin sondeeraukset tutkimaan ilman ennakkosympatiaa ja epäillen.

Soviettiambassaadi on kaikesta huolimatta alottanut toimintansa ja sen propagandistit ovat jo Moskovan rauhanteosta alkaen "viritelleet verkkojaan" Lontoossa.

Rafael Sjöberg
V.a. Asiainhoitaja

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 7

ASIA: _____

Lontossa olevan lähetystalon raportti n:o 2.

Lähetystösihteeri Seppäli

26/4 1940.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741-2-3.

N° 8809/257

37, SMITH SQUARE,
WESTMINSTER,
S. W. I.

AJNMII
Huhtikuun 27 päivänä 1940.

411/126 Pal. S. 40.

9/5-40

OSASTO

5 C7

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittaen lähetystösihteeri R. Seppälän kirjoittaman raportin n:o 2, jonka otsake on:

Eräs keskustelu.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s: L. A. *Leppänen* -

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,
Ulkoasiainministeriö,
Helsinki.

L O N T O O ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2

Lontoo ssa 26 p:nä huhti kuuta 19 40.

AINMI

41/126 P. l. 6-70.

9/5-40

Asia: Eräs keskustelu.

OSASTO

5 C7

Tapasin tämän kuun 25 päivänä lounaalla Soviettiambassaadin neuvoksen, Mikhail Korj'in. Koska hän lienee ainoa, joka suurlähettilään lisäksi ambassaadin puolesta antaa lausuntoja esim. sanomalehtimiehille, niin on hänen sanomansa ainakin sikäli mielenkiintoista, että se kuvastaa millä linjoilla Suurlähetystö täällä nykyisin toimii.

Mitä ensin tulee Suomen ja Sovietin välisiin suhteisiin, niin saatoin selvästi keskustellessamme huomata, että hän puhui niistä huomattavasti ystävällisemmässä sävyssä kuin esim. viime syyskesällä. Sotaamme viitaten hän sanoi, että siihen oli johdettu sen tähden, että hänen hallituksensa tahtoi kiireesti suojata länsirajansa, koska sen tietoon oli tullut, että länsivallat aikoivat siirtää sotansa Saksan kanssa Skandinaaviaan, mikä on pitkän aikaa ollut kenraali Ironsiden suunnitelma. Kun raja nyt on järjestetty, toivoo Sovietti, että suhteemme tulevat ystävällisiksi, koskei sillä ole enää Suomeen nähden mitään vaatimuksia. Hän sanoi myös toivovansa, että välttyttäisiin lukuisista pikkuriidoista, jotka monina vuosina olivat kylväneet vihamielisyyttä esim. herra Mäiskyn mie-

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

leen, joka ne yhä tuntuu muistavan.

Ottaen puheeksi Ahvenanmaan, herra Korj teidusteli onko meillä tietoja, että Saksa tulisi valtaamaan Ahvenanmaan. Vastasin tähän, että olin kuullut tämänsuuntaisia huhuja Lontoossa, mutta Suomesta emme olleet kuulleet tässä suhteessa mitään erikoista. "Te kai tulette saaria puolustamaan sillä tähän olette jo niitä varustaneetkin", jatkoi Korj. Siiruttuaan tämän kysymyksen vastaamatta tiedustin, miten Sovietti suhtautuisi Saksan liikehtimiseen Ahvenanmaan suunnalla. "Me tulemme sitä jyrkästi vastustamaan, koskemme halua sotaa rajoillemme", sanoi herra Korj. -- Tiedustin nyt tarkoittiko hän, että Sovietti asevoiminkin vastustaisi Saksaa. -- "Sitä ei ole tarvis tehdä, koska Saksa ei voi antautua konfliktiin Sovietinkin kanssa, sillä jos niin kävisi niin ei Saksa kestäisi sotaa kuutta kuukautta kauempaa, koska se ei voisi saada öljyä eikä muita välttämättömiä tavaroita. Näin ollen jyrkkä kielto Berliinissä riittää pidättämään Saksan Ahvenanmaalta", arveli Korj.

Siirtäkseni keskustelun muuhun, tiedustin mitenkä mielipiteenvaihto kauppasuhteista Ison-Britannian kanssa sujui, sekä oliko perää huhuissa, että Englanti olisi vaatinut, solmiakseen kauppasopimuksen, että Sovietti keskeyttäisi kauppansa Saksan kanssa. Herra Korj vastasi, ettei tällaista vaatimusta oltu suoraan tehty, mutta sisälsi herra Maiskyn ehdotuksiin annettu kirjallinen vastaus seuraavaa: Aluksi todetaan, että Iso-Britannia on sodassa Saksan kanssa ja että sen tähden on H.M. Hallituksen ensikädessä kiinnitettävä huomiota siihen,

ettei mikään sen tekemä sopimus koidu Saksalle hyödyksi. Tämän takia H.M. Hallitus pyytää ennakolta tietoja a) venäläis-saksalaisen kaupan nykyisestä laajuudesta b) suostuu-ko Soviettiin olemaan edelleen viemättä Saksaan Englannista tai muualta tuomiaan tavaroita. -- Herra Korj lisäsi että b) kohdassa mainittu re-exporttia koskeva kysymys on asia, josta voitaneen sopia, mutta jos Ison-Britannian hallitus aikoo vaatia Soviettiin rajottamaan sen omien tuotteiden viennin, niin se on puuttumista Sovietin sisäisiin asioihin, josta ei voida keskustella. Hän lisäsi, että Sovietin tuotteiden viennin aikaisempina vuosina Saksaan ei voida ollenkaan verrata siihen, minkä laajuuden sen tuotteiden viennin Saksaan voi nykyisin saavuttaa, koska Sovietin suhteet Saksaan nyt ovat toiset kuin aikaisemmin, jolloin Hitler aina hyökkäsi Soviettiin vastaan. "Jos Saksa pysyy meille ystävällisenä, -- minkä minä luulen vielä kestävän 10 kuukautta tai vuoden ", lisäsi herra Korj ivallisesti, -- "niin tulemme sille myymään enemmän kuin aikaisemmin". --

Mainittakoon lopuksi, että keskustelumme kuluessa, johon osallistui myös eräs sanomalehtimies, herra Korj sanoi hänellä itsellään olevan Saksasta sellaiset kokemukset, ettei hänellä ole mitään sympatioja Saksaa kohtaan. Ei ollut syytä kysyä näitä kokemuksia, koska Lontoossahan ei kuulu politiikkaan sympatisoida Saksan kanssa!

Rafael Korj
Lähetystösihteeri.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: -5

OSASTO: C7

ASIA: _____

Lontossa olevan lähetystön raportti 2.2.3.

Ministeri Gripenberg

13/5 1940

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741-2-3.

N° 9458/316

37, SMITH SQUARE,
WESTMINSTER,
S. W. I.

Toukokuun ~~10~~ ¹¹ päivänä 1940.

47/126 Pal 2 40.

29/5-40

CHIFFRE	ORASIO
5	07

Herra Ministeri,

Oheisena pyydän kunnioittaen lähettää rap-
portin n:o 3, jonka otsake on:

Englannin uusi hallitus.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s: *L. A. Krügerberg.*

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,
Ulkoasiainministeriö,
Helsinki.

L O N T O O

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3

Lontoo ssa 13 p:nä touko kuuta 19 40

Asia: Englannin uusi

hallitus.

AINMI
47/126 Pal. 5 -40
29/5-40
5 C7

Englannin uusi, Mr. Churchill'in muodostama hallitus on tänään ensimmäistä kertaa esiintynyt Alahuoneessa ja sen kokoonpano on tietenkin Helsingissä jo tunnettu. Aikaisemmin Ulkoasiainministeriölle lähettämissäni sähköissä olen esittänyt sen otaksuman, ettei hallituspula heti syntyisi, vaan että vielä kestäisi jonkun aikaa ennenkuin entinen hallitus eroaisi. Olin myöskin taipuvainen luulemaan, että Mr. Chamberlain kaikesta häneen kohdistetusta jyrkästä arvostelusta huolimatta saisi tehtäväkseen muodostaa uuden hallituksen. Tämä käsitykseni johtui m.m. siitä, että Työväenpuolueen apulaisjohtaja Mr. Greenwood, joka t.k. 8 päivänä lounasti luonani, oli antanut minun ymmärtää olevansa valmis palvelemaan Mr. Chamberlain'in johtamassa hallituksessa. Molemmat minun otaksumani ovat siis osoittautuneet paikkansapitämättömiksi. Ensinnäkin sodan Saksan Hollantiin ja Belgiaan kohdistamasta hyökkäyksestä aiheutunut laajeneminen ja intensifioiminen tekivät välttämättömäksi uuden hallituksen mahdollisimman nopean aikaansaamisen ja toiseksi Labour-puolue päätti t.k. 9 päivänä lopullisesti olla suostumatta antaa jäsentensä liittyä hallitukseen, jonka johtajana Mr. Chamberlain toimi.

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Uudesta hallituksesta on ennen kaikkea todettava, että se on kokoomushallitus, edustaen kaikkia Alahuoneen tärkeämpiä puolueita, jonka johdosta mitään todellista oppositiota ei siis enää ole olemassa. Toiseksi on huomautettava, että uusi hallitus varmasti tulee toimimaan paljon päättäväisemmin ja nopeammin kuin sen edeltäjä, semmoiset epäröivät ja liian varovaiset ministerit kuin Sir John Simon, Sir Samuel Hoare ja Mr. Oliver Stanley kun nyt on siitä erotettu. Totta on, että Mr. Chamberlain jää hallitukseen, vieläpä Warkabinettiin, mutta tästä seikasta saattaa koitua sêkin etu, että hän voi ainakin jossain määrin hillitä Mr. Churchillin dynaamista persoonallisuutta.

Warkabinetin tarmokkaimmat jäsenet lienevät Pääministeri ja Mr. Greenwood, joka viimeainittu on kaunopuheinen ja miellyttävä persoonallisuus. Mr. Attlee sitä vastoin lienee paljon heikompi eikä hän - huolimatta puoluepoliittisesta asemastaan - ollenkaan liene samassa määrin mukansa tempaava johtaja kuin Mr. Greenwood. Lordi Halifax, joka hankin istuu sotakabinetissa, ei liene yhtä roteva persoonallisuus kuin esimerkiksi Mr. Greenwood, mutta hän on suuri kaikkien kunnioittama idealisti ja hänellä on suuri kokemuksensa ulkopoliittikan johtajana.

Sotakabinetin ulkopuolella olevista ministereistä Amiraliteetin päällikkö Mr. Alexander, Supply-ministeriön päällikkö Mr. Herbert Morrison ja työministeri Mr. Bevin (kaikki kuuluvat Labour-puolueeseen) lienevät hallituksen huomattimmat jäsenet. Mr. Morrison'illa lienee suuri organisatoo-

rinen kyky, mutta - kuten itse olen huomannut ja kuten eräs hänen puoluetoverinsa on minulle korostanut - ulkopolitiikka on ainakin tähän mennessä ollut hänelle täydellinen terra incognita. Mr. Bevin taasen, joka on Ammattiliittojen johtavia miehiä, on tunnettu suuresta tarmostaan. Hänen tehtävänsä tulee ensi sijassa olemaan Englannin sotateollisuuden tuotannon nopea lisääminen. Tässä yhteydessä on myöskin mainittava Intian asioiden uusi johtaja Mr. Amery ei sen takia, että hän kuuluisi työväenpuolueeseen - hän on konservatiivi - mutta siitä syystä, että hänkin epäilemättä on erinomaisen tarmokas mies, joka ei viero vastuuta ja joka "gets things done".

Uusi hallitus tulee - kuten Mr. Churchill on Alahuoneessa julistanut - pyrkimään käymään sotaa mahdollisimman suurella tarmolla ja sitä tehtävää varten sillä on vastaansanomattomasti paljon suuremmat edellytykset kuin mitä sen edeltäjällä oli. Meitä kiinnostanee erikoisesti sen jäsenten suhtautuminen Venäjään. On sanomattakin selvää, että he kaikki ovat mitä jyrkimmin tuominneet Neuvostohallituksen hyökkäyksen Suomen kimppuun. Mr. Churchill lienee kuitenkin niitä Englannin valtiomiehiä, jotka eivät vielä liene lopullisesti luopuneet toiveestaan jonkinlaisen englantilais-venäläisen rapprochement'in aikaansaamisesta, vaikkakaan ei hänkään tässä suhteessa liene erikoisen optimistinen. Hän lienee kuitenkin aikaisemmin, ainakin ennen Suomen sotaa, ylläpitänyt jonkinlaisia henkilökohtaisia joskaan ei säännöllisiä suhteita hra Maiskiin. Mr. Attlee on Neuvostovenäjääkin nähden noudattanut suurta varovaisuutta eikä hän koskaan tämän vallan politiikasta liene käyttänyt yhtä päättäväisiä taikka jyrkkiä sanontatapoja kuin esimer-

kiksi Mr. Greenwood. Niinpä viimeainittu vakuutti minulle viime syksynä, "ettei Englanti koskaan tule unohtamaan Suomea, olkoonpa, että Venäjä myöhemmin mahdollisesti liittyisi Länsivaltoihin". Hän on myöskin kertonut minulle saksalais-venäläisen hyökkäämättömyyssopimuksen tultua tunnetuksi vakuuttaneensa hra Maiskille, ettei "Englannin työväenpuolue toista kertaa tule antamaan Neuvostohallituksen pettää sitä". Ja eilen Työväenpuolueen Bournemouth'issa pitämässä suuressa kongressissa hän korosti, Suomen sotaa tarkoittaen, ettei sovi tehdä minkäänlaista eroa imperialististen, kapitalististen sotien ja "jonkinlaisen muunlaisen pyhän sodan" välillä - kuten esimerkiksi tunnettu Mr. Pritt on tehnyt, joka juuri suhtautumisensa vuoksi Suomen sotaan on erotettu Työväenpuolueesta. Mr. Amery on vielä "Finnish Aid Bureau" komitean jäsen, ja on tässä ominaisuudessa tarmokkaasti toiminut meidän tšekäläisen värvaystömistomme hyväksi ja yleensä Suomen etujen edistämiseksi - m.m. sotatarpeiden myöntämiseksi meille. Informatioministeriön uusi päällikkö Mr. Duff Cooper on hänkin koettanut eri tavoin avustaa meitä; viime huhtikuussa hän kahdessa eri tilaisuudessa pitämässään puheissa puhui hyvin kaunopuheisesti Suomesta ja sen "urhoollisesta vastarinnasta". Mainittakoon vielä, että uusi ilmailuministeri Sir Archibald Sinclair viime joulukuun lopussa lähetti minulle kirjeen, jossa hän vakuutti, että Skotlannissa "we feel deep sympathy and admiration for your valiant country".

L ä h e t t i l ä s : L. A. Lippenburg. -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA: _____

Lontossa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Ministerio Gripenberg

15/5 1940.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741-2-3.

N° 9457/315

37, SMITH SQUARE,
WESTMINSTER,
S. W. I.

Toukokuun 15 päivänä 1940.

48/127 Pal. S - 40.

29/5-40

5 07

Herra Ministeri,

Oheisena pyydän kunnioittaen lähettää raportin n:o 4, jonka otsake on:

Yleistilanne.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s: *L. A. Lönnerberg.* -

Herra Ulkoasianministeri Rolf Witting,
Ulkoasianministeriö,
Helsinki

L O N T O O

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 4

Lontoo ssa 15 p:nä touko kuuta 19 40. 48/127 Pal. S-70.

Asia: Yleistilanne.

29/5-70

5 07

Juuri ennen kuriiripostin lähtöä riennän panemaan paperille muutamia saamiani vaikutelmia tämän hetken tilanteesta.

Minulla oli tänään tilaisuus keskustella Hollannin ja Belgian sotilaallisesta tilanteesta erään tšekäläisen suurlähettilään kanssa, jonka nimen varovaisuussyistä jätän mainitsematta. Suurlähettiläs mainitsi erään eilen Haagista Lontooseen saapuneen virkaveljensä kertoneen hänelle, että Hollannin kukistuminen kenties ensi sijassa johtui maassa asuvien saksalaisten ja Hollannin natsi-puolueen jäsenten petollisesta toiminnasta. Kysymyksessä oleva diplomaatti lienee väittänyt, että Saksan Hollannissa oleva kolonia käsitti yli 100,000 henkeä ja että hollantilaisia natsveja oli ainakin 30,000. Viime mainitut lienevätkin jo heti sodan alussa miehittäneet Rotterdamin ulkopuolella olevan lentokentän sekä muutamat kaupunginosat. Ne lienevät myöskin olleet hollantilaisia natsveja, jotka Haagissa koettivat piirittää kuninkaallisen linnan ja vangita kuningattaren. Maassa vallitsi siis heti sodan alettua täydellinen sekasorto, joka mitä suurimmassa määrin vaikeutti sotilasjohdon määräämien operaatioiden suorittamista sotilasviranomaisten kun täytyi vastustaa kaikilta tahoilta tulevia hyökkäyksiä. Suur-

JAKELUOHJE: Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lähettilään vaittaman mukaan Ranska ei voinut lähettää Hollantiin mitään apua lentokoneiden muodossa, mutta miksi Englannin ilmavoimien Hollannille antama apu ei ollut tehokkaampi, sitä suurlähettiläs ei tietänyt.

Minun saamieni tietojen mukaan, joiden paikkansa pitävääsyyttä en toistaiseksi uskalla taata, Hollannin nopea antautuminen lienee tullut täkäläiselle hallitukselle yllätyksenä, vaikkakin kaikesta päättäen sitä jo eilen aamulla odotettiin täkäläisissä virallisissa piireissä. Eräs täkäläinen tuttavani on kertonut minulle keskustelleensa eilen Hollannin tapahtumista pääministerin, Mr. Churchillin kanssa, joka oli todennut, etteivät siis pienet kansat ollenkaan kykene vastustamaan suurvaltojen hyökkäystä. "Suomi", pääministeri oli lisännyt "on ainoa pieni kansa, joka todellakin on osannut tapella". Selvää on, että Hollannin valloittaminen on ollut kova isku täkäläisille hallituspiireille, jotka myöntävät tilanteen olevan erinomaisen vakavan. Saksalaiset lienevät Hollantia ja Belgiaa vastaan lähettäneet 72 divisioonaa, joiden tarkoituksen otaksutaan olevan koettaa Hollannin ja Belgian kautta tunkeutua Ranskaan siten kiertääkseen Maginot-linjan ja isoloidakseen Ranskan Englannista. Maginot-linja päättynee jossain Sedan'in kaupungin seuduilla, mutta tämän kaupungin ja Englannin kanavan välinen raja-alue lienee linnoitettu. Ranskan täkäläinen ambassadööri vakuutti minulle myöskin tänään läpimurtoyrityksen täällä varmasti tulevan osoittautumaan erinomaisen vaikeaksi tehtäväksi. Kuten tänään lähettämässäni sähkössä jo olen tiedoittanut katsotaan täällä olevan ai-noastaan ajan kysymyksen milloin Italia puuttuu sotaan ja

liittyy Saksaan. Tarkempien tietojen puutteessa on tietenkin mahdollista varmuudella ennustaa mitään lähipäivien tapahtumista. Olen kuullut esitettävän kaksi teoriaa. Toisen teorian mukaan Italia ensi työkseen yhteisymmärryksessä Saksan kanssa hyökkäisi Jugoslavian ja Kreikan kimppuun, joka tietenkin viipymättä johtaisi sen ja Länsivaltojen väliseen sotaan viimeainitut kun ovat taanneet Kreikan koskemattomuuden. Toisen teorian mukaan taas Italia ja Saksa heti koettaisivat Sveitsin kautta tunkeutua Ranskaan. Viimeainitun teorian esitti minulle tänään erään Balkanin maan tšekäläinen ministeri, joka muuten sanoi olevansa vakuutettu siitä, että muutamien viikkojen kuluttua "koko Balkani on liekeissä".

Tiedän Mr. Churchillin ja hänen virkaveljiensä käsityksen tilanteesta ja sen kehittymismahdollisuuksista olevan hyvin vakavan ja olen itse kuullut esitettävän semmoisenkin mielipiteen, että "liittolaisten tärkein tehtävä tänä vuonna tulee olemaan tappion välttäminen". Mutta mitään defeatismia en ole missään huomannut; suuri yleisö, viralliset piirit ja hallitus ovat päättäväisempiä kuin koskaan aikaisemmin siinä, että on taisteltava viimeiseen saakka ja ollaan - mikäli minä olen huomannut - taipuvaisia pitämään todennäköisenä, että jo muutamien kuukausien kuluttua tilanne tulee liittolaisille kääntymään parempaan päin. Katsotaan myöskin todennäköiseksi, että saksalaiset konsolidoituaan asemansa Hollannissa tulevat hyökkäämään itse Englannin kimppuun pommittamalla laivastoa, satamia, tehdas-

alueita ja Lontootakin sekä käyttämällä laskuvarjojoukko-
ja. Täällä kiirehditään nyt valmisteluja tällöisten jouk-
koyökkäysten torjumiseksi. Koko Englannin kansa ymmärtää
nyt, että sen on taisteltava henkensä puolesta.

Lähettiläs: H. A. Linpenberg -

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 7

ASIA: _____

Lontoossa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Lähetystösihteerin Seppälä

1575 1940.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

37. SMITH SQUARE,
WESTMINSTER,
S. W. I.

N° 9463/319

16 p:nä toukok. 1940.

49/127 Sal. S - 40.

29/5-40

5 C7

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittaen lähetystösihteerin R. Seppälän kirjoittaman raportin n:o 5, jonka otsake on:

Länsivallat ja Norja.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

L. A. Lintinen -

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting

Ulkoasiainministeriö

Helsinki.

L O N T O O

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 5

Lontoo ssa 15 p:nä touko kuuta 19 40 49/127 Sal. S -40.

Asia: Länsivallat ja Norja.

29/5-40

OKA-TO

5 C7

Pyydän saada seuraavassa selostaa pääkohdat siitä mitä Norjan tšekäläisen lähetystön neuvos minulle kertoi eiliseläna saksalaisten hyökkäyksestä Norjaan sekä länsivaltojen toimenpiteistä Norjan auttamiseksi.

Tšekäläinen lähetystö sai ensimmäisen tiedon siitä, että Saksan merivoimat olivat lähteneet liikkeelle amiraliteetiltä. Viime kuun 8 päivänä oli kertojani kutsuttu amiraliteettiin, jossa amiraali Phillips oli tällöin ilmoittanut, että saksalainen laivasto-osasto on matkalla Narvikiin, jonne se luultavasti saapuu aikaisin seuraavan päivän aamuna ja tulevat saksalaiset tällöin heti laskemaan joukkoja maihin. Tämän yllättävän ilmoituksen saatuaan riensi kertojani heti sähköttämään Osloon, minkä jälkeen hän asettui uudelleen yhteyteen amiraliteetin kanssa. Koskei englantilaiselta taholta myöhemminkään päivällä ilmoitettu mitään hänen odottamistaan vastatoimenpiteistä, niin tiedusteli hän amiraali Phillips'iltä mitä Englannin laivasto tulisi tekemään. Hänen suureksi hämmästyksekseen vastasi amiraali, että merellä parhaillaan oli niin kova myrsky, ettei laivasto toistaiseksi voi tehdä mitään.

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Seuraavana päivänä kävi ilmeiseksi, että saksalaiset olivat suunnitelman mukaisesti ja jo keskiyön hetkellä hyökänneet kaikkiin Norjan tärkeimpiin satamakaupunkeihin, joissa hyökkäys myöskin maan puolelta oli yksityiskohtaisesti valmistettu. Esimerkkinä siitä kuinka täydellisesti tämä kaikki oli ennakolta suunniteltu mainitsi lähetystöneuvos Bergenin, jonka ulkopuolella saksalaiset sotalaivat jo olivat odottamassa hyvissä ajoin ennen keskiyötä. Nämä sotalaivat oli eräs, sittemmin Lontoossa käynyt norjalainen meriupseeri tavannut merellä pimeässä, ollessaan erällä pienellä tarkastusaluksella liikkeellä huhtikuun 8 päivän illalla Bergenin ulkopuolella. Kun tarkastusalus oli lähestynyt sotalaivoja oli yhdestä niistä huudettu englannin kielellä: "Me olemme englantilaisia ja tulemme Norjan hallituksen pyynnöstä Teitä auttamaan". Kieli oli ollut niin moitteetonta, ettei Norjalainen upseeri, joka itse taitaa täydellisesti englantia, osannut ilmoitusta ollenkaan epäillä. - Vähäistä myöhemmin hyökkäsivät Bergenin satamassa olleissa saksalaisissa kauppalaivoissa piilleet täysin aseistetut saksalaiset Bergenin rannikkolinnakkeisiin ja valtasivat ne yhdessä natsikavaltajien kanssa, minkä jälkeen mainitut saksalaiset sotalaivat, nähtävästi sovitun merkin saatuaan höyrysivät Bergenin kohdalen vain vähäistä vastustusta joistakin valtaamatta jääneistä linnakkeista. Saksalaiset tekivät nämä salakavalat hyökkäyksensä aluksi niin vähäisillä sekä meri-että maavoimilla, että Englannin laivastolla olisi ollut tilaisuus ne varmasti lyödä, jos amiraliteetti olisi ryhtynyt nopeaan toimintaan. Merkkiäkään ei kuitenkaan näkynyt Norjan

satamissa Englannin laivastosta, jonka voimaa norjalaiset aina olivat tottuneet kunnioittamaan ja niin menetettiin ne korvaamattomat päivät, joiden kuluessa saksalaiset nopealla toiminnalla konsolidoivat epävarman asemansa.

Vielä katkeramman pettymyksen tuottivat norjalaisille noin 10 päivää myöhemmin saapuneet liittolaisten maihinousujoukot Aalesundissa ja Namsos'issa. Näiden apujoukkojen mukana saapui Aalesundiin m.m. 12 Gloster-Gladiator-lentokonetta sekä huomattava bensiinivarasto niitä varten. Koneiden saapumispäivän illalla huomattiin kuitenkin, että niitä varten lähetetty bensiini oli laadultaan erheellistä niin, ettei jäähtyneitä koneita saatu sillä käyntiin. Kun saksalaiset lentokoneet seurgavana aamuna hyökkäsivät onnistui vain kahden englantilaisen koneen päästä ilmaan ja kun käytettävissä ei ollut ilmapuolustusaseita niin hävitivät saksalaiset heti maassa olevat 10 konetta ja bensiinivaraston. Kertojani tietämän mukaan oli näiden joukkojen kokonaislukumäärä ainoastaan 12.000. Näistä oli vain pieni osa, eli ranskalaiset "chasseurs alpins"-joukot todella koulutettuja ja asianmukaisesti suksilla varustetut. Englantilaiset joukot sensijaan olivat nuoria jokseenkin kouluuttamattomia territoriaalijoukkoja, joilla ei ollut talvisotaa varten muita varusteita kuin vaatetus, ollen sekin turkisliiveineen ja turkkeineen liian raskas. Norjalainen kertojani arvosteli myöskin erittäin ankarasti brittiläisten joukkojen komentajaa kenraali de Wiartia, jonka hän sanoi tehneen Norjassa kaikki mahdolliset virheet. Niinpä eivät englantilaiset joukot ottaneet mitään

yhteyttä norjalaisiin astuessaan maihin Namsos'issa. Sen-
sijaan englantilaiset ryhtyivät etenemään omin päin tietä,
joka oli vihollisen uhkaama, vaikka olisi ollut käytettä-
vissä toinen paljoka turvallisempi tie. Seurauksena oli, et-
tä englantilaiset joutuivat ahtaalla tiellä, jonka molem-
min puolin oli syvä lumi, saksalaisten hyökkäyksen kohteek-
si voimatta tehdä paljoakaan puolustukseksi, koska kaik-
ki olivat ilman suksia.- Englantilaiset joutuivat näin he-
tti alussa piilemään syvässä lumessa saksalaisten lento-
hyökkäyksiä ja kärsivät taitamattoman johdon takia suuria
tappioita ennen kaikkea moraalin kannalta.

Huolimatta siitä, että joukot Keski-Norjaan oli las-
kettu maihin nimenomaan ankarasti painostettuja ja puut-
teellisesti varustettuja norjalaisia auttamaan lähtivät eng-
lantilaiset palaamaan siitä sanallakaan norjalaisille il-
moittamatta. Englantilaisten paluu laivoihin oli kaikkea
muuta kuin onnistunut, jollaiseksi se on tšekäläisessä leh-
distössä yleisesti kuvattu. Kertojani mukaan pelastivat
tilanteen yksinomaan ranskalaiset "chasseurs alpins'it",
mutta silti englantilaiset menettivät huomattavan osan
varusteistaan ja amukset, joita norjalaiset olisivat ki-
peästi tarvinneet, työnsivät englantilaiset kiireessä mereen!

Tämä kenraali de Wiartin outo "häviäminen" masensi
täydellisesti norjalaisen vastarinnan ja Keski-Norjakin me-
netettiin lopullisesti saksalaisille.

Narvikissa, vaikka sekin menetettiin saksalaisille,
on tilanne ollut edullisempi sikäli, että pohjoisimmassa
Norjassa olevat joukot olivat ennestään mobilisoituja ja

myöskin länsivallat ovat siellä toimineet jonkunverran päättävämmin. Lähetystouevoksen käsityksen mukaan eivät saksalaiset voi edetä etelästä maitse Skierstadin ja Saltdalenin ohi Narvikiin vaan on eteneminen suoritettava joko meritse tai Ruotsin alueen kautta. Toistaiseksi saksalaiset, joita on noin 4000, ovat pitäneet puoliaan Narvikissa, mutta länsivallat ovat luvanneet toimittaa lisäjoukkoja ja nyttemmin myös aseita, ammuksia ja varusteita norjalaisille joukoille. Materiaalisen avun saanti, sanoi kertojani, on ollut tavattomien vaikeuksien takana, mutta nyt se on luvattu järjestää. Niinpä tullaan kaikille norjalaisille joukoille toimittamaan englantilaiset kiväärit, jotta ammustäydennys kävisi helpommaksi. Norjalaiset suhtautuvat nyt sängen luottavaisesti tilanteeseen Narvikissa vaikkakaan kertojani ei osannut sanoa, milloin saksalaiset sieltä lopullisesti karkoitetaan. Tiedustaessani pelkäävätkö norjalaiset ehkä venäläisten hyökkäystä pohjoisesta käsin, vastasi kertojani, ettei hän ollut kuullut viimeaikoina mitään tähän suuntaan viittaavaa ja luottavat norjalaiset siihen, etteivät länsivallat eikä Ruotsikaan tulisi tällaista sallimaan.

Mielenkiintoinen on se tapa, jolla saksalaiset ovat koettaneet voittaa puolelleen norjalaiset, joihin länsivaltojen toiminnan heikkous on tehnyt masentavan vaikutuksen. Valtaus on koetettu suorittaa yleensä norjalaisia loukkaamatta. Saksalainen sotaväki vieläpä upseeritkin ovat tyytyneet majoittumaan ulkorakennuksiin

jättaen sielläkin missä norjalainen varusväki on yllätetty tämän omiin mukavampiin asuntoihinsa. Kuvaava on myöskin tapaus, joka sattui eräässä Norjan kaupungissa, jossa saksalaisten pommiräjähdykset särkeivät lukuisia ikkunanaruutuja. Tällöin saksalainen upseeri saapui heti pyytämään anteeksi ilmoittaen, että tapahtuneet vahingot tullaan korvaamaan. Tämä esiintyminen ja edeltäkäs tapahtunut "solutus" on luonnollisesti aiheuttanut melkoista käsitteiden sekaantumista Norjassa niin, että jo nyt lukuisat korkeimmissa asemissa olevat norjalaiset ovat asettuneet yhteistoimintaan saksalaisten kanssa. Esimerkkinä tästä hämmästyttävästä alistuvaisuudesta mainitsi lähetystöneuvos Norjan korkeimman oikeuden jäsenet sekä kunninkaan henkilökohtaisen ystävän piispa Bergvind'in, joka julkisesti on useampaan kertaan kehoittanut väestöä olemaan ryhtymättä maataan puolustamaan.

Tämä vastuunalaisessa asemassa olevien miesten esiintyminen on luonnollisesti suuresti närkästyttänyt ulkoasiainministeri Koht'ia, joka parhaillaan on neuvottelemassa täällä ja Parisissa avun järjestämisestä Norjalle. Hänen tehtävänsä ei muutenkaan ole ollut Lontoossa helppo. Niinpä lähetystöneuvos mainitsi, että Mr. Chamberlain oli ollut suorastaan epäystävällinen vastaanottaessaan Norjan ulkoministerin. Muiden kanssa ovat asiat sensijaan sujuneet paremmin ja varsinkin Parisissa saavutettuihin tuloksiin tuntui kertojani olevan tyytyväinen, niin että norjalaiset nyt toivovat voivansa yhdessä liittolaisten kanssa säilyttää maansa pohjoisimman osan hallussaan.

Rafael Bergqvist
L ä h e t y s t ö s i h t e e r i

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7

ASIA:

Lontossa olevan lähetystön rap. n:o 6,

Ministeri Gripenberg,

19/5-40.

W
SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741-2-3.

N° 9579/327

6/6

37, SMITH SQUARE,
WESTMINSTER,
S. W. I.

Toukokuun 26. päivä 1940.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N ^o 56/127 <i>fac.</i> D. 19 40		
6/6-40 ^o	LITL.	
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	07	

Herra Ministeri,

Cheisena pyydän kunnioittaen lähettää rap-
portin n:o 6, jonka otsake on:

Sotilaallinen tilanne.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Lä h e t t i l ä s: *L. A. Litsenberg.*

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,
Ulkoasiainministeriö,
Helsinki.

L O N T O O ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ: ..... Salainen.
RAPORTTI n:o 6. ....
Lontoo ssa 19 p:nä touko kuuta 1940. 6/6-70

Asia: Sotilaallinen tilanne.

ULKOASIAINMINISTERIO	
56/127/40	1940
6/6-70	
5	e7

Minulla oli eilen tilaisuus erään hyvin huomattavassa asemassa olevan englantilaisen kenraalin kanssa keskustella viime päivien sotatapahtumista, ja vaikkakin tämän raportin saapuessa Helsinkiin Ranskan sotänäyttämön tilanne varmasti on muuttunut, katson kuitenkin olevan syytä lyhyesti selostaa mitä tämä upseeri sanoi minulle.

Kysymykseeni, mitä kenraali arveli tällä hetkellä käynnissä olevan suuren voimainmittelyn tuloksista, hän vastasi toistaiseksi olevan mahdotonta ennustaa kuinka se tulee kehittymään. "Joka tapauksessa on myönnettävä tilanteen olevan erinomaisen vakavan", hän lisäsi. "Saksalaisten valtavat ilmavoimat ja se tapa, jolla niitä käytetään", suunnilleen näin kenraali jatkoi, "ovat ilmeisesti syvästi vaikuttaneet ranskalaisten joukkojen moraaliin. Ilmapommitus ei tietenkään ole yhtä tehokas kuin tykistöpommitus, mutta se kuluttaa sotilaitten hermoja, varsinkin kun joukot eivät vielä ole tottuneet tällaiseen sotaan". Ja kenraali viittasi siihen, että useat ranskalaiset joukko-osastot eivät ole voineet kestää tätä pommitusta, niiden

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

hermot ovat pettäneet ja ne ovat lähteneet pakoon. "He eivät tunnu muistavan, että ilmapommituksen johdosta ainoastaan suhteellisen pieni lukumäärä sotilaita saa surmansa. He kestävät kyllä tykistöpommitusta paremmin, vaikkakin se on paljon vaarallisempi".

Sanoin kenraalille saaneeni sen käsityksen, että englantilaiset lentokoneet ja lentäjät ovat saksalaisia paremmat, jonka käsitykseni hän sanoi olevan aivan oikean, mutta -- hän huomautti -- "saksalaisilla on suunnattoman paljon koneita". Kysyin, onko totta -- kuten lehdet ovat väittäneet -- että saksalaisten tappiot ovat olleet erinomaisen raskaat, johon hän vastasi voivansa minulle vakuuttaa, ettei siitä saata olla pienintäkään epäilystä. "Sota on kestänyt viikon", hän lisäsi, "mutta saksalaiset ovat jo menettäneet yli 1000 konetta. Siitä minä olen aivan varma. Kun me menetämme yhden koneen, saksalaiset menettävät kolme taikka neljä". (Eräs ulkomaalainen upseeri, joka lienee melkein päivittäisessä yhteydessä War Office'in kanssa, on väittänyt minulle, että sotatoimien alusta eilispäivään mennessä englantilaiset ovat ampuneet alas 360 saksalaista lentokonetta, hollantilaiset 270 ja ranskalaiset 56. Tähän summaan on lisättävä lukuisia epävarmoja tapauksia. Toiselta puolen melkein kaikki Belgian lentokoneet -- niiden joukossa 36 Hurriqane-konetta -- lienee tuhottu, ja ranskalaisetkin ovat menettäneet suuren lukumäärän koneita, jotka heti sotatoimien alkaessa pommitettiin sirpaleiksi syystä, ettei niitä ajoissa oltu viety lentoasemiltaan).

Tilanne on kuitenkin hyvin vakava, kertoja huomautti

edelleen, myöskin siitä syystä, että ranskalaiset kenraalit yleensä eivät ole osoittautuneet olevansa tehtäviensä tasalla. Kysyin häneltä mitä hän arveli kenraali Gamelin'stä, johon hän vastasi: "Gamelin ei ole muuta kuin poliittinen kenraali. Hän ei kelpaa mihinkään". "Entä kenraali Huezinger?", kysyin. "Hän on kyllä hyvin etevä upseeri, mutta hänellä on ainoastaan armeijakunta. Ei, paras ranskalainen kenraali on epäilemättä Georges. Hän on todellinen johtajapersonallisuus, mutta ei Gamelin".

Keskustelumme siirtyi Hollannin tapahtumiin, ja kenraali huomautti kuinka tragillista oli, etteivät hollantilaiset aikaisemmin olleet tahtoneet ryhtyä minkäänlaisiin sotilaallisiin keskusteluihin Länsivaltojen kanssa. "Viikkoa ennen kuin sota alkoi me varoitimme hollantilaisia. Me sanoimme heille: me tiedämme Saksan tulevan hyökkäämään teidän kimppuunne. Sanoakaa meille mitä me voimme tehdä teidän auttamiseksenne, mikä on teidän suunnitelmanne, minne voimme lähettää joukkojamme. Mutta he kieltäytyivät jyrkästi keskustelemasta meidän kanssamme". Kenraali kertoi edelleen, että aamulla tämän kuun 10 päivänä kun Saksa hyökkäsi, hollantilainen sotilasedustaja oli käynyt hänen puheillaan pyytämässä, että Englanti viipymättä lähettäisi Hollantiin yhden armeijakunnan, tykistöä ja lentokoneita. "Oli tietenkin aivan mahdotonta suostua hänen pyyntöönsä. On sula mahdottomuus silmänräpäyksessä lähettää armeijakuntaa ja tykistöä toiseen maahan, kun ei edes tiedetä, minne ne on laskettava maihin. Pyyntö oli esitetty liian myöhään. Ja nyt me kaikki kärsimme siitä". Kenraali huomautti

edelleen, että Hollannissa oli syttynyt todellinen kansalais-sota, siellä kun oli tavattoman paljon hollantilaisia natseja, jotka ampuivat omia maamiehiään. Hollantilainen eversti oli kertonut hänelle tilanteen olleen erinomaisen vaikean juuri sen takia, että oli mahdotonta sanoa kuka oli ystävä ja kuka vihollinen. Upseeristonkin keskuudessa oli hyvin suuri lukumäärä pettäjiä.

Sanoin otaksuvani Englannin sotilaallisen tilanteen nyttemmin, saksalaisten miehitettyä Hollannin, mitä suurimmassa määrin huonontuneen. "Sehän on päivänselvä", kenraali vastasi. Kysyin, luuliko hän, että saksalaiset nyt tulevat pommittamaan Englantia, johon hän vastasi toivovansa sitä, se kun epäilemättä helpottaisi Liittolaisten Belgiassa ja Ranskassa taistelevien joukkojen asemaa, mutta aivan varma siitä hän ei vielä ollut.

Tilanne on tällä hetkellä erinomaisen vakava, hän huomautti vielä kerran, mutta vähitellen englantilaiset ja ranskalaiset joukot tottuvat tähän uuteen sodankäyntiin, ja ehkä siten tapahtuu käänös parempaan päin. --

Täköläiset viranomaiset eivät salaakaan yleisöltä tilanteen vakavuutta, vaikkakaan ne eivät aina heti julkaise Englannin sotavoimien kärsimiä tappioita. Niinpä tiedän, että transporttilaiva, joka oli matkalla Belgiaan tai Ranskaan, upotettiin tämän kuun 16 päivänä, jolloin melkein kokonainen pataljoona hukkui, mutta tätä kirjoittaessani ei tästä vastoin käymisestä vielä ole ilmoitettu sanaakaan yleisölle.

Kaikkialla Englannissa valmistaudutaan nyt kiireellisesti laskuvarjo- ja maihinnousujoukkojen mahdollisten hyökkäyksen tor-

jumiseksi, ja Lontoossa on menty niinkin pitkälle, että hallitusdepartementtien ja Parlamenttitalon ulkopuolella järjestetään piikkilankaesteitä ja kuularuiskupesitä. Englannin viranomaiset ja yleisö ovat siis nyttemmin heränneet tietoisuuteen, että vihollinen todellakin on ante portas.

Keskustelin tänään Hollannin sotatapahtumista erään tšekäläisen sotilasattasean kanssa, joka sanoi tietävänsä, että saksalaiset Rotterdamin seuduille olivat pudottaneet ainakin kahdeksantuhatta laskuvarjosotilasta. Hänen käsityksensä mukaan saksalaiset tulevat varmasti, konsolidoituaan asemansa Belgiassa ja Ranskassa, pommittamaan Englannin lentokenttiä ja lentokonetehtaita toivossa, että siten saavuttaisivat "yliotteen ilmassa". Jos he onnistuvat tässä suhteessa on todennäköistä, että he tulevat koettamaan hyökätä Englannin kimppuun käyttämällä suuria laskuvarjojoukkoja.

Tiedän myöskin varmasta lähteestä, että Englannin sotilasviranomaiset ovat huomattavasti lisänneet joukkojaan Pohjois-Irlannissa (kertojani mukaan on sinne lähetetty yksi divisiona) ja Pohjois-Wales'issa, koska tahdotaan valmistautua semmoiseenkin mahdollisuuteen, että saksalaiset koettaisivat Irlannin vapaavaltiosta käsin hyökätä Länsi-Englantiin.

L ä h e t t i l ä s : *L. A. Kariainen* -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 7

ASIA: _____

Lontoossa olevan lähelyksen raportti n:o 7.

Ministeri Gripenberg

25/5 1940

Pal.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741-2 3.

N° 9879/338

37, SMITH SQUARE,
WESTMINSTER,
S. W. I.

Toukokuun 28 päivänä

ULKOASIAINMINISTERIO		
N ^o 64/128 Pal D. 1940.		
22/6-40	50	LM.
RYHMÄ	OSASTO	ALA
5	C2	

Herra Ministeri,

Cheisena pyydän kunnioittaen lähettää
raportin n:o 7, jonka otsake on:

Englantilais-venäläiset suhteet.

Vastaanottakea, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Lä h e t t i l ä s: *U. A. Linpenberg* -

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,
Ulkoasiainministeriö,
Helsinki.

L O N T O O

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 7

Lontoo ssa 25 p:nä touko kuuta 1940.

Asia: Englantilais-venäläiset
suhteet.

No 64/128 Sal. 1940.		
40 29/6 -40	No	LML
RYHMÄ	OSASTO	ALA
5	C 2	

Käydessäni t.k. 23 päivänä erään tšekäläisen ulkoasiainministeriön johtavassa asemassa olevan virkamiehen puheilla (kuriiriyhteyden epävarmuuden takia tulen toistaiseksi poliittisissa tiedoituksissani välttämään puhuttelemieni henkilöiden nimien mainitsemista) kysyin häneltä millä kannalla kysymys englantilais-venäläisten kauppasopimusneuvottelujen aloittamisesta tällä hetkellä on. Puhuteltavani vastasi minun ehkä tietävän, ettei hre Maiskin hallituksensa puolesta hiljattain lordi Halifaxille toimittama tätä asiaa koskeva ilmoitus ollut täysin tyydyttävä, mutta tästä huolimatta tullaan kuitenkin vakavasti yrittämään kauppasopimusneuvottelujen aikaansaamista. Neuvostovenäjän suurlähettiläs on näet, vaikkakin kyllä yksityisesti ja henkilökohtaisena mielipiteenään, korostanut, että jos vain ryhdytään keskusteluihin, niin nämä todennäköisesti tulevat johtamaan "molempia puolia tyydyttävään tulokseen". "Omasta puolestani", virkamies jatkoi, "en kyllä ole kovin optimistinen tähän asiaan nähden, mutta sopiihan aina yrittää". Kysymin missä ja milloin tullaan näitä neuvotteluja käymään, johon puhuteltavani vastasi "olevan mahdollista, että pian lähetetään Moskovaan erikoisedustaja". Tähän tätä asiaa koskeva keskus-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohejalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

telumme päättyi.

Virkamies ei siis minulle maininnut Moskovaan lähtevän edustajan nimeä, mutta yksityiseltä taholta olin kuullut hallituksen päättäneen tämän tehtävän suorittamiseen määrätä tunnetun asianajajan ja parlamentinjäsenen Sir Stafford Cripps'in. Tämän päivän lehdet vahvistavatkin, että viimemainittu matkustaa "erikoistentävässä" Moskovaan heti Neuvostohallituksen ilmoitettua suostuvansa ryhtymään Englannin hallituksen suunnittelemiin keskusteluihin, joista Ranskankin täytyy olla tietoinen. Toistaiseksi en varmuudella tiedä, onko tämä suostumus jo annettu, mutta pidän sitä hyvinkin todennäköisenä.

Julkisuuteen on kyllä ilmoitettu Sir Stafford'in tehtävän olevan neuvotella ainoastaan uuden englantilais-venäläisen kauppasopimuksen solmimisesta, mutta luotettavalta yksityiseltä taholta saamieni tietojen perusteella olen vakuutettu Englannin hallituksen tarkoittavan paljon pitemmälle menevien tuloksien aikaansaamista, se kun pyrkinee englantilais-venäläiseen poliittiseenkin yhteisymmärrykseen. Jos sen pyrkimykset todellakin toteutuisivat, niin se epäilemättä merkitsisi Neuvostovenäjän ja Liittolaisvaltojen välistä rapprochement'ia.

Hra Maiski on todennäköisesti - vaikkapa "yksityisenä mielipiteenä" - antanut Englannin hallituksen ymmärtää Neuvostohallituksen periaatteessa olevan valmiin poliittisestikin lähentymään Liittolaisia. Joka tapauksessa tiedän Tass-toimiston takäläisen edustajan vakuuttaneen -

m.m. eräälle takäläiselle tuttavalleni - Saksan Hollannissa, Belgiassa ja Pohjois-Ranskassa saavuttamien menestyksien mitä vakavimmin huolestuttavan Neuvostohallitusta, jolle Länsivaltojen kukistaminen merkitsisi erinomaisen vakavaa vaaraa. Tämänöistä mahdollisuutta silmälläpitäen - hän on huomauttanut - on mitä suurimmassa määrin toivottavaa, että hetimiten ryhdytään englantilais-venäläistä lähentymistä tarkoittaviin neuvotteluihin. Takäläisissä sanomalehtimies- ja muissakin poliittisissa piireissä eri tavoin harjoittamansa propagandan avulla onkin Neuvostovenäjän takäläinen suurlähetystö onnistunut suuren yleisön keskuudessa levittämään sen käsityksen, etteivät Saksan jatkuvat menestykset mitenkään voi olla Moskovan hallitukselle mieluisia, joka tuntuukin luonnolliselta.

Mikäli olen kuullut väitettävän takäläiset hallituspiirit kyllä ymmärtävät, ettei Neuvostohallitus avoimesti ja aktiivisesti tule liittymään Länsivaltoihin, mutta toiselta puolen ne pitänevät mahdollisena - taikka ainakin toivovat - että Moskovan vallanpitäjät ryhtyisivät semmoisiin sotilaallisiin, ensi sijassa mielenosoituksellista laatua oleviin toimenpiteihin - kuten esimerkiksi joukkojen keskittämiseen Puolan, Unkarin taikka Romanian rajoille - jotka olisivat omiaan vakavasti huolestuttamaan Saksaa ja siis saattamaan sen olemaan siirtämättä länteen päin uusia joukkoja Neuvostovenäjän tällä tavoin unkaamilta alueilta. Toivotaan siis uudestaan - kuten viime kesänä englantilais-venäläisten neuvottelujen kestäessä - semmoista Neu-

vostohallituksen antamaa apua, jolla olisi ainakin n.s. "nuisance value". En tahdo väittää Englannin hallituksen todellakin olevan vakuutetun tällöisten Sir Stafford Cripps'in käytävien neuvottelujen tuloksien aikaansaamis- mahdollisuuksista, mutta - lainatakseni erään ministerin tuttavalleni lausumat sanat - "tilanne on siksi vakava, että täytyy ainakin yrittää".

Selvää on, ettei Neuvostohallitus tule ilmaiseksi tekemään Länsivalloille pienintäkään palvelusta, jonka johdosta se tietenkin tulee vaatimaan kouraantuntuvaa korvausta kaikista mahdollisista myönnytyksistään - jos se ollenkaan suostuu mihinkään tärkeämpiin myönnytyksiin. Sopii kysyä, tuleeko se mahdollisesti korvaukseksi vaatimaan Bessarabiaa? Kuten aikaisemmin olen Ulkoasiainministeriölle tiedoittanut, hra Maiski lienee näet jonkun aikaa sitten huomauttanut lordi Halifax'ille, että Bessarabian kysymys enemmän tai myöhemmin on ratkaistava Neuvostohallitusta tyydyttävällä tavalla. Tai onko odotettavissa viimeainitun tulevan Länsivalloilta vaatimaan jonkinlaista sen Suomen, Puolan tai Baltian maiden kustannuksella saavuttamien tuloksien virallista tunnustamista? Se on tietenkin mahdollisuus, jota meidänkin täytyy pitää silmällä, vaikkakaan me emme sille asialle mitään voine. On myös muistettava, että varovasti toimivan ja puhuvan hra Maiskin on kerrottu alivaltiosihteeri Butlerille suoraan sanoneen Neuvostoliiton tavoitelleen Suomen sodalla Narvikiakin. Tällä hetkellä Pohjois-Norja on Länsivaltojen hallussa, mutta

niiden joukkojen asema saksalaisten itsepintaisesti puolustaessa Narvikia on vaikea. Toisaalta estänevät maastovaikeudet Norjassa saksalaisia etenemästä etelästä Narvikin ahdistetun garnisoonin avuksi. Nämä vaikeudet voinevat mahdollisesti saattaa Neuvostoliiton tarjoutumaan ottamaan Pohjois-Norjan "puolueettomaan suojeluksensa?" -

Mitä edellytyksiä Sir Stafford Cripps'illä on tällöisten neuvottelujen käymiseksi, siitä en uskalla lausua mitään mielipidettä. Hän on epäilemättä etevä asianajaja, vaikkakin hänen yleisestä arvostelukyvystään poliittisissa piireissä aina on oltu eri mieltä. Sir Stafford'ia, joka pari vuotta sitten erotettiin työväenpuolueesta, pidettiin aikaisemmin eräänlaisena Alahuoneen enfant terrible'nä, mutta viime aikoina hän ei ole aktiivisemmin ottanut osaa poliittiseen elämään. Hän on aina esiintynyt Neuvostovenäjän lämpimänä ystävänä, ja jonkun aikaa sitten Moskovassa käydessään hänellä lienee ollut pitkä sotaa ja kansainvälistä politiikkaa koskeva keskustelu hra Molotovin kanssa. Palattuaan Lontooseen hän lienee täkäläisissä poliittisissa piireissä lausunut vakaumuksenaan, että hän pystyisi saamaan aikaan läheiset englantilais-venäläiset suhteet. Hra Maiski, joka kuulemma on lausunut suuren tyytyväisyytensä Englannin hallituksen nyt tekemään päätökseen, lienee myöskin täkäläisissä poliittisissa piireissä korostanut Sir Stafford'illa olevan Moskovassa "erinomaisen hyvän aseman".

Minun ei tarvitse tässä yhteydessä erikoisesti alleviivata mitään suurta menestystä Sir Stafford Cripps'in lä-

hettäminen Moskovaan merkitsee Neuvostohallituksen ulkopolitiikalle. Länsivallat ovat siis nyt mitä selvimmin antaneet tämän hallituksen ymmärtää kuinka hartaasti ne toivovat niiden ja Neuvostovenäjän välisten suhteiden parantamista, jota seikkaa Moskovan hallitus varmasti tulee voimaan käyttää hyväksensä Japaniin nähden. Täten se saavuttaa ensinnäkin sen, etteivät Länsivallat tule tunnustamaan Japanin Kauko-Idässä aikaansaamaa fait accompli'ta, vaan myöskin, että sen ja Yhdysvaltojen väliset suhteet huomattavasti parantuvat. Koska on sanomattakin selvää, että jos kerran Neuvostohallituksen asema Lontoossa ja Pariisissa parantuu, sama tulee tapahtumaan Washingtonissa, joka tälle hallitukselle tulee merkitsemään uutta taetta Japania vastaan. Se stigma, jonka hyökkäys Suomen kimppuun aiheutti Neuvostohallitukselle, tulee siis vähitellen - kenties hyvinkin nopeasti - häviämään maailman silmissä. Neuvostovenäjä pääsee siis jälleen kansanvaltaisten valtioiden seuraan, jotka käyvät sotaa vapauden puolesta ja "aggression" vastustamiseksi. Bessarabian anastaminen - jos se kuuluu Neuvostohallituksen ulkopoliittiseen ohjelmaan - tulee sekin helpoittumaan, m.m. siitä syystä, että Länsivallat ovat taanneet Romanian koskemattomuuden ainoastaan siltä varalta, että Saksa hyökkäisi tämän maan kimppuun.

Nähtäväksi jää kuinka Saksa tulee reagoimaan Länsivalttojen ja Neuvostovenäjän suhteiden parantumisen johdosta ja mitä keinoja sillä mahdollisesti on tilanteen muuttamiseksi sen omien etujen edistämiseksi. Tällä hetkellä tuntuu joka tapauksessa siltä, että Neuvostohallituksen tasapainopolitiikka on saavuttanut uuden menestyksen.

Tämä politiikka ei tietenkään tarkoita muuta kuin muiden suurvaltojen heikentämistä ja oman asemansa vahvistamista.

L ä h e t t i l ä s : *U. A. Lindenberg.* -

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA: _____

Lontossa olevan lähetystön raportti n:o 8.

Ministeri Gripenberg

27/5 1940

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741 2-3.

N° 10046/357

37, SMITH SQUARE,
WESTMINSTER.

S. W. I.

Toukokuun 29 päivänä 1940.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 65/129 Val D. 1940		
22/6-40	No	L.H.
RYHMÄ	OSASTO	LOK
5	C2	

Herra Ministeri,

Oheisena pyydän kunnioittaen lähettää raportin n:o 8, jonka otsake on:

Neuvostovenäjän ja Liittolaisvaltojen väliset suhteet.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s: *H. A. Lönkeberg.*

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,
Ulkoasiainministeriö,
Helsinki.

L O N T O O

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 8

Lentoo ssa 27 p:nä touko kuuta 1940.

Asia: Neuvostovenäjän ja
Liittolaisvaltojen väliset suhteet.

No 65/129 Sal. 1940		
22/6.40		LAL
RYHMÄ	OSASTO	SA
5	C 2	

Eräs takäläinen tuttavani, jonka arvostelukykyyn täydellisesti luotan, kertoi tänään minulle seuraavaa:-

Käydessään Suomen sodan päätyttyä lordi Halifax'in puheilla Neuvostovenäjän takäläinen suurlähettiläs oli selvästi antanut ymmärtää hänen hallituksensa haluavan lähentyä Englannin hallitusta saadakseen aikaan ei ainoastaan ystävällisempiä suhteita, vaan kenties jonkinlaista poliittista yhteistoimintaa. Hra Maiski tahtoi kuitenkin kiinnittää lordi Halifax'in huomiota siihen, että tämä yhteistoiminta tuskin saattaisi toteutua ennenkuin Englannin hallitus selvästi ja sitovalla tavalla oli ilmoittanut tunnustavansa Neuvostovenäjän oikeuden siihen osaan Puolaa, jonka venäläiset joukot ovat miehittäneet. Tämän johdosta häntä oli pyydetty tiedustelemaan, kuinka Englannin hallitus suhtautuu tähän Neuvostohallituksen toivomukseen.

Lordi Halifax ei liene antanut mitään lopullista vastausta hra Maiskin kysymykseen, vaan antanut suurlähettilään ymmärtää, ettei hän ollut valmis tästä asiasta esittämään minkäänlaista lausuntoa. Sen jälkeen hän lienee tehnyt vas-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

takysymyksen: haluaako Neuvostohallitus esittää mitään toivomuksia myöskin Englannin hallituksen suhtautumisesta niihin saavutuksiin, jotka Neuvostovenäjä on saanut aikaan Suomessa ja Baltian maissa?

Hra Maiski lienee tähän vastannut, että tämä asia oli aivan toista laatua kuin kysymys Neuvostovenäjän oikeudesta sen Puolasta valloittamiin alueihin. Suomen ja Baltian maiden kanssa Neuvostohallitus on solminut lopulliset sopinukset, joissa kyseessä olevat maat kerta kaikkiaan ovat sille myöntäneet määrättyt alueet ja oikeudet. Näistä myönnytyksistä ei enää saattaisi syntyä minkäänlaista riitaa. Mutta - suurlähettiläs oli lisännyt - jos Englannin hallitus haluaisi sitä, niin Neuvostohallitus varmasti olisi valmis takaamaan näiden maiden koskemattomuuden. Suurlähettiläs lienee siis tarkoittanut, että Neuvostohallituksesta tulisi näiden maiden suojelija, vaikkakaan hän ei liene sanonut sitä selvästi.

Tästäkään asiasta lordi Halifax ei liene lausunut mitään mielipidettä. Myöhemmin hän lienee tästä keskustelustaan hra Maiskin kanssa ilmoittanut Ranskan hallitukselle, joka saattoi sen Puolan hallituksen tietoon. Kertojani ei tarkemmin tietänyt missä muodossa Puolan hallitus oli reagoinut, vaan sanoi ainoastaan kuulleensa sen reagoineen hyvin jyrkästi. Tämän välikohtauksen seurauksena oli - kertojani väitti - että Puolan edustaja kutsuttiin Liittolaisten Korkeimman Sotaneuvoston istuntoon, josta siis tuntuu ilmenevän, etteivät Ranskan ja Englan-

nin hallitukset olleet halukkaita hyväksymään hra Maiskin esittämää toivomusta.

Näin pitkälle kertojani, joka lisäsi tietävänsä Foreign Office'issa kiellettävän, että tällöinen keskustelu koskaan olisi tapahtunut lordi Halifax'in ja hra Maiskin välillä. Kertojani sanoi saaneensa tietonsa hyvästä puolalaisesta lähteestä.

Lä h e t t i l ä s : *L. A. Leipenberg* -

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7

ASIA: _____

Lontossa olevan lähetystalon rap. 9.

Ministeri Gripenberg

1077-40.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 11654/445

37, SMITH SQUARE,
WESTMINSTER,
S. W. I.

25/131 Inc. 40
10 p. heinäkuuta 1940.
25/7-40

5 07

Herra Ministeri,

Oheisena pyydän kunnioitteen lähettää rap-
portin n:o 9, jonka otsake on:

Englannin tilanne.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s : *L. A. Krügerberg.*

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting

Ulkoasiainministeriö

H e l s i n k i

L O N T O O S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

Lontoo ssa 10 p:nä heinä kuuta 1940.

Asia: Englannin tilanne.

75 131 h.c. 40

25/7-40

5 07

Eri ulkoasiainministeriölle lähettämässäni salasähkeissä olen — vaikkakin luonnollisista syistä hyvin suppeassa muodossa — selostanut mitä Foreign Office'ilta ja muilta tahoilta olen kuullut sotatoimien kehityksestä ja niiden aiheuttamasta tilanteesta sekä Englannissa että kansainvälisen politiikan alalla. Koska minulla nyt pitkän ajan kuluttua taas lienee tilaisuus näinä päivinä toimittaa postia Suomeen, tulen seuraavassa lyhyesti esittämään mitä jo olen sähköiteitse saattanut Ministeriön tietoon, johon esitykseen vielä liitän täydentäviä tietoja ja kommentarioita.

Ranskan hallituksen antauduttua ja luovuttua kamppailusta kerrottiin määrätyissä tšekäläisissä piireissä, että ainakin muutamat Englannin hallituksen jäsenet olivat valmiit ryhtymään aselepo- ja rauhanneuvotteluihin Saksan ja Italian kanssa, edellyttäen tietenkin, että nämä valtat suostuisivat semmoisiin ehtoihin, jotka Englanti saattaisi hyväksyä. Omasta puolestani suhtauduin aluksi suurella skeptillisyydellä näihin huhuihin, mutta tietooni tuli kuitenkin muutamia seikkoja, jotka tuntuivat vahvistavan huhujen paikkansapitäväisyyden. Niinpä kuu-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lin lordi Halifax'in sanoneen eräälle tšekäläiselle lähetystöpäällikölle, että Englannin kanta jatkuvaan sotaan nähdessä "will be decided not by bravado, but by British commonsense". Hän oli kuitenkin lisännyt, ettei Englanti hyväksy rauhaa "at any price". Tšekäläisen ulkoasiainministeriön parlamentaarinen alivaltiosihteeri Mr. Butler olikin samalle lähetystöpäällikölle maininnut sen teoreettisen mahdollisuuden, että neuvotteluja saataisiin aikaan. Eräs tšekäläinen suurlähettiläs, joka pitemmän aikaa lienee ollut hyvin läheisessä kosketuksessa lordi Halifax'in kanssa, sanoi minulle kesäkuun 16 päivänä, ettei ollenkaan pitänyt neuvotteluja mahdottomina, ja kaksi päivää myöhemmin eräs niinkään läheisessä kosketuksessa Englannin hallituksen kanssa ollut lähettiläs väitti minulle tietävänsä useiden hallituksen jäsenten olevan periaatteessa valmiit ryhtymään neuvotteluihin Saksan kanssa. Käydessäni itse kesäkuun 21 päivänä Mr. Butler'in puheilla sanoin hänelle otaksuvani, ettei mitään neuvotteluja Saksan kanssa ollut ajateltavissakaan. Alivaltiosihteeri vahvisti käsitykseni olevan aivan oikean: on mahdotonta neuvotella Saksan kanssa, hän lisäsi, ennen kuin tämä valta on kärsinyt vakavan vastoinkäymisen. Mutta, hän huomautti edelleen, kun tämä on tapahtunut, niin Englanti tulee olemaan hyvin "sensible". Käydessäni uudestaan tämän kuun 2 päivänä Mr. Butler'in puheilla hän vielä kerran toisti tämän lausuntonsa. Olin myöskin kuullut lordi Halifax'in kysyneen eräältä tšekäläiseltä suurlähettiläältä mitä hän luuli Saksan rauhan-
ehto-
jen tulevan merkitsemään. Tämän ulkoasiainministerin kysymyksen ei luonnollisesti tarvitse merkitä mitään muuta kuin että rauhan aikaansaamismahdollisuus kiinnittää hänen ajatuksiaan, jossa ei tietenkään sovi tehdä mitään pitkälle meneviä Englannin nykyistä politiikkaa koskevia johtopäätöksiä.

Lontoossa ja ulkomaillakin — varsinkin Amerikan sanomalehdissä — puhuttiin, taikka pikemmin kuiskattiin kuitenkin niin paljon Englannin hallituksen valmiudesta rauhanneuvotteluihin, että Mr. Chamberlain pantiin pitämään radio-puhe viime kesäkuun 30 päivänä, jossa, sivumennen sanoen, verrattain värittömässä puheessa hän jyrkästi torjui väitteet, että hallitus olisi valmis rauhaan ja korosti sen kaikkien jäsenten täydellistä yksimielisyyttä. Ja tämän kuun 4 päivänä Alahuoneessa pitämässään suuressa puheessa pääministeri itse lopullisesti ja hyvin voimakkaasti julisti maailmalle Englannin tulevan jatkamaan kamppailua kunnes Saksa on kukistettu.

En uskalla lausua mitään varmaa käsitystä siitä, oliko tšekäläisen hallituksen keskuudessa todellakin keskusteltu aselepo-taikka rauhanneuvotteluista, eikä tällä kysymyksellä enää liene-kään mitään käytännöllistä merkitystä. Koska tällä hetkellä voitane pitää aivan varmana, että joskin Akseli-vallat ehdot-taisivat rauhanneuvotteluja, Englannin hallitus ei suostuisi nii-hin muilla ehdoilla kuin semmoisilla, joita ensinmainitut il-meisesti eivät voi hyväksyä.

Englanti on siis jyrkästi päättänyt jatkaa sotaa, joka toistaiseksi tulee sille olemaan puhtaasti defensiivistä laa-tua, täällä kun yleisesti odotetaan Saksan tulevan mereltä ja ilmasta hyökkäämään tämän maan kimppuun. Englannissa ollaankin yksimielisiä siitä, että odotettavissa olevat ilmahyökkäykset ja maihinnousuyritykset eivät tule onnistumaan eikä Saksa siis suunnittelemlaan Englantiin kohdistuvalla salamasodalla voi saavuttaa mitään. Sillä välin Englannin laivasto tulee jatka-maan Saksan ja koko Euroopankin saartamista ja sen ilmavoi-mat tulevat jatkamaan Saksan teollisuusalueiden pommittamista,

joka sodankäynti täällä, sekä virallisten että yksityisten piirien käsityksen mukaan, ainakin ensi talvena tulee Saksassa johtamaan erinomaisen vakaviin seurauksiin. Tässä suhteessa ollaan, mikäli Foreign Office'issa minulle on sanottu ja mikäli muuten olen kuullut, hallituksen keskuudessa hyvinkin optimistisia. Niinpä eräs tuttavani kertoi minulle tämän kuun 5 päivänä hiljettain tästä asiasta keskustelleensa uuden työministerin Mr. Bevin'in kanssa, joka hänelle oli väittänyt Saksassa jo näkyvän merkkejä siitä, että siviiliväestön tyytymättömyys on kasvamassa ja sen "moraali" laskemassa.

Selvää on, etten omasta puolestani voi päätellä missä määrin Mr. Bevin'in käsitys mahdollisesti pitää paikkansa. Toiselta puolen on minun mielestäni todettava Englannin kansan "moraalin" yleensä olevan erinomaisen korkealla tasolla, jota kuitenkaan ei voitane sanoa tämän maan aineellisesta puolustusvalmiudesta. Englannin Ranskassa ja Flanderissa taistelleet joukot menettiväthän — kuten tunnetua — kaikki sotatarpeensa (m.m. vähintään 1000 tykkiä), ja selvää on, ettei näitä tappioita vielä ole voitu korvata. Eräs tšekäläinen sanomalehtimies, joka pari viikkoa sitten kierteli Etelä-Englannissa sikäläisiä viime aikoina rakennettuja puolustusasemia tarkastamassa, on myöskin minulle kertonut havainneensa sekä raskaan että kenttätukikistön puutteen vielä olevan huomattavan. Onkin yleisesti tunnettua, että useilla äsken järjestyneillä joukoilla ei vielä ole riittävästi käsiaseita. Mutta mielestäni ei ole syytä epäillä viranomaisten usein julkaisemia vakuutuksia, että Englannin sotateollisuus nyttemmin, Mr. Churchill'in hallituksen oltua satulassa kaksi kuukautta, toimii täyttä vauhtia ja että siis tilanne paranee päivä päivältä.

Hallituksen taholta myönnetään kuitenkin, ettei ole min-
käänlaista varmuutta siitä, etteivät saksalaiset joukot — jos
todellakin yrittävät sitä — saattaisi päästä maihin taikka sii-
tä, että osoittautuisi mahdolliseksi ajaa niitä mereen, jossa
tapauksessa sotatoimet tietenkin saattaisivat johtaa erinomaisen
vakaviin ja arvaamattomiin seurauksiin. Pääministeri on julkises-
ti vakuuttanut, ettei hallitus tässäkään tapauksessa tule luopu-
maan kamppailusta ja että se on valmis jatkamaan sitä Englan-
nin dominioista käsin. Eräälle tšekäläiselle tuttavalleni Mr. Chur-
chill onkin sanonut, että "pahimmassa tapauksessa lähemme lai-
vastolla Kanadaan jatkaaksemme sieltä sotaa". Olen tässä esittä-
nyt nämä pääministerin vakuutukset haluamatta kuitenkaan lausua
mitään mielipidettä siitä, missä määrin ne todellakin käytän-
nössä saattavat olla toteutettavissa. Ne lienevät kuitenkin ta-
vallaan omiaan valaisemaan hallituksen, parlamentin ja suuren
yleisönkin päättäväisyyttä.

Tätä päättäväisyyttä nykyiset päivittäiset ja yölliset pom-
mitukset eivät toistaiseksi olekaan pystyneet horjuttamaan. Si-
vullisen on erinomaisen vaikeata, jopa mahdotontakin, muodostaa
mitään käsitystä näiden pommitusten aiheuttamien vaurioiden laa-
juudesta, viranomaiset kun eivät niistä julkaise mitään tarkem-
pia tietoja. Olen kyllä luotettavalta taholta kuullut väitettä-
vän, että esim. Newcastle'in kaupungissa n. 200 taloa on tu-
hottu, tiedän, että Bristolin kaupunkia jo pitemmän aikaa on
pommitettu kaksi kertaa vuorokaudessa ja olen laskenut, että
Englannissa ja Skotlannissa jo pari sataa henkeä on saanut sur-
mansa. Mutta kaikki tietooni tulleet tiedot tuntuvat kuitenkin
viittaavan siihen, etteivät saksalaiset toistaiseksi ole onnis-
tuneet vakavasti häiritsemään Englannin sotateollisuuden toimin-

taa. Toiselta puolen on todettava, etteivät saksalaiset tähän mennessä liene käyttäneet suurempia ilmavoimia ja suoritettuja pommituksia on pidettävä ensi sijassa tiedustelutoimintana. Mitä tulee käymään, kun taikka jos useita satoja lentokoneita yrittää pommittaa Englannin teollisuusalueita ja satamia, sitä ei tietenkään kukaan voi ennustaa.

Englannin sotilaallisen tilanteen ollessa mitä se tällä hetkellä on, hallitus pyrkii tietenkin mahdollisimman edullisen diplomaattisen tilanteen luomiseen, ja on tässä suhteessa ensi sijassa kiinnittänyt huomiotaan englantilais-venäläisten suhteiden parantamiseen. Tämä on tehtävä, joka tuntuu ennen kaikkea kiinnostavan pääministeriä ja hallituksen työväenpuolueeseen kuuluvia jäseniä. En tiedä mitä Mr. Churchill sisimmässään ajattelee näiden pyrkimyksien onnistumismahdollisuuksista, mutta hän on usein eri tavoilla — m.m. itse keskustelemalla herra Maiskin kanssa — selvästi osoittanut, kuinka lähellä tämä asia on hänen sydäntään. Alivaltiosihteeri Butler'in minulle lausumista tätä asiaa koskevista sanoista olen saanut sen vaikutelman, että tämä omasta puolestaan vielä on koko lailla skeptillinen näiden pyrkimyksien toteuttamismahdollisuuksiin nähden, joka ei tietenkään estä häntäkään tekemästä voitavansa tämän päämäärän saavuttamiseksi. Tiedän — kuten jo aikaisemmin olenkin ilmoittanut ulkoasiainministeriölle — hänen luottamuksellisesti vakuuttaneen täällä toimiville amerikkalaisille lehtimiehille Englannin hallituksen tavoittelevan mahdollisimman läheistä yhteisymmärrystä ja yhteistoimintaa Neuvostohallituksen kanssa ja että Sir Stafford Cripps'ille on annettu vapaat kädet tätä merkitsevien englantilais-venäläisten suhteiden aikaansaamiseksi. En ole voinut torjua sitä ajatusta, että näissä Englannin hallituksen pyrkimyks-

sissä saattaa piillä meillekin eräänlainen vaara, jos näet Neuvostohallitus koettaisi käyttää tilaisuutta hyväkseen saadakseen Englanninkin hallitus tavalla tai toisella hyväksymään sen meidän kustannuksellamme mahdollisesti tavoittelemaa tuloksia. Täällä saamani tiedot ja muutkin merkit viittaavat myöskin siihen, että Englannin hallitus nyttemmin on Jaappaniin nähden omaksunut entistä jyrkemmän kannan — juuri siinä toivossa, että tällainen politiikka helpottaisi lähempien englantilais-venäläisten suhteiden aikaansaamista, jota paitsi se kenties saattaisi edullisesti vaikuttaa Yhdysvaltojenkin yleiseen mielipiteeseen.

Ylläolevaan tahtoisin vielä lisätä muutamia sanoja Englannin hallituksesta. Viime aikoina on eri tahoilta — ensisijassa muutamien ammattiliittojen taholta — julkisestikin vaadittu, että Mr. Chamberlain, raha-asiaiministeri Sir Kingsley Wood ja muutamat muutkin entisen hallituksen jäsenet poistettaisiin Mr. Churchill'in johtamasta hallituksesta. Viimemainittu on kuitenkin tähän mennessä jyrkästi vastustanut näitä vaatimuksia, jotka väitetään esitetyn m.m. siitäkin syystä, että konservatiivisen "old gang" in erottaminen hallituksesta olisi muka omiaan helpoittamaan englantilais-venäläisen rapprochement'in aikaansaamista. Tämä väite pitäneeikin paikkansa sikäli, että Neuvostovenäjän tšekäläinen suurlähetystö avoimesti antanee ystäviensä ja tuttavilensa tietää, ettei Moskovan hallitus ollenkaan luota Mr. Chamberlain'iin ja useihin muihin hallituksen jäseniin. Huolimatta siitä, että näitä poliitikkoja ilmeisesti voidaan syyttää Englannin puutteellisesta puolustusvalmiudesta, Mr. Churchill lienee kuitenkin nyttemmin kokonaan unohtanut vanhat ristiriidat ja yhteentörmäykset Mr. Chamberlain'in kans-

sa, ja väitetään, että viimemainittu on pääministerin suures-
sa suosiossa. Mr. Lloyd George lienee kuitenkin nyttemmin liitt-
tynyt niihin, jotka vaativat Mr. Chamberlain'in erottamista,
ja useiden muidenkin merkkien johdosta olen taipuvainen otaksu-
maan, ettei hallituksen reorganisoimista voida pitemmäksi aikaa
lykätä.

L ä h e t t i l ä s : *L. A. Friberg* -

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

B

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA: _____

Lontoossa olevan lähetetyksen raportti n:o 10.

Ministeri Gripenberg

29 1940.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 13728/571a.

37, SMITH SQUARE,
WESTMINSTER,
S. W. I.

3 päivänä syyskuuta 1940.	
90/134 Sal	40
26/9-40	333
RYHMÄ	OSASTO
5	C2

Herra Ministeri,

Oheisena pyydän kunnioittaen lähettää ra-
portin n:o 10, jonka otsake on:

Englannin sotapolitiikka.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s : *L. A. Leipenborg* -

Ulkoasiainministeri Rolf Witting

Ulkoasiainministeriö

Helsinki

L O N T O O

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Lontoo ssa 2 p:nä syys. kuuta 1940.

Asia: Englannin sotapolitiikka.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
90/134 Sal D. 1940		
26/9-40	112	
RYHMÄ	OSASTO	ALUE
5	C 2	

Epäsäännöllisten, hitaiden ja epävarmojen postiyhteyksien johdosta en ole viime aikoina Ulkoasiainministeriölle lähettänyt mitään poliittisia tiedoituksia, vaan täällä saamieni tietojen edelleen toimittamiseksi olen turvautunut. salasähkeisiin. On myöskin totuudenmukaisesti sanottava, että yhtämittaiset Navicert'ien hankkimista, laivalasteja sekä lukuisia muita juoksevia asioita koskevat keskustelut ja neuvottelut Ministry of Economic Warfare'in, muiden departementtien ja yksityistenkin henkilöiden kanssa ovat kaikille Lähetystön jäsenille antaneet yllinkyllin työtä. Koska nyt kaikesta päättäen on syntynyt pieni, vaikkakin ainoastaan väliaikainen tauko yllämainitsemieni asioiden aiheuttamassa toiminnassani, koetan seuraavassa lyhyesti valaista muutamia kysymyksiä, jotka saattavat kiinnostaa Ulkoasiainministeriötä, jollain tietenkkin olen tietoinen siitä, että tämän raportin saapessa Helsinkiin tilanne kenties on jo täydellisesti muuttunut. -

Sotatilanne.

Koska en ole sotilasasiaintuntija ja koska ainoastaan

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sotakabinetilla on täydellinen kuva tilanteesta, rajoitun tässä ainoastaan selostamaan sen sellaisena millaisena jokainen täällä oleva voi todeta englantilaisten hämmästyttävän yksimielisesti sen näkevän. Englannin lentovoimien viime aikoina saavuttamat huomattavat menestykset ovat tietenkin mitä suurimmassa määrin nostaneet sekä virallisten että yksityisten piirien mieltä. Yleisenä huomautuksena voitaneekin sanoa kansan moraalien nyttemmin olevan vieläkin korkeammalla tasolla kuin heti Belgian taikka Ranskan antautumisen jälkeen. Tämä tulikin tavallaan näkyviin Mr. Winston Churchill'in viime elokuun 20 päivänä Alahuoneessa pitämässä, sodan siihenastista kehitystä koskevassa puheessa, jossa hän painosti, ettei enää voi syntyä semmoista tilannetta, jota hän vielä viime kesäkuun 4 päivän puheessaan oli pitänyt mahdollisena, t.s. että emämaa kukistuisi ja sotaa olisi jatkettava Kanadasta ja muista Dominioista käsin. Täällä varoitetaan kyllä liian suuresta optimismista, täällä korostetaan Saksan varmasti tulevan vielä intensifioimaan ilmasotaa, täällä pidetään jatkuvasti maihinnousuyrityksiä hyvinkin mahdollisina, mutta minä en pitkään aikaan ole tavannut ketään, joka pelkäisi Saksan voivan saada semmoisia tuloksia aikaan, että Englannin kukistuminen olisi mahdollisuuksien puitteissa. Niin pitkälle — se on yleinen käsitys Lontoossa — Englannin varustukset nyttemmin ovat kehittyneet, niin hyvin on armeija reorganisoitu ja harjoitettu, niin laajalti on koko maa, ja varsinkin rannikkoalueet, linnoitettu ja niin suuressa määrin ovat lentovoimat vahvistuneet,

että joskin vihollinen varmasti voi tälle maalle aiheuttaa vaikeita kärsimyksiä ja vakavia vaurioita, niin se ei kuitenkaan täällä koskaan voi saada pysyvää jalansijaa. Toinen asia on tietenkin, että Saksan hyökkäyksen lopullinen torjuminen ei suinkaan merkitsisi sodan päättymistä taikka voiton saavuttamista, tällöisen tuloksen aikaansaaminen kun vaatii, että Englanti ryhtyy suureen offensiiviin. Eräs Työväenpuolueen jäsen, jonka hyvin tunnen ja joka nyttemmin toimii War Cabinet'in jäsenen apulaisena ja yksityissihteerinä, selitti minulle jonkun aikaa sitten kuinka tämä offensiivi tullaan toimeenpanemaan. Noin vuoden kuluttua, hän sanoi, Englannin lentovoimat tulevat siinä määrin lisääntymään, että niillä epäilemättä tulee olemaan yliote ilmassa ("air superiority"). Royal Air Force'in nykyiset päivittäiset ja yölliset paikalliset pommitukset tulevat tietenkin jatkumaan, mutta saavutettuaan yliotteen ilmassa se tulee ryhtymään koko Saksa käsittäviin pommituksiin. Samalla tullaan lentovoimien turvissa laskemaan maihin Ranskassa taikka muualla miljoona-armeija, joka tulee ryhtymään Euroopan jälleenvallottamiseen. Ollaan myöskin aivan varmoja siitä, että ensi talvi tulee osoittautumaan Saksalle erinomaisen vaikeaksi, koska nykyistä saartoa pidetään hyvin tehokkaana, ja näin ollen luullaan, ettei Saksan kansan moraali tule kestäämään sotaa, vaikeuksia ja kärsimyksiä kovin kauan, vaikka kuitenkin kenties pari, kolme vuotta. Elokuun 20 päivänä pitämässään puheessa Pääministeri huomauttikin Englannin nyt valmistautuvan niihin hyökkääviin sotatoimiin, jotka tullaan panemaan alulle 1941 ja 1942.

Tämä tuntuu olevan hallituksen yleinen ohjelma, johon tapahtumat tietenkin — se myönnetään — voivat aiheuttaa suuria-kin muutoksia. Toistaiseksi hallituksen käsitys tuntuu olevan, että päätaistelutanner tulee olemaan Euroopassa ja että Englanti tulee keskittämään ponnistuksensa ja voimansa hyökkäämiseen Saksan alueelle.

Vielä muutamia viikkoja sitten oli epäilemättä tšekäläisissä yksityisissä ja muutamissa virallisissakin piireissä havaittavissa jonkinlainen taipumus rauhanneuvotteluihin, mutta kyllä ainoastaan sillä edellytyksellä, että — kuten eri tilaisuuksissa kunnioittaen olen Ulkoasiainministeriölle tiedoittanut — Englanti ensin olisi saavuttanut huomattavia sotilaallisia menestyksiä. Mikäli ymmärrän, tämä taipumus on nyt niinkuin poispyyhkäisty, joka ei tietenkään merkitse sitä, ettei se saattaisi uudestaan tulla näkyviin. Olen kyllä kuulut huhuttavan, että muutamat julkisen elämän miehet — kuten Mr. Lloyd George, lordi Beaverbrook ja entinen sotaministeri Mr. Hore-Belisha — eivät periaatteessa vastustaisi ryhtymistä rauhanneuvotteluihin jo ennen Saksan täydellistä kukistamista, ja että heidän mielestään tilanne kenties olisi kypsä semmoisiin neuvotteluihin niin pian kuin on lopullisesti käynyt ilmi, ettei Saksa täällä voi laskea joukkoja maihin taikka pommituksillaan murtaa Englannin kansan moraalista ja aineellista vastustuskykyä. Minun on mahdotonta sanoa missä määrin näissä huhuissa saattaa olla perää, jonka johdosta tyydyn toteamaan, etteivät yllämainitsemani poliitikot pitkään aikaan ole esiintyneet julkisessa keskustelussa. Tämän

yhteydessä lienee vielä mainittava, etteivät saksalaiset toistaiseksi ole yrittäneet missään osassa Englantia laskea joukkoja maihin ja että joskin Saksan lentovoimien suorittamat pommitukset tietenkin ovat paikoitellen aiheuttaneet vakavia-kin ja laajalle ulottuvia vaurioita lukuisine ihmishengen tappioineen, ne eivät kuitenkaan -- mikäli sekä virallisilta että yksityisiltä tahoilta on minulle vakuutettu -- missään ole pystyneet vakavasti häiritsemään Englannin sotateollisuuden toimintaa.

Englanti ja Neuvostovenäjä.

Kaikista masentavista kokemuksista ja vastoinkäymisistä huolimatta Englannin ulkopolitiikka ja yleinen mielipide -- semmoisena kuin se tulee näkyviin sanomalehdistön palstoilla -- ei suinkaan ole luopunut ponnisteluistaan voittoa Neuvostovenäjä puolelleen. Välistä nämä pyrkimykset saavat hiukan naurettavankin ilmaisuun. Esim. elokuun 21 päivänä useat lehdet totesivat, että istuessaan edellisenä päivänä Alahuoneen diplomaattilehterillä kuuntelemassa Mr. Winston Churchill'in puheita herra Maiskin tavanmukainen sfinksimäinen hymy huomattavasti "laajeni" Pääministerin viitatessa siihen, että herra Hitlerin kai kuitenkin sotilaallisissa laskelmissaan täytyy ottaa huomioon Neuvostovenäjänkin lentovoimat. Yleinen käsitys tuntuu olevan se, että koska, loogillisesti katsoen, Hitlerin menestykset eivät voi olla Moskovan hallitukselle mieluisia, se hetki on tuleva jolloin Neuvostovenäjän täytyy kääntyä Saksaa vastaan. Jos taikka kun se hetki tulee Englannin hallitus tulee avosylin ottamaan Neuvostovenäjän vastaan -- "demokratian,

vapauden ja pienten kansojen oikeuksien esitaistelijana." Näitä sanoja ei tietenkään käytetä niissä lukuisissa sanomalehtikirjoituksissa, joissa mitä läheisimmän englantilais-venäläisen yhteisymmärryksen suotavuutta ja tärkeyttä korostetaan, ja toisuuden nimessä on myönnettävä, että viime aikoina näiden kirjoitusten lukumäärä onkin huomattavasti supistunut.

Foreign Office'issa puhutaan tietenkin aivan toista kieltä, ja — mikäli minulle on huomautettu — suhtaudutaan siellä nyttemmin suurella skeptillisyydellä siihen mahdollisuuteen, että Neuvostovenäjä todellakin tavalla tai toisella, vaikkapa aivan passiivisesti, liittyisi Englantiin. Niinpä eräs ministeriön osastopäällikkö lausui minulle jonkun aikaa sitten käsityksensä, ettei Neuvostovenäjä tule osoittamaan minkäänlaisia taipumuksia lähentymään Englantia ennenkuin tämä maa on sodassa saavuttanut huomattavia menestyksiä. Ja eräs alivaltiosihteeri on aivan hiljattain tšekäläiselle virkaveljelleni valittanut sitä, että "Neuvostovenäjän kanssa tuntuu olevan mahdotonta tulla toimeen" — myöskin kaupallisella alalla. Tästä skeptillisyydestä huolimatta Foreign Office, kuten hallituskin, pyrkii tunnokkaasti välttämään kaikkia semmoisia toimenpiteitä taikka lausuntoja, jotka tavalla tai toisella saattaisivat loukata Moskovan hallitusta taikka olla sille epämieluisia. Totta on, että hallitus ei vielä ole suostunut Baltian maiden valtiopankkien varojen luovuttamiseen Neuvostovenäjälle, jonka estämiseksi julkaistiin erikoinen asetuskin. Mutta, kuten aikaisemmin olen Ulkoasiainministeriölle tiedoittanut, tähän toimenpiteeseen ryhdyttiin ainoastaan taikka ensisijassa siitä

syystä, että hallitus käsitti olevan välttämätöntä harjoittaa voimakasta painostusta Neuvostohallitukseen korvauksen saamiseksi Englannin kansalaisten Baltian maissa olevasta omaisuudesta. Saavutettuaan tämän tuloksen tšekäläinen hallitus tulee varmasti hyväksymään Moskovan hallituksen näissä maissa luoman uuden tilanteen — olkoon, että tämä tullaan tekemään kaikessa hiljaisuudessa suurempaa huomiota herättämättä. On mahdollista, jopa luultavaakin, ettei Englannin hallitus tule muodollisesti, siis niin sanoakseni de iure, tunnustamaan Baltian maiden liittämistä Neuvostovaltakuntaan, mutta selvää on, että Viron, Latvian ja Liettuan tšekäläisten lähetystöjen henkilökunnilta tullaan riistämään niiden diplomaattinen luonne. Sen onkin eräs alivaltiosihteeri avoimesti minulle sanonut lisäten Englannin hallituksen siis tulevan suorittamaan "epärehellisen" ("ignoble") teon, jota hän omasta puolestaan sanoi valittavansa.

Voltaire lienee jossain yhteydessä sanonut, "ettei ole mitään niin ikävää kuin tulla hirtetyksi hiljaisuudessa", ja tämä on siis ollut Baltian maiden kohtalo. Nämä kolme itsenäistä valtiota ovat todellakin hävinneet Euroopan kartalta absoluuttisessa hiljaisuudessa, tšekäläiset lehdet ovat ainoastaan muutamien rivein todenneet fait accompli'n, ja joskin esim. Manchester Guardian jonkun aikaa sitten julkaisi lyhyehkön pääkirjoituksenkin, jossa sanottiin pari kaunista myötätunnon sanaa Baltian maita kohtaan, niin Englannin suuri yleisö tuskin on edes huomannutkaan mitä niille on tapahtunut. Mutta onkin myönnettävä, että niiden tšekäläiset diplo-

maattiset edustajat ovat noudattaneet suurta passiivisuutta eikä esim. Anglo-Baltic Society ole millään tavoin koettanut harjoittaa minkäänlaista propagandaa yleisön valistamiseksi tästä Neuvostovenäjän väkivaltapolitiikan uudesta ilmaisusta. Totta on, että lordi Halifax'ille jättämässään nooteissa kolme ministeriä on pyytänyt Englannin hallitusta olemaan tunnustamatta heidän maittensa liittämistä Neuvostovenäjään, mutta ainoastaan yksi heistä, Latvian ministeri, lieinee katsonut asian vakavuuden vaativan, että hän pyrkisi Englannin ulkoasiainministerin puheille. Muut ovat jättäneet noottinsa Foreign Office'in Northern Department'in päällikölle.

On sanomattakin selvää, että herra Maiski — joka Suomen sodan aikana enimmäkseen pysyi poliittisen näyttämön taustalla — viime kuukausien kuluessa on osoittanut suurta aktiivisuutta, ja hänen "ansiotansa" on epäilemättä, ainakin suureksi osaksi, se seikka, ettei kukaan täällä ole kiinnittänyt mitään huomiota Baltian maiden kohtaloon. Times julkaisi kyllä kummallisen pääkirjoituksen tästä asiasta, jonka johdosta kolme Foreign Office'in virkamiestä, m.m. eräs alivaltiosihteerikin, on minulle lausunut paheksumisensa. Tässä kirjoituksessa todettiin, että Baltian maiden häviäminen itsenäisten valtioiden joukosta tietenkin on ikävä — varsinkin niiden tšekäläisille ministereille (sic!) — mutta et- tä näillä mailla kuitenkin on se tyydytys, että niiden kielet ja kirjallisuus ovat saavuttaneet maailman tunnustuksen! Kirjoituksen mielenkiintoisin kohta oli kenties lehden huo-

mautus, että "Suomen asema on aivan toisenlainen" kuin k.o. maiden. Olen aikaisemmin tiedoittanut Ulkoasiainministeriölle alivaltiosihteeri Butler'in pari kertaa minulle huomauttaneen, että Neuvostovenäjän mahdollinen uusi hyökkäys Suomen kimppuun täällä herättäisi niin voimakkaan reaktion, ettei mikään Englannin ja Neuvostovenäjän välinen rapprochement saattaisi tulla kysymykseenkään. Puolestani en ole aivan varma Mr. Butlerin huomautuksen paikkansapitävyydestä, mutta toiselta puolen olen, kuten hänkin, vakuutettu siitä, että semmoinen hyökkäys todellakin täällä aiheuttaisi hyvinkin jyrkän reaktion. Meidän asemamme on todellakin aivan toisenlainen kuin Baltian maiden asema, ja englantilaiset, jotka nyt taistelevat henkensä puolesta, tuntevat jatkuvasti suurta kunnioitusta ja innostustakin meidän maatamme kohtaan, jonka puolustuskamppailua koko kansa muutamia kuukausia sitten seurasi niin vilpittömällä innolla.

Sodan kehitys.

Selvää on, etten tunne Englannin korkeimman sotilasjohdon, t.s. sotakabinetin, laatimia sotatoimien kehittämistä koskevia suunnitelmia, mutta niiden lukuisten tätä asiaa koskevien keskustelujen johdosta, jotka minulla on ollut sekä virallisessa asemassa olevien että yksityisten henkilöiden kanssa, tahtoisin esittää sen otaksuman, että — kuten edellä olen huomauttanut — Englannin sotilasjohto toistaiseksi, ja verrattain pitkän aikaa, tulee noudattamaan passiivista sodankäyntiä. T.s. Englannin ilmailuvoimat tulevat kyllä jatkamaan sitä Saksan ja Italian pommittamis-

ta, johon ne tähän mennessä ja — kuten täällä väite -
tään — niin menestyksellisesti ovat antautuneet, mutta
ne eivät vielä tule ryhtymään muihin Saksaan kohdistuviin
offensiivisiin operatioihin. Tällaiset sotatoimet edellyttä-
vät laajalle ulottuvia, suurisuuntaisia valmisteluja, jotka
jo ovat käynnissä, vaikkakaan niitä ei vielä ole loppuun
suoritettu. Saksan ilmavoimat taasen — niin otaksutaan
täällä — tulevat toistaiseksi intensifioimaan hyökkäyksiään
toivoen voivansa siinä määrin rasittaa, kuluttaa ja hävit-
tää Englannin ilmavoimia, että menestyksellinen Englantiin
kohdistuva suurhyökkäys voidaan panna toimeen. Ennen tai
myöhemmin — kenties jo muutamien viikkojen kuluttua —
tulee kuitenkin se hetki, jolloin Saksan sotilasjohto tulee
käsittämään, etteivät nämä hyökkäykset voi johtaa minkään -
laisiin todellisiin tuloksiin, ja silloin Saksa tulee lo-
pullisesti kohdistamaan huomionsa Välimertä ympäröivien alu-
eiden valloittamiseen, koska Saksa ei voi hallitsematta näi-
tä maita antaa mitään todellista elinvoimaa sille suurelle,
koko Eurooppaa käsittävälle taloudelliselle alueelle, jota
se suunnittelee ja jonka luomiseen se tulee tyytymään kun
on selvästi käynyt ilmi, että Englannin kukistaminen on su-
la mahdottomuus. On niitä, jotka sanovat, että Välimeren
maiden saattaminen riippuvaisuussuhteeseen Saksaan ei ole mah-
dotonta, ja että kun tämä on tapahtunut se hetki on tule-
va, jolloin sekä Saksa että Englanti tulevat sopimaan Eu-
roopan uudelleen reorganisoimisesta, viimeainittu valta kun
tulee ymmärtämään, että meidän maanosamme jälleenvallottami-
nen on tehtävä, johon eivät edes Brittein valtakunnan voimat riitä.

L ä h e t t i l ä s : *L. A. Kribbenberg.*

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA: _____

Lontoossa olevan lähetystön raportti n:o 11.

Ministeriö Gripenberg

26/9 1940.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741-2-3.

N° 14228-586

37, SMITH SQUARE,
WESTMINSTER,
S. W. I.

Lokakuun 2 päivänä 1940.

12 93/134 Pa D. 19 40		
16/10-40	93	100.
RYHMÄ	OLASTO	ASIA
5	C7	

Herra Ministeri,

Oheisena pyydän kunnioittaen lähettää raportin n:o 11, jonka otsake on:

Suomalais-saksalainen kauttakulkusopimus.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s: *L. A. Krügerberg.*

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,
Ulkoasiainministeriö,
Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741 2-3.

37, SMITH SQUARE,
WESTMINSTER,
S. W. I.

Raportti N° 11.

Syyskuun 26 päivänä 1940.

Suomalais-saksalainen kauttakulkusopimus.

Nähtyäni tämän päivän aamulehdistä Englannin hallituksen kehoittaneen ministeri Verekeriä esittämään jyrkän vastalauseen suomalais-saksalaisen sotilaallista kauttakulkukuljetusta koskevan sopimuksen johdosta - jota se pitää Suomen puolueettomuuden sekä kansainvälisen oikeudenkin rikkomisena - kävin tänään tšekäläisen ulkoasiainministeriön Northern Department-osaston päällikön Mr. Collier'in puheilla. Sanoin hänelle huomanneeni Englannin hallituksen protestoineen, mutta etten vielä ollut Helsingistä vastaanottanut mitään tietoja tämän protestin esittämisestä.

Osastopäällikkö vastasi hänen hallituksensa katsovan tämän sopimuksen olevan mitä jyrkimmässä ristiriidassa Suomen suurvaltasodan alussa julistaman puolueettomuuden kanssa. Hän näytti minulle ministeri Verekerin Foreign Office'ille lähettämän salasähkeen, jossa tämä tekee selkoa suomalais-saksalaista sopimusta koskevasta keskustelusta, joka hänellä oli ollut ulkoasiainministeri Witting'in kanssa. Sähkeessä väitetään, että Suomi sallisi ei ainoastaan lomalle lähteneiden saksalaisten sotilaiden kuljettamisen sen alueen

kautta Norjasta ja takaisin, mutta myöskin lisäjoukkojen ("reinforcements") lähettämisen Norjaan. Ministeri Witting, Mr. Collier jatkoi, oli Mr. Verekerille viitannut ruotsalais-saksalaiseen sopimukseen, mutta Suomen hallitus on mennyt pitemmälle kuin Ruotsin, viimeainittu kun ei ole sallinut lisäjoukkojen lähettämistä Norjaan. Suomen ulkoasiainministeri oli myöskin viitannut suomalais-venäläiseen Hangon kauttakulku-traffickeä koskevaan sopimukseen, mutta Englannin hallitus ei voinut pitää tätä sopimusta minkäänlaisena prejudikaattina. Nykyisessä sodassa Neuvostovenäjä ei ole sotakäyvä valta ("belligerent"), jota paitsi tämä sopimus johtuu Suomen hallituksen ensinmainitun vallan hallituksen kanssa solmiamasta rauhansopimuksesta- olkoonpa että sopimus on tehty under duress. Englannin hallitus, Mr. Collier lisäsi, ei liioin voi käsittää miksi Suomen hallitus on suostunut Saksan vaatimuksiin, koska ilmeistä on, että sen kieltäytyessä hyväksymästä niitä, Saksa ei olisi ryhtynyt minkäänlaiseen hyökkäävään Suomeen kohdistuvaan toimintaan. Jos taas Suomen hallitus toivoo voivansa tällaisilla myönnytyksillä saavuttaa Saksan apua Neuvostovenäjää vastaan, niin se varmasti erehtyy, koska Foreign Office'issa tiedetään Saksan kerta kaikkiaan myöntäneen Neuvostovenäjälle Suomen kuuluvan tämän vallan intressipiiriin eikä Saksa koskaan tule panemaan rikkaa ristiin Suomen auttamiseksi Neuvostovenäjää vastaan. Näin ollen Suomi ei saata ollenkaan hyötyä sopimuksesta. Toiselta puolen solmimalla sopimuksen Suomi on avustanut Englannin vastustajaa ja tehnyt itsensä syyppäksi Englantia vahingoittavaan tekoon. Hän, Mr. Collier, tiesi

kyllä, ettei ulkopoliitikassa koskaan sovi odottaa mitään kiitollisuutta, mutta hän tahtoi kuitenkin minulle korostaa kuinka ystävällisesti Englannin hallitus aina - varsinkin Suomen sodan aikana - on suhtautunut Suomeen ja kuinka epäystävällinen Saksan hallituksen suhtautuminen maamme on ollut.

Pyytäessään minua hallitukselleni esittämään nämä näkökohdat ja huomautukset Mr. Collier lisäsi, ettei häntä ole kehoitettu minulle sanomaan mitään siitä mitä Englannin hallitus nyt "tulee tekemään tämän sopimuksen johdosta". Omasta puolestaan hän tahtoi kuitenkin painostaa minulle, että Petsamon trafiikki on - "ainakin suureksi osaksi" - riippuvainen Englannista ja sen hyvästä tahdosta.

Lupasin viipymättä toimittaa hallitukseni tietoon, mitä Mr. Collier nyt oli esittänyt minulle, mutta lisäsin haluavani hänelle huomauttaa muutamista kohdista, jotka minun mielestäni ovat omiaan valaisemaan sitä tosiseikkaa, että tämä asia tuskin on niin yksinkertainen kuin miltä se tuntuu hänestä näyttävän. Minulla ei ollut tarkempia tietoja siitä, miksi hallitukseni oli katsonut välttämättömäksi solmia nyt k.o. sopimuksen. Mutta jos Englannin hallitus mahdollisesti on sitä mieltä, että vastustaessaan Saksan vaatimuksia Suomen hallituksen olisi pitänyt mennä hiin pitkälle, että vakava konflikti saattaisi syntyä Saksan kanssa, niin minun täytyisi avoimesti sanoa, ettei sen - ja varsinkaan Ministry of Economic Warfare'in - meihin nähden viime aikoina noudattama politiikka ollut

ollut omiaan vahvistamaan meidän vastustuskykyämme. Kaikista minun ponnisteluistani huolimatta Taloussotaministeriö on kieltäytynyt myöntämästä Navicertteja meille erinomaisen tärkeille tavaroille - kuten toluol'ille ja aluminiumille - ja muihin tavaroihin - kuten öljyihin, bensiniin ja rasva-aineihin - nähdessä me emme toistaiseksi olleet saaneet Navicertteja pyytämillemme määrille, vaan ainoastaan pienille lasteille, vaikkakin me olimme tarjonneet Taloussotaministeriölle takeet siitä, etteivät tavarat joutuisi saksalaisien käsiin. Välillä on tuntunut siltä, jatkoin, että ministeriö on tahtonut ajaa meitä suoraan Saksan syliin; kun esim. me tahdoimme puolustusministeriöllemme Amerikasta tuoda aluminiumia, niin Navicertteja ei myönnetty, vaan meitä kehoitettiin koettamaan ostaa sitä ja muitakin tavaroita Saksasta taikka muualta tämän vallan dominoimalta Euroopan mantereelta. Tähän Mr. Collier ei vastannut juuri mitään. Huomautin myöskin Sir Stafford Cripps'in Suomea koskevien lausuntojen olleen omiaan mitä suurimmassa määrin meitä hämmästyttämään, johon Mr. Collier vastasi, että - kuten hän aikaisemmin oli minulle korostanut - suurlähettiläänsanoi-
hin ei sovi kiinnittää liian suurta huomiota, ensinnäkin
siitä syystä, ettei hän tiedä kuinka diplomaattisen edustajan
pitää sommitella sanansa ja toiseksi koska "hänen rans-
kankielen taitonsa on erinomaisen huono".

Huomautettuani lopuksi vielä kerran, että tietenkin heti ilmoittaisin hallitukselleni mitä Mr. Collier oli minulle esittänyt, keskustelumme päättyi. Sen sävy oli koko ajan ollut erinomaisen ystävällinen, ja Mr. Collier oli nimenomaan valittanut sitä, että hänen tehtävänsä oli sa-

minulle "epämieluisia asioita" juuri nyt kun minä olen
menettänyt koko Lontoossa olevan omaisuuteni.

L ä h e t t i l ä s: *L. A. Knipenburg.* -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA: _____

Lontoossa olevan lähetystön raportti n:o 12.

Ministeri Gripenberg

21/10 1940

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 14525/604.

1, Westminster Gardens,
Marsham Street,

~~57, SMITH SQUARE,~~
WESTMINSTER,
S. W. I.

RECEIVED
99/135 Pel. S - 70
27/11-70
5 07

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kuutena kappaleena raport-
tini n:o 12:

Englannin tilanne.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s : *L. A. Hübener* -

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,
Ulkoasiainministeriö,
Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Raportti N° 12.

S a l a i n e n .

1. Westminster Gardens,
37, SMITH SQUARE,
WESTMINSTER.

99/135 Pal. S.W. 40
Lokakuun 21 päivänä 1940.

257/11-40

5 07

Englannin tilanne.

Voidakseen antaa Ulkoasiainministeriölle selvän kuvan Englannin nykyisestä tilanteesta, lienee kai sopivinta ensiksi tehdä selkoa niistä olosuhteista, joissa lontoalaiset - ja siis myöskin Lähetystön jäsenet - nyttemmin elävät ja toimivat.

Päivän koittaessa, siis n. klo puoli seitsemän aikaan kuuluu tavallisesti n.s. "All clear signal", joka annetaan merkiksi siitä, että - mikäli ilmailuviranomaiset luulevat - Lontoon yläpuolella koko yön kierrelleet saksalaiset pommituskoneet nyt ovat palanneet Ranskaan ja Lontoon asukkaat, jotka miljoonittain ovat nukkuneet taikka koettaneet nukkua talojensa kellarikerroksissa, maanalaisissa suojuhuoneissa taikka maanalaisten rautateiden laitureilla ja porraskäytävissä, rientävät koteihinsa valmistautuakseen päivän työhön. Tunnin tai parin kuluttua sireenit ulvovat uudestaan, ja ne Lontoon esikaupungeissa asuvat, jotka eivät jo ole lähteneet matkalle konttoreihinsa taikka muihin työpaikkoihinsa, kiirehtivät taasen suojuhuoneisiinsa, koska kokemuksesta he tietävät, että

saksalaiset lentäjät tavallisesti aamullakin onnistuvat pudottamaan pommeja esikaupunkeihin, joskaan yleensä eivät voi tunkeutua Keski-Lontooseen. Tästä säännöstä on kuitenkin usein poikkeuksia; niinpä tapahtui jonkun aikaa sitten, että saksalainen lentokone klo 9.15 a.p. pudotti pommeja Savoy-hotellin läheisyydessä olevalle Charing Cross'in maanalaiselle rautatieasemalle, jossa tilaisuudessa useita kymmeniä matkustajia ja kadulla liikkuvia sai surmansa taikka haavoittui. Aamuhälytys - n.s. "Rush hour warning" - kestää tavallisesti n. tunnin, mutta se ei huomattavasti häiritse Keski-Lontoon vilkasta katuliikennettä. Klo yhden-toista taikka puolentoista aikaan tulee päivän toinen hälytys kestäen sekin n. tunnin, mutta tähän aikaan saksalaiset koneet yleensä eivät pääse Keski-Lontooseen. Jos lähetystön jäsenillä on asiaa jollekin virastolle taikka yksityiselle firmalle, niin heidän täytyy hälytyksestä huolimatta lähteä matkalle, ja välistä - mutta nyttemmin hyvin harvoin - tapahtuu, että heidän saapuessaan matkansa päämäärään virasto taikka konttori on kiinni. Ei liioin ole aina mahdollista soittaa sille, koska puhelinneidit istuvat suojahuoneessa eivätkä siis vastaa. Toistaiseksi tunnetaan siltä, etteivät kaikki virastot noudata samaa menetelmää; niinpä ulkoasiainministeriö on tavallisesti auki, mutta on monta kertaa tapahtunut, ettei taloussotaministeriö vastaa sille soitettaessa. Vielä pari viikkoa sitten suljettiin kaikki postikonttorit hälytystä annettaessa, mutta nyt ne ovat auki, kunnes rakennuksen katolla oleva n.s. "roofspotter" antaa paikallisen varoituksen. Päivän kolmas hälytys tulee tavallisesti klo 1 aikaan, nel-

jäs klo 3 ja viides klo puoli 5 aikaan. Toisinaan tapah-
tuu tietenkin, että hälytyksien väliajat ovat hyvin lyhyet,
ja on sattunut, että seitsemänkin hälytystä on annettu en-
nen tavannukaista "iltahälytystä", joka nyttemmin tavallisesti
kuuluu klo seitsemän aikaan. Tämä hälytys on päivän vii-
meinen, koska pimeyden tultua saksalaiset lentokoneet kier-
televät yhtämittä Lontoon yläpuolella, pommeja ne pudotta-
vat yhtämittä, vaikkakin enimmäkseen umpimähkään ja ilma-
torjuntatykit paukkuvat koko yön. Minulle on asiantunteval-
ta taholta väitetty, että näiden tykkien ylläpitämä sul-
kutuli maksaa n. kolmesataatuhatta puntaa yötä kohti, mutta
en voi sanoa missä määrin tämä väite pitää paikkansa.
Seuraavana aamuna näkyy tietenkin kaikkialla Lontoossa sär-
kyneitä ikkunoita, pommien aiheuttamia suuria kuoppia, hävi-
tettyjä taloja, ja lehdet julkaisevat pitkiä ja varsin epä-
selviä selontekoja yön traagillisista tapahtumista, tulipa-
loista, raunioiden alle joutuneista ihmisistä, surmatuista
lapsista j.n.e. Viranomaisen noudattamien periaatteiden mu-
kaan ei koskaan mainita mitään paikan- taikka kadunnimiä
eikä ilmoiteta surmattujen ihmisten lukumäärää. Asiantunte-
valta taholta on minulle kuitenkin jonkun aikaa sitten
väitetty, että Suur-Lontoossa surmataan joka yö keskimäärin
260 henkeä.

Lehdistössä ja yksityisissä keskusteluissa kuulee
usein väitettävän, ettei tämä Lontoon joka öinen pomitta-
minen tule jatkumaan kovin kauan, viranomaiset kun tällä
hetkellä kokeilevat ja varmasti "pian" taikka "ainakin muu-
tamien viikkojen kuluttua" tulevat ottamaan käytäntöön jon-
kinlaisia uusia "salaisia aseita" taikka uusia ampumismetoo-

deja, jotka tulevat estämään sen, että saksalaiset pommituskoneet pääsisivät Lontooseen asti. Omasta puolestani suhtaudun kuitenkin suurella skeptillisyydellä näihin väitteisiin, enkä ymmärrä kuinka Englannin lentovoimat taikka ilmatorjuntatykit saattaisivat tehdä lopun Lontoon jatkuvasta, asteettain tapahtuvasta hävittämisestä. Joka tapauksessa voidaan sanoa, että kaikki Lontoossa asuvat elävät yhtämittäisessä hengenvaarassa.

Jos kysytään kuinka nämä alituiset hälytykset ja hyökkäykset ovat vaikuttaneet lontoolaisten ja Englannin muidenkin asukkaiden moraaliin, niin on todettava, että niiden vaikutus ainakin toistaiseksi on ollut mitättömän pieni. On luonnollista, että hallitusta ja sen suojahuonepolitiikkaa taikka pikemminkin sen aikaisempia laiminlyöntejä arvostellaan sekä miehestä mieheen että lehdistön palstoilla, on luonnollista, että kodittomat tuntevat ja ilmaisevat katkeruutta niihin kohdistuneen kovan kohtalon johdosta, mutta tähän mennessä ei ole näkyvissä mitään merkkejä minkäänlaisesta défaitisme'istä taikka taipumuksesta rauhanneuvotteluihin, edellyttäen tietenkin, että Saksa taikka joku toinen valta ehdottaisi semmoisia neuvotteluja. Tämmöiseen mahdollisuuteen nähden hallitus, parlamentti, sensuurin kontrolloima lehdistö ja yleensä koko suuri yleisö on omaksunut jyrkän "non-possumus"-kannan, eikä tällä hetkellä sallita mitään muita tunnussanoja kuin se, että sotaa on jatkettava kunnes Saksa on täydellisesti kukistunut. Ovatko sitten kaikki hallituksen ja parlamentin jäsenet todellakin vakuutetut siitä, että Saksan täydellinen kukistaminen on mahdollisuuksien puitteissa on toinen ky-

symys, johon minä en uskaltaisi antaa mitään lopullista vastausta. On väitetty, että hallituksenkin keskuudessa on niitä (lordi Beaverbrook?), jotka olisivat valmiit rauhanneuvotteluihin Saksan kanssa, ja Alahuoneessakin lieenee poliitikkoja, jotka suhtautunevat vissillä skeptillisyydellä siihen mahdollisuuteen, että täydellinen voitto Saksasta olisi saavutettavissa. Niinpä väitetään, että Lloyd George olisi tätä mieltä, ja poliittiset havainnoitsijat huomauttavat, että jos tulevaisuudessa ~~Alahuoneessa~~ walesilainen valtiomies liittyy hallitukseen, tämä tulee olemaan merkinä siitä, että on odotettavissa muutos hallituksen suhtautumisessa sotaan.

Useissa Alahuoneessa pitämissään puheissa Pääministeri on korostanut, ettei sovi antautua minkäänlaiseen optimismiin sodan pituuteen nähden, vaan että Englannin kansan täytyy valmistautua hyvin pitkäaikaiseen kamppailuun, joka tulee saavuttamaan käännekohtansa kenties vasta v.1942. Hänen ja muidenkin samaan suuntaan puhuvien poliitikkojen käsitys tuntuu olevan se, että Englannin lentovoimien vahvuus vasta ensi vuoden syksynä tulee olemaan yhtä suuri kuin Saksan, jonka johdosta se aikaisintaan ensi vuodenvaihteessa saattaisi kaikki sotilaalliset voiminsa ryhtyä Saksaan kohdistuvaan suurhyökkäykseen.

Sivullinen, joka ei ole pakoitettu ilmaisemaan tämmöistä optimismia, ei kuitenkaan voi olla huomauttamatta, että ennen ensi syksyä paljon tietenkään tulee tapahtumaan eikä Saksakaan tule olemaan toimimatta.

Tällä hetkellä Balkanin maiden saattaminen Akseli-

valtojen täydellisen vaikutusvallan alaisiksi tuntuu olevan viime-
mainittujen tärkein sotilaspoliittinen päämäärä, jonka saavuttami-
nen on ensimmäisiä askeleita Välimeren herruuden valloittamiseen.
Toisien sanoen, järjestettyään Balkanin olosuhteet itselleen tyy-
dyttävällä tavalla, Saksa tulee Italian aseveljenä tarmokkaasti
osallistumaan Egyptin kamppanjaan. Mikäli täällä saamani tieto-
jen perusteella ymmärrän Lontoon hallitus- ja virallisissa pii-
reissä ei ollenkaan olla varmoja siitä, että tämä kamppanja tulee
kehittymään Englannin toiveiden mukaan. Päinvastoin vallinne näis-
sä piireissä tähän kysymykseen nähden mieliala, jota ei voi sanoa
voitonvarmuudeksi, sodan kehitys Egyptissä kun kenties vieläkin
suuremmassa määrin kuin muilla sotänäyttämöillä tulee riippumaan
vastustajien teknillisestä varustuksesta (varsinkin tankeista
ja lentokoneista). Lienee myöskin selvää, että Englannin
Itä-Välimerellä olevan laivaston asema vielä saattaa kehit-
tyä erinomaisten vaikeaksi — ei ainoastaan näiden vesien y-
leisen luonteen johdosta, mutta ennen kaikkea siitä syystä,
että Balkanin maiden jouduttua Akselivaltojen vaikutusvallan
alaisiksi ja Egyptin sodan mahdollisesti kehityttyä Englan-
nille epäedulliseen suuntaan, laivasto tulee menettämään usei-
ta hyvinkin tärkeitä tukikohtia.

Mikäli minä ymmärrän pidetään siis Egyptin valloitta-
mista mahdollisuutena, joka on otettava huomioon kaikkia po-
liittisia laskelmia tehtäessä, vaikkakin toiselta puolen eng-
lantilaiset sikäläiset joukot tietenkin tulevat voimiensa mu-
kaan vastustamaan Saksan ja Italian yhdistettyjä ponnisteluja.
Mutta ainakin toistaiseksi vakuutetaan, ettei Egyptin valloit-
taminen eikä edes Suez'in ja Vähän-Aasian menettäminen tule
pidättämään Englantia sodan jatkamisesta ja intensifioimisesta.

Virallisten piirien käsityksen mukaan kaikki nämä sotatantereet ovat sekundääristä luonnetta, Saksa kun on, ja semmoiseksi jää, sodan päänäyttämö, jossa Englannin ilmavoimat tulevat hyökkäämään päivä päivältä lisääntyvällä voimalla. Olen usein englantilaisilta ystäviltäni kysynyt kuinka he kuvittelevat sodan kehitystä ja mitä tietä voidaan päästä Englannin kansan itselleen asettamaan päämäärään: Saksan täydelliseen kukistamiseen. Vastaus on tavallisesti seuraava: Englannin ilmavoimien Saksaan kohdistamien hyökkäyksien saatutetta huippukohtansa se hetki tulee varmasti jolloin Saksan kansan moraalit murtaa. Ja todennäköistä on -- lisätään -- että tämä saattaa tapahtua jo aikaisemminkin, t.s. heti kun Italian kansa ei enää voi kestää niitä vastoinkäymisiä ja kärsimyksiä, joita se vielä tulee kokemaan. On todettava, että useat tšekäläisen diplomaattikunnan ulkomaalaiset havainnoitsijat ovat taipuvaisia kannattamaan näitä katsantotapoja, vaikkakaan ne yleensä eivät ole kovin optimistisiä lähitulevaisuuden sotatoimien kehitykseen nähden. Niinpä erään Balkanin maan ministeri, joka mielestäni varmasti on mitä selvänäköisimpiä tšekäläisiä diplomaatteja, jonkun aikaa sitten vakuutti minulle tietävänsä Saksan sotilasviranomaistenkin keskuudessa jo nyt olevan niitä, jotka kysyvät: mitenkä voi Saksa loppujen lopuksi hyötyä siitä, että se valloittaa taikka hallitsee koko Eurooppaa, Pohjois-Afrikkaa ja Vähää-Aasiaakin niin kauan kuin Englantia ja Pohjois-Amerikkaa ei ole kukistettu? Sitä paitsi, ministeri huomautti edelleen, vaikkakin Englannin ilmavoimat tällä hetkellä, verrattuina Saksan vastaaviin taisteluvoimiin, ovat suhteellisen pienet, voidaan jo nyt sanoa, että ne ovat onnistuneet estämään sen, että

Saksa olisi voinut laskea joukkoja maihin taikka murtaa Englannin vastustuskyvyn. Englannin ja Amerikan ilmavoimat — kuten yleensä niiden sotilasvarustukset — tulevat yhtämittaa kasvamaan, mutta on kysymyksenalaista, voidaanko sanoa samaa Saksan sotilaallisesta mahdista. Vaikkakaan omasta puolestani en uskaltaisi lausua mitään mielipidettä siitä missä määrin ministerin käsitys saattaa pitää paikkansa, olen kuitenkin tahtonut esittää sen, koska se on epäilemättä kuvaava täkäläisissä virallisissa ja yksityisissäkin piireissä vallitseville katsantokannoille.

Itse asiassa ollaan täällä varmoja siitä, että Amerikan avoin liittyminen sotaan Englannin puolella ainoastaan on ajankysymys. On niitä, jotka eivät ollenkaan ole vakuutettuja siitä, että tämä olisi Englannin todellisten etujen mukaista, koska pelätään, että se saattaisi johtaa Amerikan Englannille antamaan aineellisen avun rajoittamiseen, ensinmainitun vallan sotateollisuuden tuotteita kun semmoisessa tapauksessa tarvittaisiin ensi sijassa sen omien sotavoimien tarpeiden tyydyttämiseksi. Tuntuukin siltä kuin pelätäisiin Amerikan saavan liian suuren vaikutusvallan poliittiseen ja diplomaattiseen sodankäyntiin. Niinpä on minulle huomautettu Pääministerin tietenkin kyllä haluavan mahdollisimman tehokasta aineellista apua Amerikasta, mutta ettei hän mielellään näkisi sen osallistuvan sotaan, se kun juuri olisi omiaan rajoittamaan Englannin poliittista toimintavapautta. Mitä perää tässä väitteessä saattaa olla, siitä en voi sanoa mitään.

Täkäläisissä yksityisissä, mutta ei virallisissa, amerikkalaisissa piireissä olen kuullut sen otaksunan esi-

tettävän, että tultuaan uudestaan valituksi presidentiksi Mr. Roosevelt tulee verrattain läheisessä tulevaisuudessa jollei julistamaan sota Saksalle, niin ainakin avoimesti omaksumaan entistä paljon jyrkemman anti-saksalaisen kannan, jonka jälkeen hän ehdottaisi kansainvälisiä neuvotteluja rauhasta ja Euroopan reorganisoinnista. Selvää on, etten omasta puolestani tiedä mitään Mr. Rooseveltin mahdollisista suunnitelmista, mutta jos nyt mainitsemassani otaksumassa olisi jotain perää, niin ei liene mahdotonta, että Englannin johtavat piirit myöhemmin suostuisivat tämmöisiin neuvotteluihin. Minun ymmärtääkseni ei näet voi kieltää, etteikö kaikista virallisista ja epävirallisista vakuutuksista huolimatta sekä Alahuoneessa että sen ulkopuolellakin ole niitä, jotka eivät suinkaan ole varmoja Englannin voivan lopullisesti kukistaa Saksaa. Aikaisemmissa raporteissani olen huomauttanut, että täkäläisessä ulkoasiainministeriössä usein on minulle ja muillekin esitetty se kanta, ettei Englanti voi suostua minkäänlaisiin rauhanneuvotteluihin ennen kuin se on saavuttanut todellisia menestyksiä taikka Saksa kärsinyt todellisia vastoinkäymisiä. Käytyä ilmi, ettei Saksa voi valloittaa Englantia taikka murtaa tämän kansan moraalial ja Amerikan selvästi ilmaistua tulevansa tavalla tai toisella liittymään Englantiin, on mahdollista, että täällä katsottaisiin hetken tulleen rauhanneuvottelujen aikaansaamiseksi. On sanomattakin selvää, että ryhtyminen tämmöisiin keskusteluihin mitä suurimmassa määrin tulee riippumaan sodan yleisestä kehityksestä, jonka johdosta tällä hetkellä on mahdotonta edes jonkinlaisella varmuudella ennustaa mitään.

Englantilaisille on ohinaista - kuten tunnettua --

heidän tapansa "to take short views of things and then try to make the best of it." Heiltä ei puutu organisaatiokykyä, mutta usein tuntuu siltä, etteivät he katso välttämättömäksi organisoida mitään ennen kuin heillä on "kivien pä strupen." Tästä ominaisuudesta, joka kenties johtuu kansan individualismista, mutta kai myöskin jonkinlaisesta mielikuvituksen puutteesta, olemme koko sodan kestäessä nähneet useitakin esimerkkejä. Niinpä on vasta nyt, kuuden viikon kuluttua sen jälkeen kuin saksalaiset ryhtyivät Lontoon nykyiseen intensifioituun pommittamiseen, pääkaupungin evakuointi tullut käyntiin, vaikkakin on todettava, että vielä on paljon tehtävä. Vasta nyt on todellakin käyty käsiksi tyydyttävien suojahuoneiden järjestämiseen ja vasta nyt viranomaiset näyttävät tajunneen koko sen probleeman laajuuden, jota kotien hankkiminen kodittomille "ulospommitetuille" kaupunkilaisille merkitsee. Englantilaiset ovat aina osoittaneet improvisation mestareiksi enkä puolestani epäile, etteivätkö he nytään tule enemmän tai vähemmän tyydyttävästi ratkaisemaan erilaisia vaikeuksia, joiden syntymistä aikaisempi tarkoin harkittu, suunnitelmallinen toiminta olisi voinut ainakin suureksi osaksi estää. Toinen asia on tietenkin, että kaikki laiminlyönnit ovat kansalle aiheuttaneet suunnattomia kärsimyksiä, mutta näitä englantilaiset tuntevat voivan kestää. Tämä on sitkeä kansa, ja sanottakoon mitä tahansa viranomaisten saamattomuudesta ja kansalaisten kärsimyksistä, niin on todettava ja korostettava, että suuri yleisö, joka tilanteesta ja sodasta ei tiedä muuta kuin mitä lehdet julkaisevat, on hämmästyttävän hyvällä tuulella, voitonvarma ja päättäväinen. "Englanti menettää aina taiste-

lut ja voittaa aina sodat", siitä jokainen englantilainen on vielä vakuutettu. Mutta joskin englantilaisilla on verikoiran sitkeys, niin heillä myöskin on suuri taipumus kompromisseihin. En sano, että he vielä olisivat valmiit minkäänlaisiin myönnytyksiin, mutta jos minulta kysyttäisiin mitkä ovat Englannin sotapolitiikan johtavat periaatteet, niin en voisi siihen kysymykseen antaa parempaa vastausta kuin viitata lordi Halifax'in eräälle virkaveljelleni jo aikoja sitten lausumiin sanoihin: "The attitude of the British Government will be decided not by bravado but by British commonsense."

L ä h e t t i l ä s : *L. A. Kirkkula* -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA: ✓

Lontoossa olevan kahetyönä raportti n:o 13.

Ministeri Gripenberg

24/10 1940.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 14526/605.

1, Westminster Gardens,
Marsham Street,

~~37, SMITH-SQUARE,~~
WESTMINSTER,
S. W. I.

Lokakuun 24 päivänä 1940.

100/135 Pal. S-40.

27/11-40

5	97
---	----

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kuutena kappaleena raportti-
ni n:o 13:

Navicertit.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kun-
nioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s: *L. A. Krüger* -

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,
Ulkoasiainministeriö,
Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Raportti N° 13.

S a l a i n e n .

1, Westminster Gardens,
Marsham Street,

27. SMITH SQUARE.
100 135 WESTMINSTER.

Lokakuun 23 p. 1940. S. W. I.

23/11-40

5 C7

Navicertit.

Tämän kuun 19 päivänä taloussotaministeriön parlamentaarinen alivaltiosihteeri Mr. Dingle Foot pyysi minua eilen iltapäivällä käymään hänen puheillaan koska -- kuten hänen sihteerinsä puhelimitse ilmoitti -- hän tahtoi minun kanssani perin pohjin keskustella, voiko Englannin hallitus vielä ja missä määrin myöntää navicertejä tarpeisiimme ja yksityistenkin suomalaisten ulkomailta tuomille tavaroille. Aikaisemmissa tiedoituksissani olen Ulkoasiainministeriölle huomauttanut Mr. Footin monta kertaa minulle korostaneen omasta puolestaan suhtautuvansa maahamme mitä suurimmalla myötämielisyydellä sekä vakuuttaneen aina koettaneensa mikäli mahdollista avustaa meitä navicert-asioiden positiiviseksi ratkaisuksi. Olen kyllä näistä asioista keskustellut ministeriön päällikönkin, Mr. Daltonin kanssa, mutta kaikesta hänen ystävällisyydestään ja kohteliaista vakuutuksistaan huolimatta olen ollut huomaavinani, ettei hän ole hoitanut näitä asioita sillä nopeudella ja tarmolla, jota meidän intressimme vaatisivat. Sitä paitsi on ministeri itse jonkun aikaa sitten pyytänyt minua käntymään suoraan hänen apulaisensa, Mr. Footin puoleen.

Keskustelumme alussa alivaltiosihteeri huomautti hänen ministeriönsä, Foreign Office'in, sotaministeriön ja

amiraliteetin nyttemmin tarkoin harkitt^{nnelu}~~sevan~~ sitä Suomessa syntynyttä uutta tilannetta, jonka saksalaisille joukoille myönnetty läpikulkuoikeus on aiheuttanut. Mr. Foot sanoi omasta puolestaan ymmärtävänsä mistä syistä Suomen hallitus oli suostunut Saksan hallituksen esittämiin vaatimuksiin, hän "luuli" hallituksen muidenkin jäsenten käsittävän Suomen hallituksen nyttemmin noudattaman politiikan motiivit, mutta — hän korosti — tosiasia on ja semmoiseksi jää, että saksalaisille myönnetty läpikulkuoikeus on mitä jyrkimmässä ristiriidassa ei ainoastaan Suomen sodan alussa julistaman puolueettomuud~~den~~, vaan myöskin Englannin yleisten etujen kanssa. Minä olin kyllä — alivaltiosihteeri jatkoi — esittänyt hänelle Suomen hallituksen käsityksen, ettei käytännössä saksalaisten joukkojen saapuminen Suomen kautta Pohjois-Norjaan saattaisi merkitä mitään todellista vaaraa Englannille. Hänen oli kuitenkin pakko sanoa, ettei tämä argumentti ollut omiaan vaikuttamaan War Cabinetin jäseniin taikka Englannin sotilasviranomaisiin, joiden tehtävänä on johtaa sitä "life and death struggle in which we are now engaged with Germany." On mahdotonta sanoa kuinka sotatoimet vielä saattavat kehittyä, ja näin olen tuskin voi minkäänlaisella varmuudella väittää, ettei Suomen politiikka olisi Englannin elinetujen vastaista. Englannin hallituksen käsityksen mukaan ei ole minkäänlaista epäilystä siitä, etteikö se olisi sekä moraalisesti että juriidisesti, kansainvälisen oikeuden yleisesti hyväksytyjen periaatteiden perusteella oikeutettu tästä lähtien kieltäytymään myöntämästä mitään navicertejä Suomeen tuotaville tava-

roille. Omasta puolestaan hän ei kuitenkaan vielä tahtonut mennä näin pitkälle, hän kun täydellisesti ymmärsi Suomen vaikean tilanteen, mutta jos hän sanoisi minulle, että War Cabinetissa ja hallituksessa on niitä, jotka eivät suinkaan omaksu meihin nähden yhtä myönteistä kantaa, niin semmoinen väite ei kai hämmästyttäisi minua. Hän, Mr. Foot, oli siis jatkuvasti valmis koettamaan toimia niin että me saataisimme ulkomailta Englannin kontrolliin läpi tuoda meille välttämättömiä tavaroita, mutta tämä olisi mahdollista ainoastaan määrättyillä edellytyksillä. Minä olin kyllä - alivaltiosihteeri huomautti edelleen - vakuuttanut hänelle, että Suomessa Pohjois-Norjaan kulkevat saksalaiset joukot käyttävät ainoastaan omia kulkuvälineitään sekä Suomeen tuomaansa bensiiniä ja öljyä. Hän ei tahtonut epäillä tätä minun väitettäni, mutta koska Petsamon tiellä suomalaisiakin kuorma-autoja ja henkilöautomobileja myös liikkuu, hän tahtoi kysyä minulta mitä takeita Englannin hallituksella oli, etteivät saksalaiset joukot koskaan missään tapauksessa saisi käyttää näitäkään kulkuvälineitä. Oliko todellakin mahdollista, että jos esim. saksalaiset sotilaat jostain syystä haluaisivat käyttää suomalaista bussia, pääsy siihen kiellettäisiin heiltä. Selvää on, etteivät Englannin viranomaiset missään tapauksessa voisi missään määrin myötävaikuttaa saksalaisten joukkojen kuljetuksen helpottamiseksi. Tästä syystä Englannin hallitus katsoi välttämättömäksi järjestää niin että se voisi itse kontrolloida Petsamon tien trafiikin. Tämä kontrolli järjestettäisiin parhaiten siten, että Englannin viranomaiset saisivat Pohjois-Suomeen lähettää tarkastajia ("inspectors"), joiden tehtävänä olisi Petsamon tietä myöten

tapahtuvan liikenteen valvominen. Tämä on siis ensimmäinen vaatimus, joka hänen täytyi minulle esittää. Hän ei vielä ollut selvillä siitä, montako "tarkastajaa" olisi lähetettävä Pohjois-Suomeen, mutta hän oli taipuvainen arvelemaan, että n. 12 riittäisi. Jos Suomen hallitus suostuisi tähän Englannin hallituksen lausumaan toivomukseen, niin se olisi omiaan — kuten Mr. Foot sanoi — mitä suurimmassa määrin helpottamaan hänen toimintaansa navicertien myöntämiseksi meille.

Mutta — Mr. Foot jatkoi — meillä on toinenkin toivomus, jonka hyväksyminen tekisi mitä edullisimman vaikutuksen Englannin hallitukseen ja varsinkin sotilasviranomaisiin. Tämä tarkoittaa sitä, että "me mahdollisesti myöhemmin" saisimme laajentaa kontrolliamme ulottuiksi Etelä-Suomestakin ulkomaille vietäviin tavaroihin". Tämä on toivomus, joka hänen täytyi esittää minulle ja johon hän toivoi Suomen hallituksen suostuvan, mutta hän ei tahtonut sanoa, että Englannin hallitus joka tapauksessa tulisi vaatimaan sen toteuttamista. Tässä kohdin minä keskeytin Mr. Footin esityksen kysymällä häneltä, oliko Englannin viranomaisilla siis syytä otaksua, että navicertoituja tavaroita todellakin oli viety Saksaan. Tähän alivaltiosihteeri vastasi, ettei tahtonut sanoa sitä, mutta Saksan kasvava vaikutusvalta Suomessa oli ilmiö, johon Englannin viranomaisten täytyi kiinnittää huomiotaan.

Näiden vaatimusten lisäksi Mr. Foot tahtoi vielä mainita kaksi toivomusta, joiden toteuttaminen sekkin olisi omiaan mitä suurimmassa määrin "helpottamaan hänen toimintaansa

meidän hyväksemme", vaikkakin hän myönsi, etteivät ne ole yhtä tärkeitä kuin edellä mainitut:-

1. Englannin hallituksen oli hyvin tärkeää tietää, kuinka suuri Saksan vaikutusvalta Suomessa on, ja sen takia hän sanoi toivovansa, että sille ilmoitettaisiin Suomen kautta Pohjois-Norjaan kulkevien saksalaisten sotilaiden lukumäärä;

2. Suomesta viedään nyt Saksaan nikkeliä, kuparia ja mahdollisesti muitakin metalleja, joka Englannin kannalta on valitettavaa, mutta johon se ei kai mahda mitään; tämän johdosta Englannin hallitus toivoo Suomen hallituksen suostuvan siihen, ettei tämä vienti tule kasvamaan nykyistä suuremmaksi.

Lopuksi Mr. Foot mainitsi vielä seuraavan asian, josta hän kuitenkin myönsi, ettei itse tarkemmin tunne sen yksityiskohtia. Turussa lienee tällä hetkellä - hän sanoi - norjalainen "Myken" niminen tankkilaiva, johon nähden Saksan viranomaiset ovat esittäneet jonkinlaisia vaatimuksia. He lie-nevät myöskin onnistuneet pakottamaan norjalaisen kapteenin ja miehistön poistumaan laivasta sekä hankkimaan siihen toisen, heille "uskollisen" norjalaisen miehistön. Mikäli Mr. Foot oli kuullut, oli nyt asianomaisessa tuomioistuimessa vireillä tätä laivaa koskeva oikeudenkäynti, "minkä oikeudenkäynnin Englannin hallitus toivoo kestävänsä mahdollisimman kauan." Sitä paitsi se toivoo, että laivan entinen kapteeni ja miehistö saisivat uudestaan asua laivassa ja ettei tätä missään tapauksessa päästettäisi Turusta ennenkuin oikeudenkäynti on loppunut.

Esitettyään yllä olevan alivaltiosihteeri kysyi minul-

ta kuinka minä arvelin Suomen hallituksen tulevan suhtautumaan näihin vaatimuksiin ja toivomuksiin. Vastasin, etten uskaltanut hallitukseni puolesta sanoa mitään, jolloin Mr. Foot kysyi, mikä minun henkilökohtainen vaikutelmani oli, hän kun tahtoi viipymättä siitä ilmoittaa muille hallitusdepartamenteille ja mahdollisesti War Cabinetillekin. Tähän huomautin olevani vakuutettu siitä, että Suomen hallitus Englannin toivomuksiin myöntymiseksi tulisi menemään niin pitkälle kuin käytännölliset olosuhteet sallisivat, minkä vastaukseni Mr. Foot ilmeisesti tyydytyksellä pani merkille.

Tämän jälkeen alivaltiosihteeri huomautti, että jos Foreign Office — minkä jyrkkä suhtautuminen tähän asiaan kai jo oli minulle tunnettu — ^{ja} n.s. Service Departmentit (War Office ja Admiralty) olisivat saaneet tahtonsa läpi, niin meille ei myönnettäisi mitään navicertejä, ennenkuin Suomen hallitus on suostunut hänen nyt minulle esittämiinsä vaatimuksiin. Omasta puolestaan hän ei kuitenkaan ollut tahtonut omaksua näin jyrkkää kantaa, ja koska hän ymmärsi meidän vaikeutemme sekä sen, että tietenkin tulisi kestämään jonkun aikaa ennenkuin Suomen hallitus voisi näihin asioihin nähden tehdä päätöksensä, hän "oli onnistunut" järjestämään niin että seuraaville lähetyksille viipymättä myönnettäisiin navicertit: Amerikan Punaisen Ristin lahjatavaroil- le, Argentiinan hallituksen lahjavehnälle, Amerikasta ostamallemme toluolille sekä 500 tonnille margariinirasvaa ja 500 tonnille laardia.

Kysyin Mr. Footilta, oliko varmaa, että, jos Suomen hallitus suostuisi hänen esittämiinsä toivomuksiin, talous- sotaministeriö tulee myöntämään meille navicertejä ainakin

aikaisemmin sovittujen periaatteiden mukaan, johon hän vastasi näin olevan asianlaitaan. Toiselta puolen - hän lisäsi - jollen voi ilmoittaa War Cabinetille Suomen hallituksen hyväksyneen yllä mainittujen "tarkastajien" määräämistä sekä Englannin kontrollin mahdollista laajentamista Etelä-Suomeen, niin on varmaa, ettei mitään navicertejä myönnetä. Hän on myöskin vakuutettu siitä, ettei Suomen hallitus voida kieltää Englannin hallituksen nyt pyytämien myönnytysten olevan Saksan Suomessa saamia etuoikeuksia paljon pienempiä. Selvää on - Mr. Foot korosti - että jos esim. Englannin viranomaisille ilmoitetaan saksalaisten joukkojen lukumäärä, he tulevat pitämään tätä ilmoitusta täysin luotamuksellisena ja salaisena, sekä ettei Suomeen lähetettävistä "tarkastajista" julkisuudelle taikka ulkopuolisille ilmoitettaisi mitään. Muodollisesti nämä virkailijat esiintyisivät yksityisinä Englannin kansalaisina taikka sen lähetystön ja konsulaattien palveluksessa olevina. Hän myönsi tulevan kestämään jonkun aikaa ennenkuin Englannin hallituksen nyt suunnittelema järjestely voidaan organisoida, mutta heti kun hallituksemme periaatteessa on suostunut siihen, taloussotaministeriö tulee myöntämään meille pyytämämme navicertit niiden periaatteiden mukaan, joista jo aikaisemmin on sovittu. Tähän keskustelumme päättyi.

Omasta puolestani tahtoisin vielä lisätä seuraavaa: Kaikkien tarkempien Suomen nykyistä tilannetta koskevien tietojen puutteessa minun on tietenkin mahdotonta lausua mitään mielipidettä siitä, missä määrin saattaisi olla mahdollista suostua Englannin hallituksen nyt meille esittämiin vaatimuksiin. Kuten aikaisemmin olen Ulkoasiainministeriölle

tiedoittanut, on tšekäläisissä hallituspiireissä ja myöskin suuren yleisön keskuudessa se käsitys nopeasti juurtumassa, että Suomi nyt on joutumassa Saksan vaikutusvallan alaiseksi, ja tämä on tietenkin käsitys, joka mitä suurimmassa määrin vaikuttaa tšekäläisten viranomaisten suhtautumiseen maahanne. Minun on myöskin ollut erinomaisen vaikeata koettaa hyvissä ajoin estää tällaisen käsityksen syntymistä jo siitä syystä että -- kuten usein olen Ministeriölle huomauttanut -- sekä Foreign Office'in että taloussotaministeriön virkamiehillä täällä on täydellisemmät tiedot Suomen tilanteesta kuin mitä minulla on -- olkoonpa etteivät nämä tiedot aina piä paikkaansa. Olen myöskin ollut huomaavainani, että tšekäläiset hallitusdepartementtien päälliköt ja virkamiehet eivät täydellisesti luota niihin Suomen nykyistä tilannetta ja yleisiä olosuhteita koskeviin tietoihin, jotka minä olen heille esittänyt, johtuen tästä siitä, että he itse ovat paremmin informoituja kuin minä. Tämän johdosta ja katsoen siihen huomioon, jota täällä ilmeisesti kiinnitetään Englannin Suomessa olevien viranomaisten Lontooseen toimittamiin tietoihin, tahtoisin kunnioittaen ehdottaa, että jos ryhdytään näitä asioita koskeviin neuvotteluihin, keskusteluja yleensä -- varsinkin ajan voittamiseksi -- käytäisiin Helsingissä eikä Lontoossa.

L ä h e t t i l ä s : *L. A. Kruseberg.*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5 .

OSASTO: C7

ASIA: _____

Lontossa olevan lähetetyksi raportti n:o 14.

Ministeri Grönberg

28/10 1940

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 14626/609

1, Westminster Gardens,
Marshall Street,

37, SMITH SQUARE,
WESTMINSTER,
S. W. I.

102/135 P. A. S. - 40.

2/11-70

5	07
---	----

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittaen raportin
n:o 14, jonka otsake on
Keskustelu alivaltiosihteeri Footin kans-
sa navicert-kysymyksestä.

Vasteanottakaa, Herra Ministeri, täydelli-
sen kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s : *L. A. Lönkeberg -*

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,
Ulkoasiainministeriö,
Helsinki.

S a l a i n e n .

SUOMEN LÄHETYSTÖ
LONTOOSSA

1, Westminster Gardens,
Marsham Street,
S.W. 1.

Raportti n:o 14.

28 p:nä lokakuuta 1940.

102/135 Sal. S. 40.

2/12-40

Keskustelu alivaltiosihteeri Footin
kanssa navicert-kysymyksestä.

Viitaten Ministeriön salasähkeeseen n:o 607 ilmoitan

kunnioittaen seuraavaa:-

Täkäläisen taloussotaministeriön alivaltiosihteeri Mr. Footin palattua week-end matkalta Lontooseen kävin vasta tänään ilta-päivällä hänen puheillaan. Ilmoitin hänelle Suomen hallituksen nyttemmin suostuneen siihen, että Englannin viranomaiset saisivat Suomeen määrätä tarkastajia ("inspectors"), joiden tehtävänä olisi valvoa, ettei mitään Suomeen ulkomailta tuotuja navicertoituja tavaroita joudu Suomen kautta Norjaan kulkevien saksalaisten joukkojen käsiin. Korostin myöskin hallitukseni haluavan, että nämä virkailijat ulospäin esiintyisivät Englannin lähetystön ja konsulaattien palveluksessa olevina sekä ettei heidän toiminnastaan julkisuuteen annettaisi mitään tietoja. Hallitukseni oli siis, lisäksi, hyväksynyt, mikäli minä ymmärsin, tärkeimmän niistä toivomuksista, jotka alivaltiosihteeri meidän edellisessä keskustelussamme oli minulle esittänyt navicertien jälleen myöntämiseksi valtamerentakaisista maista ostamillemme tavaroille. Puolestani olin myöskin varma siitä, että jos - kuten Mr. Foot samassa tilaisuudessa oli sanonut minulle katsovansa mahdolliseksi - Englannin viranomaiset myöhemmin tahtoivat vakuuttautua, ettei mitään navicertoituja tavaroita Etelä-Suomestakaan vietäisi Saksaan, viranomaisemme eivät tulisi vaikeuttamaan semmoisia pyrkimyksiä.

Mr. Foot oli, myöskin, huomautin edelleen, minulle lausunut sen toivomuksen, ettei Suomen Saksaan menevä mineraalivienti kasvaisi nykyistä eksporttia suuremmaksi. Esitettyäni tämänkin toivomuksen hallitukselleni oli minulle vastattu, että tämä vienti tapahtuu tällä hetkellä voimassa olevien sopimusten puitteissa. Tästä voidaan siis, lisäksi, tehdä se johtopäätös, etteivät Suomen viranomaiset suunnittele mineraalivientin lisäämistä.

Mr. Foot vastasi olevansa hyvin tyytyväinen Suomen hallituksen nyttemmin omaksumaan kantaan Englannin hallituksen esittämiin toivomuksiin nähden, joista tärkein epäilemättä oli, että Englannin viranomaiset saisivat sopivalla tavalla valvoa Petsamon tietä myöten tapahtuvaa liikennettä. Omasta puolestaan hän kernaasti myönsi Suomen hallituksen menneen hyvinkin pitkälle Englannin toivomusten noudattamiseksi. Hän toivoi minun ymmärtävän, ettei hänen hallituksensa ollut esittänyt näitä toivomuksia vaikeuttaakseen Suomen tilannetta, vaan ainoastaan sen johdosta, ettei se luonnollisesti millään tavoin voi myötävaikuttaa Suomen kautta Norjaan menevien saksalaisten joukkojen kuljetuksen helpottamiseen. Eri Englannin viranomaisten saamat Suomen tilannetta koskevat tiedot olivat hallituksen keskuudessa aiheuttaneet sen käsityksen, että Suomi oli joutumassa samantyyppiseen asemaan kuin Romania, eikä hänen tarvinnut erikoisesti minulle huomauttaa, kuinka semmoinen käsitys olisi omiaan vaikuttamaan hallituksen suhtautumiseen maahan. Suomen hallituksen suostumisesta hänen minulle esittämiinsä toivomuksiin ilmeni kuitenkin, että Suomi jatkuvasti ajaa itsenäistä politiikkaa eikä siis täydellisesti - kuten tšekkoslovakialaisessa hallituksessa oli ollut taipumusta otaksua - ole joutunut Saksan vaikutusvallan alaiseksi, koska onhan selvää, Mr. Foot sanoi, ettei tällä

hetkellä olisi mahdollista saada Romanian hallitusta suostu -
maan semmoisiin myönnytyksiin kuin ne, jotka Suomen hallitus
nyt on hyväksynyt. Alivaltiosihteeri toisti uudestaan, että
hän, joka aina henkilökohtaisesti on suhtautunut Suomeen mitä
suurimmalla sympatialla ja joka kenties paremmin kuin muut ym-
märsi Suomen vaikean tilanteen, nyt on saanut pohjan, jolla
hän voi menestyksellisesti toimia navicertien jälleen myöntämi-
seksi meille. Tämä asia, hän huomautti edelleen, ei näet rii-
pu ainoastaan taloussotaministeriöstä, vaan se on alistettava
muidenkin departementtien harkittavaksi. Hän tahtoi kuitenkin
palauttaa muistiini pyytäneensä minua hankkimaan tietoja myös-
kin saksalaisten Suomen kautta kulkevien joukkojen lukumääräs-
tä, asia, joka tietenkin Englannille on erinomaisen tärkeä.
Koska en ollut esittänyt hänelle mitään semmoisia tietoja, hän
kysyi oliko siis tilanne se, ettei Suomen hallitus voinut
taikka tahtonut tästä asiasta sanoa mitään? Vastasin Suomen ul-
koasiainministeriön monta kertaa minulle korostaneen, että Poh-
jois-Norjaan kulkevien saksalaisten joukkojen lukumäärä on hy-
vin pieni ja että tätä kauttakulkua on katsottava ohimeneväk-
si ilmiöksi. Alivaltiosihteeri sanoi tähän, että joskin minun
vakuutuksieni mukaan saksalaisten kauttakulkuoikeutta on pidet-
tävä väliaikaista luonnetta olevana - ja tätä hän ei tahto-
nutkaan epäillä, vaikkakin hänen täytyi valittaa, etten ollut
voinut esittää mitään näitä joukkoja koskevia numerotietoja -
niin sopii kuitenkin kysyä mitä takeita on olemassa, ettei tu-
levaisuudessa Saksa esitä uutta kauttakulkuvaatimusta, johon Suo-
mi taas suostuu? Englannin hallitus on tietenkin saanut tieto-
ja saksalaisten joukkojen suuruudesta, mutta he eivät ole var-
moja siitä että nämä tiedot pitävät paikkansa. Hän toivoi

minun ymmärtävän, kuinka tärkeätä on — myöskin Suomen näkökannalta katsoen — että Englannin hallituksella on mahdollisimman oikea käsitys Suomen tilanteesta, ja sen takia hän tahtoi kysyä minulta, olisiko mahdollista, että se ainakin tulevaisuudessa, jos uusia saksalaisia joukkoja saapuu Suomeen, saisi "joltakin taholta" luotettavia ennkkotietoja niiden suuruudesta? Hän ei tahtonut sanoa, että Suomen hallituksen pitäisi antaa nämä tiedot, mutta mikäli hän ymmärsi on tietenkin Suomellekin tärkeätä, ettei Englannissa pääse syntymään mitään väärinkäsityksiä. Maamme vilpittömänä ystäväenä hän rohkeni siis teroittaa minun mieleeni, kuinka suurimerkityksellistä on, että Englannin hallitus saa mahdollisimman luotettavia tietoja — olkoonpa, etteivät nämä tule suoraan viralliselta taholta. Selvää on, alivaltiosihteeri huomautti edelleen, että nämä tiedot pidettäisiin täällä täysin salaisina.

Mitä tulee Suomen hallituksen huomautukseen, Mr. Foot jatkoi, että Saksaan menevä mineraalivienti tapahtuu voimassa olevien sopimusten puitteissa, niin hän rohkeni sanoa, ettei tämä ollut mikään vastaus hänen minulle esittämänsä toivomukseen, ettei kysymyksessä oleva vienti lisääntyisi nykyistä suuremmaksi. Mikäli hän tiesi, Suomen hallitus ei ollut Saksan kanssa sopinut mistään absoluuttisista vientimääristä, vaan ainoastaan tätä eksporttia koskevista prosenttimääristä. Hän oli kuullut Suomen tällä hetkellä Saksaan vievän nikkeliä, kuparia ja molybdeniä ja hän olisi hyvin kiitollinen, jos hän tästäkin asiasta voisi saada tarkempia tietoja. Lupasin toimittaa hänen toivomuksensa edelleen hallitukselleni.

Mitä tärkeintä on kuitenkin, alivaltiosihteeri huomautti lopuksi, että hallituksemme on suostunut englantilaisten valvo-

jien määrämiseen Suomeen, ja hän tulisi nyt tekemään voitavansa, jotta meille mahdollisimman pian myönnettäisiin navicertejä aikaisemmin meidän kesken sovituille tavaramäärille. -

Yllä selostamani keskustelu oli siis minun mielestäni varsin tyydyttävä, ja poistuessani alivaltiosihteerin huoneesta minun yleisvaikutelmani oli, että navicertejä taas tullaan meillemyöntämään, varsinkin kun Mr. Foot pyynnöstäni lupasi koettaa järjestää niin, että navicertit myönnettäisiin jo ennen kysymyksessä olevien valvojen määräämistä taikka saapumisesta Suomeen. Rohkenen kuitenkin huomauttaa Ulkoasiainministeriölle, kuinka erinomaisen tärkeätä olisi, että saksalaisista Suomeen saapuvista joukoista Englannin viranomaisille annettaisiin ainakin semmoisia tarkempia tietoja, joista selvästi ilmenisi niiden ei edustavan mitään todellista uhkaa Englannille taikka merkitsevän Pohjois-Suomen pysyväistä miehittämistä. Tämä tapahtuisi kenties parhaiten siten, että Englannin hallitukselle ilmoitettaisiin ne käytännölliset syyt, joiden johdosta Saksan hallitus on vaatinut läpikulkuoikeutta. Omasta puolestani tästä asiasta en tiedä mitään eikä siitä liene tšekäläiselle hallitukselle ilmoitettu mitään.

Mainittakoon lopuksi tehneeni Mr. Footille sekä kirjallisesti että suullisesti selkoa niistä norjalaista "Myken" nimistä tankkilaivaa koskevista tiedoista, jotka Ministeriö on toimittanut minulle. Alivaltiosihteeri oli ilmeisesti hyvin tyytyväinen tämän asian nykyiseen kantaan ja varsinkin siihen, että nämä tiedot oli niin nopeasti ja auliisti hänelle annettu. Hän huomautti, että joskaan hän ei tietenkään kiinnitä liian suurta huomiota tähän asiaan, niin hän kuitenkin tahtoi lausua tyydytyksensä varsinkin siitä, ettei "Mykenin" kapteenia ja mie -

histöä ole poistettu laivasta. Englannin hallitukselle, hän huomautti lopuksi, on tärkeintä että laiva mahdollisimman kauaksi aikaa jää Turkuun.

L ä h e t t i l ä s : *L. A. Krieger* -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA: _____

Lontoossa olevan lähetystön raportti n:o 15.

Ministeri Gripenberg

6/11 1940

S A L A I N E N .

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741-2-3.

N° 14772/613

1, Westminster Gardens,
Marsham Street,

37. SMITH SQUARE.

WESTMINSTER,

S. W. I.

6 p:nä marraskuuta 1940.

UKKAS		
152	3/1165	Sal. 41
20/1-41	..	..
RYHMÄ	OCAS	..
5	CG	..

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittaen raportin, n:o 15,
jonka otsake on:

Englannin suhtautuminen Suomeen.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s : *L. A. Lippinen* -

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting

Ulkoasiainministeriö

Helsinki

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Raportti

N° 15.

ULKOASIAINMINISTERIÖN SÄÄLÄINEN. 41
20/1-41
1, Westminster Gardens, RYHMÄ Marsham Street, ST. SMITH SQUARE, WESTMINSTER, S. W. I.

6 p:nä marraskuuta 1940.

Asia: Englannin suhtautuminen Suomeen.

Kuten aikaisemmin Ulkoasiainministeriölle osoittamissani sähkeissä ja tiedoituksissani olen kunnioittavimmin ilmoittanut, olen viime aikoina useampaan otteeseen keskustellut tällaisen Taloussotaministeriön parlamenttaarisen alivaltiosihteerin, Mr. Dingle Footin kanssa siitä tilanteesta, joka Englannin viranomaisten käsityksen mukaan on syntynyt Suomessa hallituksemme saksalaisille sotajoukoille myöntämän kauttakulkuoikeuden johdosta, sekä Englannin hallituksen tästä syystä navicert-asioissa omaksumasta uudesta kannasta. Näiden keskustelujen kuluessa on tietenkin usein tullut kysymykseen myöskin Englannin hallituksen nykyinen periaatteellinen suhtautuminen maahamme, ja vaikkakin alivaltiosihtööri johdonmukaisesti on korostanut esittäneensä ainoastaan henkilökohtaisen käsityksensä, niin ovat hänen lausuntonsa minun ymmärtääkseni kuitenkin olleet omiaan valaisemaan hänen hallituksensa-kin käsityskantoja, minkä vuoksi lienee syytä lyhyesti tehdä selkoa siitä, mitä hän on minulle sanonut.

Mr. Foot on aina minulle korostanut omasta puolestaan suhtautuvansa maahamme mitä suurimmalla sympatialla - niinpä hän Suomen sodan aikana "oli niitä, jotka katsoivat, että Englannin hallituksen olisi pitänyt Suomelle antaa te-

hokkaampaa avustusta" — ja hän on sanonut minulle luulevansa paremmin kuin useat muut hallituksen jäsenet ymmärtävänsä meidän vaikean asemanne ja meidän politiikkamme motiivit. Hän lieneekin aina koettanut mikäli mahdollista toimia meidän etujemme hyväksi, vaikkakin, kuten hän itse on minulle huomauttanut, Englannin hallituksen blokaadipolitiikan määräämät periaatteet ja War Cabinetin jäsenten käsityskannat ovat rajoittaneet hänen toimintavapauttaan. Nämä hänen vakuutuksensa onkin Suomessa hiljattain käynyt Mr. Charles Hambro vahvistanut minulle huomauttaen, että hän ja Mr. Foot kaikissa Suomea koskevissa kysymyksissä "see eye to eye". Olen tietenkin myöskin navicert-asioista keskustellut Taloussotaministeriön päällikön, Mr. Daltonin kanssa, mutta olen ollut huomaavinani, ettei tämä ollenkaan ole yhtä tunnontarkasti kuin hänen alivaltiosihteerinsä syventynyt näihin kysymyksiin, eikä koskaan esityksieni johdosta toiminut yhtä nopeasti kuin viime mainittu. Tästä syystä, mutta myöskin Mr. Daltonin kehoituksesta, olen viime aikoina kaikissa näissä asioissa johdonmukaisesti kääntynyt Mr. Foot'in puoleen.

Keskustellessani tämän kuun 2 ja 5 päivänä Mr. Foot'in kanssa Neuvostohallituksen esittämistä Petsamon nikkeliyhtiön konsession siirtämistä tarkoittavasta vaatimuksesta tämä esitti minulle käsityksensä Englannin ja Neuvosto-Venäjän välisistä suhteista sekä hänen hallituksensa suhtautumisesta Suomeen.

Totta on, Mr. Foot sanoi, ettei tällä hetkellä liene paljon toiveita siitä, että Neuvosto-Venäjä nykyisessä sodassa liittyisi Englantiin — niin toivottavaa kuin tämä olisikin.

Neuvostohallitus noudattaa politiikkaa, joka ei tietenkään ollenkaan tarkoita niiden päämäärien edistämistä, joiden toteuttamiseksi Brittein valtakunta käy nykyistä sotaa. Mutta toiselta puolen ei tunnu mahdolliselta, että se koskaan asevoimin kääntyisi Englantia vastaan, Saksan voitto kun ei mitenkään voi olla sen etujen mukaista. Onko Neuvostohallitus esittänyt Petsamon konsessiota koskevat vaatimuksensa sen estämiseksi, että Saksan nikkeli- ja rautaruunon rajoitettaisiin, taikka jostain muista syistä, esim. saadakseen jonkinlaisen uuden tukikohdan Suomessa, siitä Mr. Foot ei uskaltanut lausua mitään varmaa mielipidettä. Jos uusi Neuvostohallituksen ja Suomen välinen konflikti syntyisi, joka mahdollisesti saattaisi johtaa siihen, että Suomi uudelleen tarttuisi aseihin, niin Englannin kansan suuren enemmistön sympatiat varmasti olisivat Suomen puolella. Mutta selvää on, ettei Englannin hallitus tällä hetkellä voisi tehdä mitään Suomen auttamiseksi jo siitä syystä, etteivät sen omat sotilaalliset ponnistukset mitenkään sallisi sitä. On kuitenkin toinenkin syy, miksei Englannin hallitus voisi tehdä mitään meidän hyväksymme: on selvää, ettei sillä ole varaa riskeerata mitään avointa vastakohtaisuussuhdetta Neuvostohallitukseen, joka mahdollisesti saattaisi johtaa tämän liittymiseen Saksaan. Ideologisista ja muistakin syistä tämä saattaa olla hyvinkin valittavaa, mutta näin on reaalipoliittinen tilanne. Hän ei (Mr. Foot) tahdo väittää, että Suomen hallituksen noudattama politiikka, joka, mikäli hän ymmärtää, tarkoittaa jonkinlaisen Saksan avulla aikaansaatavan tasapainon luomista Venäjää vastaan, ei

olisi aivan oikea, ja joka tapauksessa — sen hän myönsi kernaasti — se on täysin ymmärrettävää. Mutta toiselta puolen ei voi kieltää, että läpikulkuoikeuden myöntäminen saksalaisille joukoille on toimenpide, joka sekä periaatteessa että kaikesta päättäen käytännössäkin on mitä jyrkimmässä ristiriidassa Englannin etujen kanssa. Suomen itsenäisyyden säilyminen on tietenkin Englannillekin suuri intressi, mutta ainoastaan sillä edellytyksellä, että tämä itsenäisyys on faktillinen eikä vain nimellinen, toisin sanoen sillä edellytyksellä, ettei Suomi joudu — kuten esim. Romania — kokonaan Saksan vaikutusvallan alaiseksi. Hän ymmärtää kyllä, ettei Suomi ole vapaaehtoisesti suostunut saksalaisten sotajoukkojen kauttakulkuoikeuden myöntämiseen taikka siihen, että 60 % Petsamon nikkeliutuotannosta viedään Saksaan, mutta molemmat nämä myönnytykset ovat kieltämättä Englannille haitaksi. Ei tietenkään sovi liioitella sitä vaaraa, jota nämä myönnytykset saattavat merkitä Englannille, mutta toiselta puolen ei liioin sovi sitä aliarvioida. Tästä syystä Englannin hallituksen täytyy insistoida, että sille annetaan mahdollisimman tarkat tiedot Suomen kautta Norjaan kulkevien saksalaisten sotilaiden lukumäärästä, jotta se kykenisi muodostamaan itselleen käsityksen Pohjois-Norjasta Englantiin kohdistuvan uhkan laajuudesta.

On myöskin totta, että se nikkelimäärä, jonka Saksa luultavasti jo ensi vuoden alussa tulee saamaan Suomesta, ei tunnu kovin huomattavalta. Mutta ensi vuoden ja sitä seuraavan vuoden kuluessa Petsamon nikkeliutuotanto tulee varmasti

suuresti kasvamaan, ja nikkeli on niitä metalleja, joista varsin läheisessäkin tulevaisuudessa tulee Saksassa syntymään lisääntyvä puute. Huomioonottaen sen, ettei jonkinlainen, vaikkapa ei luultavasti aseellinen, venäläis-saksalainen konflikti ajan pitkään saata olla mahdollisuuksien ulkopuolella, on luonnollista, ettei Englannilla loppujen lopuksi periaatteessa voi olla mitään sitä vastaan, että Venäjän vaikutusvalta Petsamon nikkeli tuotantoon kasvaa, edellyttäen tietenkin, ettei Neuvosto-Venäjä vie nikkeliä Saksaan. Asia olisi toinen, jos Suomi jollain tavoin olisi voinut estää sen, että nikkeliä viedään Englannin viholliselle.

Yllä olen lyhyesti selostanut ne näkökohdat, jotka Mr. Foot keskustelujemme kuluessa on tavan takaa minulle esittänyt, ja jotka ovat määränneet Taloussotaministeriön suhtautumisen navicert-asioihin. On näet otettava huomioon, että Englannin hallituksen suhtautuminen näihin asioihin melkein yksinomaan riippuu tämän ministeriön omaksumasta kannasta, tšekäläinen Foreign Office kun kaikissa sodan aiheuttamissa taloudellisissa kysymyksissä yksinomaan toimii jonkinlaisena postikonttorina. Sitä paitsi on todettava, että mikäli minä olen ollut huomaavinani Ulkoasiainministeriön Northern Department ja varsinkin sen päällikkö, Mr. Collier, nyttemmin suhtautuu meidän noudattamaamme politiikkaan sanoisinko kiivaammin kuin Taloussotaministeriö. Tämä johtunee ainakin suureksi osaksi siitä, että Foreign Office kaikesta päättäen Helsingistä ja muillakin tahoilta vastaanottaa hyvinkin liioiteltuja, jopa suoraan sanoen hälyttäviäkin tietoja Suomen tapahtumista. Niinpä tie-

dän Mr. Collierin sanoneen eräälle takäläiselle lähetystöpäällikölle saaneensa semmoisenkin tiedon, että Suomeen saapuneiden saksalaisten lukumäärä olisi niin suuri kuin 60.000 miestä. Olen myöskin Ulkoasiainministeriölle tiedoittanut Mr. Collierin pari kertaa minulle väittäneen kuulleen, että ainakin osa näistä joukoista tulisi jatkuvasti jäämään Suomeen, väite, jonka paikkansapitävyyden olen jyrkästi kumonnut. Mr. Collier on myöskin, kuten olen Ministeriölle tiedoittanut, väittänyt Suomen hallituksen menneen pitemmälle kuin Ruotsin, viimeainnittu kun ei ole sallinut saksalaisten lisäjoukkojen kuljettamista Norjaan.

Omasta puolestani luulen, että jos me vain jollain tavoin voisimme noudattaa Englannin hallituksen esittämää toivomusta, että se saatettaisiin tilaisuuteen muodostaa itselleen mahdollisimman tarkan käsityksen Suomen kautta Pohjois-Norjaan kulkevien saksalaisten sotajoukkojen Englannille mahdollisesti edustamasta vaarasta, kaikki meihin tällä hetkellä kohdistuvat vaikeudet tyydyttävästi järjestyisivät. Sitä paitsi rohkenen korostaa kuinka tärkeältä tuntuu, että Englannin Helsingin lähettiläälle etukäteen luottamuksellisissa keskusteluissa mikäli mahdollista ilmoitettaisiin hallituksemme suunnittelemista toimenpiteistä, sellaisen jatkuvan kosketuksen ylläpitäminen kun varmasti olisi omansa estämään hälyytystietojen -- joihin täällä kaikesta päättäen ollaan taipuvaisia kiinnittämään liian suurta huomiota -- toimittamista Lontooseen.

Mahdollisimman suuri Englannin ja Suomen välisiä suhteita koskeva avomielisyys olisi varmaan paikallaan, meidän

niin sanoakseni tärkein valttimme tässä maassa kun on ne
sympatiat ja se ymmärtämys, joita me Englannin kansan laa-
joissa piireissä vielä nautimme.

L ä h e t t i l ä s : G. A. Krippeberg -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 7

ASIA: _____

Lontoossa olevan lähetystön raportti n:o 16.

Ministeri Gripenberg

12/11 1940.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBAY 4741-2-3.

N^o

15017-635

1, Westminster Gardens,
Marsham Street,
~~37 SMITH SQUARE.~~
WESTMINSTER,
S. W. I.

12 p:nä marraskuuta 1940.

4/165 Lat. 41		
20/41	100	1000
RYHMÄ	OLASTI	ALFA
5	02	

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittaen raportin
n:o 16, jonka otsake on:

Englannin tilanne.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Lähettiläs: *L. A. Lönkeberg.*

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,
Ulkoasiainministeriö,
Helsinki.

S a l a i n e n .

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741 2-3.
R a p o r t t i
N° 16.

1, Westminster Gardens,
Marsham Street,
37-SMITH-SQUARE,
WESTMINSTER.

4/165 Pal S.W. 4/1
12 p:nä marraskuuta 1940.
2/1-4/1
RYHMÄ OSASTO ALUE
5 E7

Asia: Englannin tilanne.

Tarkempien ja luotettavien Englannin sodankäyntiä ja sotilaallisia suunnitelmia sekä sen sotateollisuuden todellista asemaa koskevien tietojen hankkiminen on osoittautunut hyvinkin vaikeaksi tehtäväksi. Ensinnäkin ainoastaan rajoitetulla henkilöryhmällä, tietää sanoa Sotakabinetin jäsenillä, on tilaisuus syventyä siihen uutismateriaaliin, joka yhtä mittaa eri hallitusdepartementeilta ja muilta viranomaisilta virtaa sotilaalliselle ja siviilisotajohdolle, ja selvää on, etteivät nämä henkilöt siitä ilmoita sivulille, varsinkaan ulkomaalaiselle havaintojentekijälle juuri mitään. Niinpä olen omasta puolestani usein keskustelluissani Foreign Office'in, Taloussotaministeriön taikka muiden ministeriöiden virkamiesten kanssa ollut huomaavinani, etteivät nämäkään ole tarkemmin perehtyneet sodankäynnin eri aspekteihin. Kuitenkin on mahdollista muodostaa jonkunlainen käsitys nykytilanteen yleisestä luonteesta, ja seuraavassa koetan antaa yleiskatsauksen siihen, mikäli minä, useilta eri tahoilta saamieni tietojen perusteella, ymmärrän sen.

On ensinnäkin todettava, että pääministerin, Mr. Winston Churchillin asema jatkuvasti on erinomaisen vah-

va ja vaikka Alahuoneessakin on tullut näkyviin jonkinlainen tyytymättömyys niihin hiukan pintapuolisiin sodan kehitystä koskeviin puheisiin nähden, jotka hän viime aikoina on Huoneessa pitänyt, niin ei kuitenkaan mitenkään voi epäillä sitä, etteikö hän jatkuvasti nauti kaikkien poliitisten puolueiden ja Englannin kansan yksimielistä ja vilpitöntä kannatusta. Tällä hetkellä Mr. Churchill on tämän maan todellinen johtaja sanan varsinaisessa merkityksessä eikä ole ketään, joka saattaisi hänelle tehdä tämän paikan riidanalaiseksi. Olen aikaisemmin tiedoittanut Ulkoasiainministeriölle kuullesseni väitettävän, että ulkoasiainministeri lordi Halifax tulisi verrattain läheisessä tulevaisuudessa jättämään paikkansa ja että tämä hänen aikomuksensa johtuisi myöskin siitä verrattain jyrkästä arvostelusta, joka eri ta-
hoilta -- m.m. konservatiivisenkin puolueen keskuudesta -- on häneen kohdistettu. Tähän mennessä nämä väitteet eivät kuitenkaan ole toteutuneet ja viralliselta taholta onkin niiden paikkansapitäväisyys jyrkästi kumottu. Missä määrin niissä sittenkin on ollut perää, on siis vaikeata sanoa, mutta joka tapauksessa nämä huhut ovat olleet omiaan valaisemaan sitä seikkaa, etteivät hallituksen muut jäsenet mitenkään nautti samaa yksimielistä kannatusta kuin Pääministeri. Toinen hallituksen jäsen, johon, joskaan ei julkisesti, niin kuitenkin yksityisesti, määrävissä poliittisissa piireissä on kohdistettu vakavaa arvostelua, on Mr. Herbert Morrison, jonka Mr. Churchill ryhtyessään pääministerin toimintaan, nimitti Huoltoministeriksi (Minister of Supply). Tältä vielä verrattain nuorelta poliitikolta, joka monta vuotta on hy-

vinkin menestyksellisesti toiminut Lontoon kaupunginvaltuuston puheenjohtajana, odotettiin paljon ja heti hänen ryhtyttyään Huoltoministeriksi järjestettiin sanomalehdistössä tarmokasta propagandaa hänen hallinnollisen kykynsä kiittämiseksi. Kaikki minun saamani tiedot viittaavat kuitenkin siihen, että Mr. Morrison on Pääministerille ja muillekin virkaveljilleen osoittautunut pettymykseksi. Niinpä väitetään, ettei hän ollut pystynyt kehittämään ja kiiruhtamaan sotatarveteollisuuden tuotantoa sillä nopeudella, jota häneltä odotettiin, ja hän onkin nyttemmin, kuten tunnettua, siirtynyt toisen ministeriön johtoon. Väitetään, että tämä Pääministerin päätös ensi sijassa aiheutui hänen tyytymättömyydestään Englannin sotateollisuuden tähänastiseen tuotantoon, joka verrattuna sen tuotantoon Mr. Chamberlain'in aikana, kyllä on huomattavasti kasvanut, mutta ei kuitenkaan vastannut Mr. Churchillin odotuksia. Mr. Morrison'in seuraajaksi on nimitetty Kauppaministeriön entinen päällikkö Sir Andrew Duncan, tarmokas ja viisas skotlantilainen, joka, ainakin ystäviensä väitteiden mukaan, jo on osoittautunut voivansa paremmin kuin hänen edeltäjänsä käydä käsiksi niihin monimutkaisiin probleemoihin, jotka kuuluvat Huoltoministeriön toiminta-alueeseen.

Viime aikoina on Lontoossa miehestä mieheen paljon keskusteltu siitä, missä määrin Saksan lentovoimien suorittamat yhtämittaiset pommitukset ovat vaikeuttaneet ja hidastuttaneet sotateollisuuden toimintaa. Sivullisen on tietenkin mahdotonta tästä asiasta hankkia mitään tarkkoja numerotietoja, varsinkin kun pommituksien aikaansaamat vauriot useissa tapauksissa ovat olleet ohimeneviä ilmiöitä. On näet hyvin

usein tapahtunut, että tehdas, joka on vakavasti kärsinyt ja jonka tuotanto pommituksen jälkeisinä ensimmäisinä päivinä on ollut nolla, jo viikon kuluttua on taas saatu jotakuinkin tyydyttävästi toimimaan. On tietenkin myöskin sattunut, että tehtaita on täydellisesti tuhoutunut, mutta niiden lukumäärä tuntuu olevan hyvinkin pieni, ja omasta puolestani olen taipuvainen luottamaan niihin useilta ta - hoilta minulle esitettyihin vakuutuksiin, joiden mukaan Englannin sotateollisuus ei ole pommituksien johdosta suurem - massa määrin kärsinyt. Kenties johtuu tämä siitä, että sak - salaiset lentovoimat eivät tunnu johdonmukaisesti keskittä - neen hyökkäyksiään määrättyihin tehtaisiin ja teollisuusaluei - hin, vaan pudottaneen pomminsa pikemmin umpimähkään. Englan - nin lentovoimat taasen, niin on ainakin minulle väitetty, ovat yhtämittaisesti Saksassa pommittaneet samoja teollisuus - alueita estääksensä sen, että voitaisiin ryhtyä näillä alueil - la olevien teollisuuslaitosten korjaamiseen. Englantilaiset tuntuvat myöskin olevan sitä mieltä, että tällöisten yhä uudestaan toistuvien, vaikkakin rajoitettujen pommitusten mo - raalinen vaikutus on tehokkaampi kuin saksalaisten suoritta - mien pommitusten vaikutus.

Menestyksellisen sodankäynnin perusedellytyksiä on tie - tenkin mahdollisimman suuri sotatarpeiden tuotanto, ja, kuten ylläolevastakin ilmenee, on tšekäläinen hallitus tähän asiaan kiinnittänyt kasvavaa huomiota. Uusia tehtaita rakennetaan yhtämittaa ja pyritään myöskin mikäli mahdollista jakamaan suurten teollisuuslaitoksien toiminta pienempiin tehtaisiin, jotka valmistavat lentokoneiden, aseitten y.m. sotatarpeiden myöhemmin kokoonpantavia osia.

Kuten aikaisemmin olen Ulkoasiainministeriölle tiedoittanut, katsotaan Englannissa, että kaksi suurta voittoa jo on saavutettu: ensinnäkin Englannin lentovoimat ovat onnistuneet estämään saksalaisten joukkojen suunnitteleman maihinnousun ja toiseksi Saksan lentovoimat eivät ole saavuttaneet yliotetta ilmassa, ne kun eivät päivällä pysty suurem-
massa laajuudessa pommittamaan Englannin kaupunkeja, satamia eikä teollisuusalueita. Täällä myönnetään tietenkin, että loppujen lopuksi saattaa olla kyseenalaista, oliko Saksan sotilasjohto koskaan todellakin katsonut suurempien joukkojen maihinnousua mahdolliseksi, ja sen takia on hallituspiireissäkin niitä, jotka ovat taipuvaisia luulemaan Ranskan ja muis-
sakin satamissa suoritettujen maihinnousuvalmistelujen tarkoit-
taneen vain Englannin sotilasjohdon harhauttamista ja sen es-
tämistä, että tästä maasta lähetettäisiin suurempia joukkoja muille sotänäyttämöille. Jos nämä valmistelut ovat olleet ai-
noastaan jonkinlainen sotilaallinen mielenosoitus, niin lienee myönnettävä saksalaisten tästä maksaneen hyvinkin korkean hin-
nan, koska — kuten minulle eri tahoilta on vakuutettu —
Englannin lentovoimien pommittaessa Ranskan satamissa olleita
proomuja ja muita aluksia, suuri lukumäärä saksalaisia soti-
laita, hevosia ja sotatarvikkeitakin on täydellisesti tuhou-
tunut. Viranomaisten taholta on kyllä viime aikoina kerran
toisensa jälkeen varoitettu yleisöä olemaan antautumatta sii-
hen toiveeseen, että maihinnousuvaara nyt olisi ohi, mutta
lienee kysymyksenalaista uskovatko nämä piirit jatkuvasti,
että saksalaiset todellakin tulevat yrittämään sodan siirtä-
mistä Englannin mantereelle. Tšekäläiset viranomaiset eivät kui-

tenkaan ole laiminlyöneet uhanneen ja ainakin teorissa jatkuvasti uhkaavan mairinnousvaaran vastustamista ja sen takia onkin tänne järjestetty ja koottu huomattavia määriä joukkoja, joita kyllä enemmän tai vähemmän harjoitetaan, mutta joilla muuten ei ole paljoakaan tekemistä. Tämä joukkojen joutilaisuus ei kuitenkaan ole voinut olla aiheuttamatta hiukan huolestuttaviakin seurauksia, joukot kun ovat kylästyneet toimettomuuteensa ja eri osissa maata tehneet itsensä syytäiksi kurin kannalta vakaviin tekoihin. Varsinkin kanadalaiset ja australialaiset sotilaat lienevät tässä suhteessa aiheuttaneet sotilasviranomaisille koko joukon huolia. Viime aikoina on kuitenkin Englannista lähetetty huomattavia joukkoja ulkomaille ensinnäkin Vähään-Aasiaan, mutta myös Egyptiin, ja mikäli tiedän, nämä kuljetukset ovat olleet niin hyvin järjestetyt, ettei vihollinen ole voinut niitä estää.

Englannin hallituksen tarkoituksena on — kuten aikaisemmin kunnioittaen olen Ministeriölle tiedoittanut — joskus tulevaisuudessa siirtää sota Euroopan mantereelle, koska, huomautetaan, laivasto ja lentovoimat eivät voi aikaansaada Saksan kukistamista ja sodan lopettamista. Sitä varten tarvitaan jalkaväkeä, joka tietenkin tämän tehtävän suorittamiseksi tarvitsee suunnattomia määriä sotatarpeita. Mairinnouseminen Euroopan mantereella ei ole mahdollista ennen kuin Englanti on saavuttanut yliotteen ilmassa, johon tietenkin vielä on hyvin pitkä matka. Tämä on virallinen ohjelma, joka johdonmukaisesti esitetään Alahuoneessa, sen ulkopuolella pidetyissä puheissa ja yleensä virallisessa propagandassa.

Ovatko Pääministeri ja hänen virkaveljensä todellakin vakuutetut tämän ohjelman toteuttamismahdollisuuksista, siitä en uskalla lausua mitään lopullista mielipidettä, mutta sen sijaan he epäilemättä ovat varmoja siitä, että Englannin kasvava laivasto ja kasvavat lentovoimat tulevat voimaan mitä suurimmassa määrin tehostaa nykyistä sodankäyntiä ja yleensä tehdä elämän Saksan kansalle niin vaikeaksi, että sen hermot pettävät ehkä aikaisemmin kuin mitä tällä hetkellä on syytä otaksua.

Mr. Churchillin realistiselle ja varovaiselle poliitikalle kuvaavaa on, että hän pari kertaa Kreikan sodasta puheessaan ei ole sanonut muuta kuin että Englanti "tulee tekemään voitavansa". Minkä laajuuden Englannin Kreikalle antama ja annettava apu jo on saanut, sitä sivullisen on mahdotonta sanoa. Tämä apu tuntuu olevan ensi sijassa teknillistä ja välillistä : Kreikkaan on lähetetty ilmatorjuntatykkejä, ammuksia, teknillisiä asiantuntijoita, ja Kreetan saarelle jonkun verran englantilaisia joukkoja lienee astunut maihin. Sitä paitsi Englannin lentovoimat ovat ruvenneet pommittamaan entistä termokkaammin Italian sotateollisuuslaitoksia ja niitä satamia, joista joukkoja lähetetään Albaniaan. Kreikan sota on myöskin täällä herättänyt melkoista hämmästystä, koska yleensä ei liene odotettu tämän maan voivan niin menestyksellisesti puolustautua. Ei ymmärretä, miksi Italian sodankäynti on ollut niin laimeaa ja sen takia onkin täällä kysytty, onko Kreikan sota todellakin jo alkanut. Tähän epävarmuuteen Italian sotilasjohdon suunnittelemaan toimintaan nähden myötävaikuttaa tšekäläisten viranomaisten käsitys, että Mussolini hyökkäsi Kreikan kimppuun neuvottelemat-

ta ajankohdasta Saksan hallituksen kanssa. Täällä luullaan, että hän tahtoi osoittaa liittolaiselleen kykenevänsä toimimaan ja saavuttamaan tuloksia aivan itsenäisesti ilman mitään ulkonaista apua, joka tietenkin olisi ollut omiaan lisäämään hänen vaikutusvaltaansa italialais-saksalaisen neuvottelupöydän ääressä. Kysytään myös, tuleeko Mussolini suoriutumaan Kreikan vastustuksen hänelle aiheuttamista vaikeuksista vai täytyykö hänen vielä pyytää avustusta Saksalta. Että sellainen avustus tullaan antamaan, siitä ollaan täällä varmoja, ja sen takia suhtaudutaan ainakin toistaiseksi varaten skeptillisesti Kreikan jatkuvaan puolustuskykyyn. Toiselta puolen on tietenkin italialaisten joukkojen kärsimien vastoinkäymisten täällä herättämä yllätys ollut hyvinkin mieluista ja sen johdosta ollaan myöskin taipuvaisia tekemään Italian armeijan moraalialaisia koskevia johtopäätöksiä, jotka eivät suinkaan ole sille kovin mairittelevia. Usko siihen, ettei Italia siis mitenkään ole niin vahva kuin mitä aikaisemmin arvosteltiin, on siis saanut uuden sysäyksen, ja Englannin lentoase tuleekin koettamaan Italiassa saada aikaan mahdollisimman tuhoisia tuloksia. Kuinka suuresti italialainen taikka italialais-saksalainen menestys Kreikassa, varsinkin jos se johtaisi tämän maan täydelliseen antautumiseen, vaikuttaisi Englannin kansan moraalisiin ja kenties Mr. Churchillin asemaankin, siitä on mahdotonta tällä hetkellä ennustaa mitään. Ulkomaalainen havaintojentekijä ei siis voi tehdä muuta kuin todeta, että toistaiseksi -- kaikista niistä kärsimyksistä huolimatta, jotka ovat kohdistuneet ja tulevat kohdistumaan Englannin kansaan -- sen yleis-

nen moraalii on mitä korkeimmalla tasolla. Viime aikoina olen keskustelemalla useiden, tšekäläisiä eri yhteiskunnallisia piirejä edustavien henkilöiden kanssa johdonmukaisesti koettanut tutkia onko tässä maassa olemassa mitään defaitismia taikka rauhantahdon merkkejä. En ole voinut tulla muuhun tulokseen kuin, että Englannin kansa ei ole valmis minkäänlaiseen toiseen rauhantekoon kuin semmoiseen, joka merkitsisi Saksassa tällä hetkellä vallitsevan suunnan täydellistä kukistumista. On tietenkin niitä, jotka kysyvät itseltään onko tällöinen tulos todellakin mahdollisuuksien puitteissa, mutta tämä epävarmuus ei ole vaikuttanut heidän päättäväisyyteensä, että sotaa on jatkettava kaikin keinoin. Kenties tullean vielä, tämä tuntuu olevan yleinen käsitys, saavuttamaan täydellinen voitto, kenties tulee semmoinen tilanne syntyään, että kaikki ymmärtävät täydellisen voiton saavuttamisen olevan mahdotonta, mutta — se on sen ajan murhe. Sota jatkuu siis, eikä tällä hetkellä ole näkyvissä mitään merkkejä sen lopettamismahdollisuuksista. Tämä on käytännölliseltä kannalta ainoa ja tärkein niistä johtopäätöksistä, jotka minun on ollut pakko tehdä, eikä toistaiseksi liene mahdollista varmuudella sanoa mitään muuta tilanteen todennäköisestä kehityksestä.

L ä h e t t i l ä s : *L. A. Krügerberg* -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 7

ASIA: _____

Lontossa oleva lähetystön raportti n:o 17.

Ministeri Grönberg

14/11 1940.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741-2-3.

N° 15043-637

1, Westminster Gardens,
Marsham Street,
37, SMITH-SQUARE,
WESTMINSTER,
S. W. I.

14 p:nä marraskuuta 1940.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N ^o 105/135 Sel 15.10.40		
20/12-40	112	1001
RYHMÄ	OSASTO	OSA
5	C2	

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittaen raportin

n:o 17, jonka otsake on:

Navicert-asiat.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s : *L. A. Kruseberg.*

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,
Ulkoasiainministeriö,
Helsinki.

S a l a i n e n .

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

ABBEY 4741 2.3.
R a p o r t t i
N° 17.

1, Westminster Gardens,
Marsham Street,
~~37, SMITH-SQUARE,~~

ULKOASIAINMINISTERIÖ		WESTMINSTER.
		S. W. I.
14 p:nä marraskuuta 1940.		
20/12-40		
RYHMÄ	OSASTO	ASA
5	C2	

Asia: Navicert-asiat.

Viitaten Ulkoasiainministeriön salasänkeeseen n:o
640 ilmoitan kunnioittaen seuraavaa:-

Vastaanotettuani t.k. 13 p:nä mainitun sänkeen pyysin heti saada päästä tšekäläisen Taloussotaministeriön parlamenttaarisen alivaltiosihteerin, Mr. Dingle Footin, puheille, joka kehoitti minua heti käymään hänen luonaan. Ilmoitin hänelle Suomen hallituksen nyttemmin tarkoin harkitseen hänen kirjeessään t.k. 2 p:ltä minulle esittämiään kohtia. Minut oli nyt valtuutettu saattamaan hänen tietoonsa hallitukseni katsovan voivansa suostua hänen Suomen Saksaan menevää mineraalivientä koskevaan toivomukseensa. Huomautin tämän viennin tapahtuvan kuluvan vuoden alussa ja jo aikaisemminkin tehtyjen kontraktien mukaan, joista kontrakteista Englannin viranomaiset jo olivat tietoisia. Näinollen olin oikeutettu antamaan hänelle hänen pyytämänsä vakuutukset.

Mr. Foot sanoi suurella mielihyvällä panevansa merkille, että Suomen hallitus oli noudattanut tätä Englannin hallituksen toivomusta. Hän kysyi edelleen, voinko hänelle antaa tarkempia tietoja näiden kontraktien määräyk-

sistä, varsinkin niistä, jotka tarkoittavat kuparin- ja molybdeninvientä, johon vastasin, etten valitettavasti itse ollut saanut mitään näitä asioita koskevia tietoja. Lisäsin luulevani viranomaistemme antaneen Englannin Helsingin ministerille, Mr. Verekerille, ja kaupalliselle sihteerille, Mr. Lingemanille, tyhjentyviä tietoja mineraalivientimme luonteesta ja laajuudesta, ja sen takia olisi ehkä syytä, että Mr. Foot tutustuisi niihin ilmoituksiin, jotka nämä herrat varmasti olivat tästä asiasta toimittaneet Foreign Office'ille taikka Taloussotaministeriölle. Mr. Foot vastasi tulevansa ottamaan selvän mitä he olivat tiedoittaneet, mutta - hän lisäsi - jos heidän tiedoituksensa eivät osotautuisi olevan riittävän valaisevia, hän olisi kiitollinen, jos minäkin tahtoisin antaa hänelle pyytämiänsä tietoja. Hän ei kuitenkaan kiinnittänyt erikoisen suurta huomiota tähän asiaan, joka hänen mielestään nyt siis oli tyydyttävästi järjestynyt.

Tämän jälkeen Mr. Foot kysyi, oliko Suomen hallitus myöskin suostunut antamaan Englannin viranomaisille tietoja Suomen kautta Pohjois-Norjaan menevien saksalaisten sotilaiden lukumäärästä. Vastasin meidän olevan erinomaisen vaikeata noudattaa tätä hänen toivomustaan: Suomi on itsenäinen maa, joka hyvin vaikeassa tilanteessaan koettaa mahdollisuuksien mukaan ajaa ehdotonta puolueettomuuspolitiikkaa, ja jo siitä syystä se ei voi toiselle sodankävijälle antaa tietoja toisen sodankävijän edesottamuksista. Olihan selvää, etten minä Suomen hallituksen virallisena edustajana Lontoossa taikka joku toinen virallisessa asemassa oleva suomalainen

nen voisi semmoisesta tiedotuspalveluksesta kirjallisesti sopia, kuten hän, Mr. Foot, yllämainitussa kirjeessään oli minulle ehdottanut.

Alivaltiosihteeri huomautti tähän, että Suomi epäilemättä on tehnyt itsensä syyppäksi vakavaan, juhlallisesti julistamansa puolueettomuuden rikkomiseen, se kun on sallinut ja jatkuvastikin sallii saksalaisten joukkojen kuljettamisen sen alueen kautta. Tämä asia on paljon tärkeämpi, kuin miltä minusta näyttää tuntuvan, koska saksalaiset Pohjois-Norjaan menevät sotajoukot merkitsevät todellista uhkaa Englannille. Minä olen kyllä hänelle vakuuttanut, että näiden joukkojen lukumäärä on korkeintaan pari kolme tuhatta miestä eikä hän omasta puolestaan tahtonut epäillä minun hänelle antamieni ilmoitusten paikkansapitävyyttä. Mutta — Mr. Foot lisäsi — mitä takeita heillä on, etteivät nämä joukot tulevaisuudessa yht'äkkiä suuresti lisäänty. Kun Suomi kerran on suostunut näin pitkälle menevän myönnytyksen tekemiseen Saksalle, niin totta kai ei kukaan saattaisi sanoa hänen vaativansa liikaa, jos hän pyytää meitä tekemään Englannillekin myönnytyksen, joka helpottaisi saksalaisten joukkojen edustaman, Englantia uhkaavan vaaran torjumista.

Sain Mr. Footille hänen tuntuvan unohtavan, että Suomi suostuessaan siihen, että Englanti saisi meidän maamme lähettää tarkkailijoita, jo oli tehnyt hänen hallitukselleen hyvin suuren myönnytyksen. Jos Pohjois-Suomeen nimitetään 12 englantilaista tarkkailijaa, kuten hän lienee suunnitellut, niin nämä virkailijat varmasti pystyisivät hankkimaan kaikki hänen haluamansa tiedot.

Alivaltiosihteeri huomautti tähän, ettei mitenkään voi hyväksyä tätä minun käsitystäni. Ensinnäkin tulee kes-tämään kenties hyvinkin kauan ennenkuin nämä tarkkailijat voivat ryhtyä toimimaan ja toiseksi on aivan epävarmaa, missä määrin he saattavat hankkia todellakin luotettavia tie-toja. Kolmanneksi hän ei ollenkaan voinut käsittää, miksei Suomen hallitus voinut noudattaa hänen toivomustaan. Hän oli kyllä mainitsemassani kirjeessään ehdottanut muodollista, tätä asiaa koskevaa sopimusta, mutta minun esittämieni näkökoh-tien johdosta hän oli valmis luopumaan suunnitelmastaan, et-tä kirjallisesti sovittaisiin saksalaisten joukkojen lukumää-rästä annettavista tiedoista. Hän ei liioin koskaan ollut tarkoittanut sitä, että nämä tiedot toimitettaisiin Englan-nille viralliselta taholta; hän ei tarkoittanut muuta kuin että englantilaiset saisivat luotettavia tietoja. Hänelle riit-täisi siis täydellisesti, että minä suullisesti ja tieten-kin luottamuksellisesti ilmoittaisin hänelle meidän tulevan järjestämään niin, että tällaisia tietoja "jollain tavoin" asetettaisiin Englannin viranomaisten käytettäväksi. Olihan aivan selvää, ettei kukaan koskaan saisi tietää mitään tällai-moisesta Suomen taholta annettavasta sitoumuksesta jo siitä syystä, että Englannin omat edut sitä vaativat. Hän, Mr. Foot, ei tahtonut arvostella Suomen noudattaman politiikan motii-veja, mutta hän otaksui, ettei Suomen hallitus vapaaehtoi-sesti ollut alistunut Saksan asettamaan, sen puolueettomuut-ta loukkaavaan vaatimukseen. Hän oli aina ollut siinä luo-lossa, että Suomi on Englannin ystävä, eikä hän sen takia voinut ymmärtää, miksei hallituksemme voisi tehdä Englannil-

lekin myönnytyistä, jonka tekemistä "jo tasapainon palauttaminen vaatii". Toiselta puolen, jos Suomi pitäisi kiinni nykyisestä kielteisestä kannastaan, niin se epäilemättä merkitsisi Saksan yksipuolista suosimista.

Kysyin Mr. Footilta, kuinka tämä asia on järjestetty Ruotsin kanssa : antavatko siis Ruotsin viranomaiset Englannin viranomaisille tietoja Ruotsin kautta Norjaan menevien ja sieltä palaavien saksalaisten joukkojen lukumäärästä? Alivaltiosihteeri vastasi minun varmasti ymmärtävän, ettei hän voinut minulle sanoa mitään mahdollisesta luottamuksellisesta ruotsalais-englantilaisesta järjestelystä - yhtä vähän kuin hän oli ruotsalaisille ilmoittanut taikka tulisi heille ilmoittamaan mitään niistä keskusteluista, jotka hänellä on ollut minun kanssani. Mutta hän voi vakuuttaa minulle, etteivät Englannin viranomaiset olleet tässäkin asiassa laininlyöneet etujensa valvomista. Alivaltiosihteeri antoi minun siis ymmärtää, että Ruotsin viranomaiset toimittavat Englannin viranomaisille niiden meiltä haluamia vastaavia tietoja.

Lopuksi Mr. Foot pyysi minua ilmoittamaan hallitukselleni, että hänen pyytämiensä tietojen hankkiminen - "tapahdukseen se millä tavalla tahansa" - oli edellytyksenä navicertien jatkuvalle myöntämiselle. Vastasin tietenkin suostuvani hänen pyyntönsä, mutta huomaustin, että luonnollisesti tulee kestämään jonkun aikaa, ennenkuin hallitukseni on voinut uudestaan harkita hänen minulle nyt esittämiään näkökohtia.

Niin kauan, huomaustin edelleen, me emme kuitenkaan voi odottaa uusien navicertien myöntämistä. Minun mielestäni me olimme Englannille osoittaneet hyvinkin pitkälle menevää myötä-

mielisyyttä, me olimme todellakin tehneet voitavamme tämän asian järjestämiseksi tavalla, joka käytännössä täydellisesti vastasi Englannin etuja, mutta pitkään aikaan Taloussotaministeriö ei ollut, muutamia poikkeuksia lukuunottamatta, myöntänyt meille mitään navicertejä. Minä voin vakuuttaa alivaltiosihteerille Suomen tilanteen tulevan päivä päivältä yhä vakavammaksi, jollemme nyt heti saa navicertejä ainakin tärkeimmille niistä tavaroista, jotka me halusimme tuoda Amerikasta. Niistä minä tahtoisin ensi sijassa mainita margariinirasva-aineet, mutta olimmehan pyytäneet navicertejä muillekin melkein yhtä tärkeille tavaroille. Sen takia minun täytyi insistoida, että meille nyt heti ja odottamatta tämän asian lopullista järjestämistä myönnettäisiin pyytamiämme navicertejä.

Alivaltiosihteerin vastasi, ettei hän tietenkään tahtonut tuottaa Suomelle uusia kärsimyksiä ja näinollen hän oli valmis huolehtimaan siitä, että ainakin meidän tarvitsemillemme tärkeimmille tavaroille myönnettäisiin navicertit. Hän pyysi minua kehoittamaan lähetystön kaupallista avustajaa heti asettumaan yhteyteen hänen ministeriönsä asianomaisten virkamiesten kanssa tämän asian järjestämiseksi. Mutta, hän korosti, hänen oli pakko sanoa minulle, että jos Suomen hallitus jatkuvasti pitäisi kiinni nykyisestä kieltävästä kannastaan, niin hän varmasti ei voisi jatkaa navicertien myöntämistä. Tähän keskustelumme päättyi.

Kuten ylläolevasta ilmennee, on nyt tästä asiasta tullut jonkinlainen prestige-kysymyksen Englannin hallitukselle, sen kanta kun tuntuu olevan, että jos Suomi on Saksalle tehnyt myönnytyksen, niin sen on tehtävä myönnytys Englannillekin.

Omasta puolestani luulen, että jollemme voi tehdä mitään Mr. Footin kerran toisensa jälkeen minulle esittämien toivomusten noudattamiseksi — tahtoisin tässä yhteydessä korostaa hänen monta kertaa minulle huomauttaneen Englannin viranomaisille olevan yhdentekevää, miltä taholta ja missä muodossa tiedot niille toimitetaan — niin se hetki varmasti tulee, jolloin Taloussotaministeriö lopullisesti ilmoittaa, ettei enää mitään naiverteja meille myönnetä. Toistaiseksi on kai parasta koettaa pitää nykyistä keskustelua käynnissä, edellyttäen tietenkin, ettei mitenkään voida noudattaa Taloussotaministeriön toivomuksia, ja sillä välin koettaa saada Taloussotaministeriö hyväksymään mahdollisimman suuren määrän navicert-anomuksia.

L ä h e t t i l ä s : *L. A. Knipenberg.*—

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C2

ASIA: _____

Lontoossa olevan lähetynsä raportti n:o 18.

Ministeri Gripenberg

19/11 1940

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

No 15116-640

37, SMITH SQUARE,
WESTMINSTER,

6.11.65 Lat 3.41
Marraskuun 20 päivänä
1940.

2/1-41

5 C9

Herra Ministeri,

Oheisena pyydän kunnioittaen lähettää ra-
portin n:o 18, jonka otsake on:

Englantilais-venäläiset suhteet.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s: L. A. Kippenburg -

Herra Ulkoasiainministeri Rolf Witting,
Ulkoasiainministeriö,
Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

S a l a i n e n .

LONTOOSSA

ABBEY 4741-2-3.

R a p o r t t i
N° 18.

37, SMITH SQUARE,

WESTMINSTER.

S. W. I.

Marraskuun 19 päivänä 1940.

2/1-41

KÄYNNÄ

OKSASTA

5 07

Englantilais-venäläiset suhteet.

Aikaisemmissa Ulkoasiainministeriölle osoittamissani raporteissa olen tiedoittanut, että tšekäläinen hallitus, nimittäessään Sir Stafford Cripps'in Englannin suurlähettilääksi Moskovaan, oli antanut hänelle tehtäväksi koettaa tavalla tai toisella aikaansaada mahdollisimman pitkälle menevä englantilais-venäläinen rapprochement. Sir Stafford on nyt toiminut Neuvostovenäjän pääkaupungissa melkein viisi kuukautta kuitenkin onnistumatta saavuttamaan mitään varsinaisia tuloksia. Päinvastoin lienee todettava, että ainakin taloudellisella alalla englantilais-venäläiset suhteet ovat kärjistymistään kärjistyneet. Niinpä Neuvostohallitus on viime aikoina laiminlyönyt useita maksuja, jotka sen aikaisemmin Englannin hallituksen kanssa solmimiensa sopimuksien perusteella olisi pitänyt viimemainitulle suorittaa. Niistä sitoumuksista, joita se siis ei ole noudattanut, mainittakoon Lena Goldfields-nimisen kaivosyhtiön takavarikoimista koskeva sopimus sekä vuosina 1936 ja 1937 tehtyjä 5 $\frac{1}{2}$ %:n Export Credit-lainoja y.m. koskevat sopimukset. Huomautettakoon myös tässä yhteydes-

sä, että vaikkakin Latvian tasavalta nyttemmin on liitetty Neuvostoliittoon, Moskovan hallitus ei ole suorittanut mitään korkoa Riian kaupungin nostamasta 750,000 punnan lainasta. Kaikista ponnistuksistaan huolimatta Sir Stafford Cripps ei liioin liene saanut aikaan mitään neuvotteluja Englannin hallituksen tavoittelemasta uudesta englantilais-venäläisestä kauppasopimuksesta.

Tšekäläisessä sanomalehdistössä kuten poliittisissa, ensi sijassa vasemmistolaisissa, piireissä on myöskin usein ilmennyt tyytymättömyyttä Englannin ja Neuvostovenäjän välisiin nykyisiin suhteisiin ja hallitusta on eri tilaisuuksissa enemmän tai vähemmän jyrkästi arvosteltu sen väitetyin saamattomuuden johdosta. Hallituksen arvostelijat ovat menneet niinkin pitkälle, että he ovat väittäneet englantilais-venäläisten suhteiden parantamisen ei ollenkaan kiinnostavan lordi Halifax'ia eikä muitakaan kabinetin jäseniä.

Kuten aikaisemmin olen Ulkoasiainministeriölle tiedottanut ja kuten edellä olevastakin ilmenee nämä väitteet eivät suinkaan pidä paikkaansa. Päinvastoin Foreign Office on lakkaamatta pyrkinyt suuremman englantilais-venäläisen yhteisymmärryksen aikaansaamiseen, mutta toistaiseksi nämä pyrkimykset eivät ole johtaneet positiiviseen tulokseen. Pari päivää sitten Foreign Office onkin saattanut julkisuuteen sen, mitä Englannin hallitus tässä suhteessa on tehnyt. Tšekäläisten lehtien epävirallisessa muodossa julkaisemien tietojen mukaan Sir Stafford Cripps lienee viime lokakuun 22 päivänä herra Vishinskille jättänyt muistion, jos-

sa hän hahmoitteli uuden englantilais-venäläistä yhteisymmärrystä tarkoittavan sopimuksen suuntaviivat. Tässä asiakirjassa Englannin hallitus ilmoitti olevansa valmis

1. antamaan de facto tunnustuksensa Baltian maiden inkorporoimiselle;

2. järjestämään niin, että Neuvostohallitus saisi edustautua tulevassa rauhankonferenssissa, jossa muiden kysymyksien ohella myöskin Baltian maiden lopullista, muodollista status'ta käsiteltäisiin;

3. sitoutumaan koskaan olemaan liittoutumatta Neuvostovenäjää vastustavaan "bloc'iin", joka siis merkitsisi, ettei Englanti koskaan osallistuisi Neuvostovenäjään kohdistuvaan hyökkäykseen.

Korvaukseksi näistä sitoumuksista Englannin hallitus vaatii, että Neuvostohallitus sitoutuisi nykyisessä sodassa noudattamaan täydellistä puolueettomuuspolitiikkaa sekä olemaan Brittein valtakunnassa harjoittamatta minkäänlaista anti-englantilaista propagandaa.

Keskustellessaan tästä muistilosta Sir Stafford Crippsin kanssa herra Vishinski lienee huomauttanut, että Englanninkin hallituksen pitäisi sitoutua olemaan harjoittamatta mitään antisoviettilaista propagandaa, ja vastaanotettuaan Sir Stafford Cripps'iltä tätä tarkoittavan vakuutuksen, hän lienee sanonut Neuvostohallituksen tulevan tarkoin harkitsemaan Lontoon hallituksen ehdotusta. Tämän jälkeen ei kuitenkaan tässä asiassa liene tapahtunut mitään sen enempää, ja tšekäläinen hallitus odottaa siis jatkuvasti ilmoitusta Mosko-

van hallituksen suhtautumisesta sen sille esittämään ehdotukseen. Mikäli minä olen ollut huomaavinani epäillään täkäläisessä Ulkoasiainministeriössä, että Neuvostohallitus lähitulevaisuudessa omaksuisi mitään lopullista kantaa Englannin hallituksen esitykseen nähden. Jonkun aikaa sitten huomautettiin kyllä minulle sekä Foreign Office'issa että Taloussotaministeriössä merkkien viittaavan saksalais-venäläisten suhteiden kärjistymiseen, mutta herra Molotovin käytyä Berlinissä Foreign Office tuntuu luopuneen tästä käsityksestä taikka sanoisinko toiveesta. Minun ymmärtääkseni täkäläinen Ulkoasiainministeriö ei vielä ole selvillä siitä mitä saksalais-venäläiset Berlinissä käydyt keskustelut loppujen lopuksi käytännössä tarkoittivat, mutta lyhyesti keskustellessani t.k. 15 p:nä Ulkoasiainministeriön Northern Department'in apulaispäällikön kanssa tämä sanoi minulle, että Berlinissä sovittua saksalais-venäläistä yhteistoimintaa kaikesta päättäen on pidettävä "vakavana".

Vaikkakin Neuvostohallitus katsonee, että Englannin hallitus kutsumalla diplomaattiset edustajansa Baltian maiden pääkaupungeista jo on antanut de facto tunnustuksensa näiden maiden liittämiseksi Neuvostovenäjään, täkäläinen hallitus ei vielä myöntäne näin tapahtuneen. Joka tapauksessa Baltian maiden täkäläisiltä edustajilta ei vielä ole riistetty heidän diplomaattista arvoaan, niiden Englannin pankkeihin sijoitettuja varoja ei ole luovutettu Neuvostohallitukselle ja täkäläiset viranomaiset ovat rekviroineet niiden lippua käyttävät, Englannin satamissa olevat laivat.

Toivon voivani lähipäivinä hankkia tätä asiaa valaisevia lisätietoja jolloin tulen palaamaan asiaan.

L ä h e t t i l ä s : *L. A. Lempinen*.-